SEYYİD[1] HACI MEVLÜD BABA[2] (1899–1994)

"Tarikimiz durur er Rufâi bendi
Ki Mevlüd'ten alırız nush-i pendi
Senin Mevlüd kulunun daim ümidi
Diler makbul ola cümle müridi"
Seyyid Hacı Mevlüd Baba

Doğum yeri ve tarihi:

Hacı Mevlüd Baba, Hz.Muhammed (sav)'in Hüseynî nesebinden 39. torunudur. Nüfus kaydına göre doğum tarihi Rumî 1312/Mîlâdî 1896'dir. Ancak ihtiyat askerliğinde Şube tarafından büyük yazdırılmıştır

Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın gerçek doğum tarihi 20 Temmuz 1899 tarihinde, Mevlit Gecesi (12 Rebi-ül Evvel) Perşembe günü Erzurum ilinin doğusunda 82 km. mesafedeki Horasan ilçesinin kuzeyinde 15 km. uzağındaki Sanamer (Hacıahmet) köyünde dünyâya gelmiştir[3]. Anasının adı Nene, babasının adı Yakub'tur.

Yöre halkı, Seyyid-i Saadat olan (peygamber soyundan gelen) bu neslin her erkek evladına İzzet-i Vasıf olarak "Baba", kız evladına ise "Ana" diye hitap etmişlerdir. Bu sözlü gelenek günümüzde de devâm etmektedir.

---

[1] Seyyid ve Şerîfler: "Hz.Peygamber Efendimiz'in evlât ve torunları, amcasının oğlu ve damadı olan Hz.Ali'nin eşi ve Peygamberimiz'in(sav) kızı Hz.Fâtımetü'z-Zehrâ'dan gelmiştir. Hz.Ali'nin büyük oğlu Hz.Hasan'dan gelen kola, "şerîf"; küçük oğlu Hz.Hüseyin'den gelen kola da "seyyid" denilmektedir". Bkz: İ. H. Uzunçarşılı, ***Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkîlâtı***, Ankara 1965, s. 161; Gümüş, Sadrettin***, Seyyid Şerîf Cürcânî***, İstanbul 1984, s. 83.

[2] Mevlüd Baba hakkında, Zaman Gazetesinde 29 Ekim 1997 yılı tarihinden başlayarak dört günlük ve tam sayfa bir yazı dizisi, Bilge Seyitoğlu'nun ***"Erzurum Efsaneleri"*** isimli kitabının 64. sayfasında, İsmail Bingöl'ün ***"Türkülerle yaşayan şehir Erzurum",*** (İstanbul 1999) kitabının 194.cü sayfasında; Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi eski öğrencilerinden Feyzullah Şafak'ın "lisans tezi"nde bilgiler mevcuttur. Ayrıca www.rifailer.org. Internet sitesinde de onunla ilgili bilgiler yayınlanmaktadır.

[3] Doğum gününün tesbiti, "Errufai Gözlemsel Hicri Takvim hesabıyla" yapılmıştır.

Sanamer (Hacı Ahmed Baba) Köyü-Horasan

İsim ve künyesi:

1899 yılı Mevlit gecesi (12 Rebi-ül Evvel) dünyâya geldiğinden, dedesi tarafından ona Mevlüd ismi konulmuştur. Manevî büyüklüklerinden dolayı isimlerinin ardından "baba" hitabı ile Mevlüd Baba olarak söylenilmiştir. Mânâ âleminde Abdulkâdir-i Geylânî tarafından "Hacı Mevlüd Baba-i Serdâr" şeklinde künye verilmiştir.

Dünyâya gelişi ve isminin konulması şöyledir:

Yakub Baba, babası Seyyid Hacı Ahmed Baba ile beraber dergâhta dervîşlerle birlikte otururken telaşlı bir şekilde eve çağrılır. Seyyid Yakub Baba'nın Mahmud isimli çocuğu su içerken boğularak ölmüştür. Seyyid Hacı Ahmed Baba, bu olay karşısında çok üzülen oğlunu kendine özgü hitapla ve şu sözleriyle teselli etmeye çalışır:

-Deginan[4] oğlum Yakub Baba! Gelinim bir erkek çocuk doğuracak. Mevlit gecesi dünyâya gelecek. Bu çocuk, yeni doğacak çocuğa kurban gitti.

[4] Bu kelime, o zamanki yöre halkının dilinde, "ey!", "hey!" gibi "nidâ edatı" olarak kullanılmaktadır.

Böylece Mevlüd Baba, dünyâya gelmeden önce ismi de konulmuş olur.

Artık tüm hane halkı, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın kerâmetiyle işâret ettiği bebeğin dünyâya gelmesini beklemektedir. Mevlit gecesi olmuş, evin gelini Nene'de doğum sancıları başlamıştır. Bu arada Seyyid Hacı Ahmed Baba, hanımı Pembe Hatun'u yanına çağırır ve şu tembîhlerde bulunur:

"Hz.Hasan(ra), dünyâya gelince kadınlar tarafından dedesi Peygamberimiz'e(sav) sarı renkli kundak içerisinde getirilir. Hz. Peygamber(sav): *"Oğlumu sarı kundağa sarmayınız!"* diye buyururlar. Böylece Hz.Hasan(ra), beyaz kundak içerisinde Efendimiz Hazretleri'nin kucağına takdim edilir. Siz de oğlumu beyaz kundak içerisinde bana getirin".

Dünyâya gelen bebek, beyaz bir kundağa sarıldıktan sonra Pembe Hatun tarafından hemen Seyyid Hacı Ahmed Baba'ya ulaştırılır. Seyyid Hacı Ahmed Baba, mübârek tebessümleri ve nûrlu bakışları ile bebeğe nazar eder. Sağ kulağına ezan, sol kulağına kâmet okur. Mevlüd Baba yedi günlük olunca akîka kurbanı kesilir.

Dünyâya gelişi, hane halkı için teselli ve neşe kaynağı olan bebek, gürbüz bir yapıya sahiptir. Başta dedesi olmak üzere tüm âile tarafından çok sevilip, özenle büyütülen bebeğin ihtiyaçları anında giderilerek el üstünde tutulmaktadır. Küçük Mevlüd Baba, diğer bebekler gibi uykuya ninnilerle değil, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın reisi bulunduğu hanede tevhidlerle uyutulmaktadır. Dedesinin mübârek dudaklarıyla öpülüp, şefkatli elleriyle okşanıp, yüce terbiyesi altında bir çocukluk dönemi geçirmektedir. Seyyid Hacı Ahmed Baba, torununa duyduğu ziyâde muhabbetten dolayı, onu hiç yanından ayırmamıştır.

Çocukluğu:

Şu bir hakikattir ki, çevresi tarafından sevgi gören çocuğun bedenî gelişmesi yanında rûhî gelişimi de o oranda artar. İnsanoğlu, bu dünyâya bilgili olarak gelmez. İlk kelimeyi âile ocağından öğrenir. Mevlüd Baba da ilk dersini dedesinden öğrenmiştir. Dedesinin kucağı, onun için insâniyet ocağı olmuştur. Rûhunun gıdası orada pişmiş, hazırlanmış, vicdan ve hayâsı orada doğmuştur. Mevlüd Baba için dünyânın en şerefli ve en sevimli yeri, dedesinin şefkatli kucağı olmuştur. Birçok şeyi ondan gördüğü şekliyle öğrenmiştir. Hatta kişilik gelişiminde dedesinin değer yargıları çok etkileyici olmuştur. Seyyid Hacı Ahmed Baba, torunu için bir arkadaş, bir baba, bir eğitmen, bir öğretmen, Rab'be giden ulvî bir aşkın mihrakı, kısaca her şeyi olmuştur.

Bu mânâ ikliminde yetişen Mevlüd Baba, hergün medrese dönüşünde başındaki beyaz namaz takkesi, boynundan asıp koltuğunun altına uzanan Kur'ân çantasını çıkarıp hemen dergâhtaki yerini alır. Çok hızlı semâ dönmektedir. Seyyid Hacı Ahmed Baba, torununun dergâh meclisine girmesinden ve semâ dönmesinden çok hoşlanır. Sevgili torununa bütün bilgileri kademe kademe verir, hakikat yollarını birer birer açılmasını sağlar. O'nun çocukluk yılları yetişkin dervîşlerin zikir

ve ilâhî nağmeleri arasında geçer.

Pehlivân bir bünyeye sahip olan Mevlüd Baba, Seyyid Hacı Ahmed Baba tarafından kendisinden yaşça büyük olan ağabeyi Arif Baba'yla güreştirilir. Dedesi, Mevlüd Baba'yı; babası ise Arif Baba'yı destekler. Netice Mevlüd Baba'nın gâlibiyetiyle sona erer.

Eğitimi:

Mevlüd Baba, bir taraftan dedesiyle olan yakın münasebetinden dolayı şeriata ve tarîkata dâir ilk bilgileri hiç zorlanmadan öğrenir, diğer taraftan Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın müridlerinden köyün genç imâmı Abdulgani Efendi'den de Kur'ân-ı Kerîm dersleri alır. Aşır ezberler, Osmanlıca mevlit kitabı okur, İnşâ dersleri alır. Arapça yazı dersleri alır, namaz vakitlerinde sırayla müezzinlik yaparlar. Hocası, Mevlüd Baba'nın, terbiyesi ve âdâbıyla olduğu kadar zekâsıyla da diğer talebelerden farklılık arz ettiğini görür ve yetişmesi için büyük gayret gösterir. Abdulganî Hoca, Sanamer'de yedi yıl kalır ve bu süre zarfında eğitim sonuna kadar devâm eder. Ancak günün şartları gereği, eğitimini yarıda bırakmasına sebep olur ve zamanındaki bir üst medreseye gidemez.

Mevlüd Baba, dergâhta duyduğu, rûhuna ulaşan ahenkli zikir sesiyle mest olur. Bulunduğu yerden halkanın ortasına fırlar kendinden geçercesine sema döner. Böylece zikir meclisinin vazgeçilmez müdâvimlerinden biri olur. Kendisindeki meziyetlerini görenler, dedesinin ona olan muhabbetinin nedenini daha iyi anlamaya başlar.

Etkilendiği Kişi ve Eserler:

Mevlüd Baba, en başta şeyhi ve dedesi Seyyid Hacı Ahmed Baba olmak üzere, hocası Abdulgani Efendi'den çok şey öğrenmiş ve bu öğrendikleri, yaşamının tümünde etkisini sürdürmüştür. Bunun yanında Seyyid Ahmed er-Rufai(ra) ve özellikle *el-Burhânu'l-müeyyed*, adlı eseri, Seyyid Abdulkâdir-i Geylânî(ra) ve eserleri *Sırru'l-esrâr, Fethu'r-Rabbâni (İlahi Armağan)*, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî(ra) ve *Mesnevî* adlı eseri, Şâh-ı Nakşıbend Muhammed Bahauddîn(ra), Bedîuzzaman Saîd-i Nursî Hazretleri, İbrâhîm Hakkı Hazretleri ve eseri *Mârifetnâme*, Alvarlı Efe ve okuduğu beyitler, Hayyat Vehbi(Terzi Baba) gibi şahsiyetler etkilendiği isimlerin başında gelenleridir.

Edebiyâta ve Edebî Şahsiyetlere Olan İlgisi:

Mevlüd Baba'nın hâfızasında çok sayıda beyit vardı. Sözlerin derinliklerini ve ihtivâ ettiği mânâları çok beğenirdi. Edebi şahsiyetlerden Âşık Sümmânî, Âşık Şenlik, Hocası Abdulganî Efendi'nin "Zikrî" mahlası ile söylediği beyitleri, oğlu Mustafa Baba'nın yazdığı beyitler, Yunus Emre'nin, Hacı Bayram-ı Velî'nin, Niyâzî Mısrî'nin, Alvarlı Efendi'nin, Kuddûsî Baba'nın, Ümmî Sinân'ın, Yazıcıoğlu'nun, Seyyid Nizâmoğlu'nun, Abdullâh Bosnevî'nin, kendi halîfelerinden

"Enverî" mahlası ile yazan Hacı Ömer Efendi'nin beyitlerini çok sever ve sohbetleri arasında ezberden okurdu.

Tasavvufa Meyli ve Mürşidi:

Tasavvufa meyletmesinin en önemli sebeplerinden birisi âilesidir. Tasavvufî bir ortamda dünyâya gelip, dedesinin vefâtına kadar böyle bir manevî iklimde büyümüştür. Dedesinin vefâtı üzerine iki yıl da babası Yakub Baba'nın dergâhında tarikat ve tasavvuf bilgilerini öğrenmiştir. Daha sonra bu görevi kendi devâm ettirmiştir.

Mürşidi, dedesi Seyyid Hacı Ahmed Baba Hazretleri'dir. Manen acıkınca onu anar, doyardı. Hasta olsa onu rüyâsında görse, eli ile okşansa mutlu olur, duâsı ile şifâ bulurdu.

Mevlüd Baba, dedesi ile olan münasebetini zaman zaman şöyle anlatırdı:

"Beni hiç yanından ayırmazdı. Bazı geceler dergâhta beraber yatardık. Başımı mübârek göğsüne koyar vücudunun tüm hücrelerinin Allâh'ı zikrettiğini işitirdim. Dedemden aldığım bu manevî feyizle Rasûlullah'a kadar olan "Silsile-i Rufai"deki dedelerimin isimlerini sayardım. Dervîşlerin yanında bu feyizli hal bende cereyân edince, Seyyid Hacı Ahmed Baba bu halimi perdelemek istercesine *'oğlum deli olmuş komşulardan Hab yağı*[5] *getirin, içsin de kendine gelsin'* derdi".

İstikbâle Dâir İcâzet Alışı:

Çocukluk yaşlarının geride kalıp gençlik dönemine doğru ilerlediği, câmide müezzinlik yaptığı, dergâhta tasavvufî bilgilerle donanıp, zâkir sıfatıyla dervîşlere zikir ettirmeye başladığı dönemlerdir artık. Mevlüd Baba, o günlerde istikbâle dâir yaşanan bir hâdiseyi kendi ifâdesiyle şöyle anlatır:

Talebelerden hergün birimiz, câmide müezzinlik yapıyorduk. İkindi namazında sıra bana gelmişti. Ancak ben namaza biraz geç yetiştim. O gün kandil gecelerinden bir gece idi. Civar köylerden Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın müridleri kalabalık şekilde gelmişlerdi. O gece dergâhta tevhid yapılacaktı. Ben acele ile sünnet namazımı kıldım. Cemaat arkaya dönmüş müezzinin niçin geciktiğine bakıyorlardı. Dördüncü safta oturan "Çil garip" lakaplı dervîşinin namazını bitirip, selâm vermiş olduğunu zannederek önünden geçtim. Sinirlenen Garip Baba bana dirseğiyle vurdu. Abdulgani Hoca bir aşır okudu. Namaz bittikten sonra Seyyid Hacı Ahmed Baba, geriye dönerek şöyle dedi:

[5] Köylerde kadınların her hafta bir kişinin evinde sütleri biriktirip o evin yağ ve peynirini sırayla yapma işlemine verilen addır. Çünkü bu yardımlaşma sisteminde kasıtlı olmasa da birinin hakkı diğerine geçmektedir. Bu da feyze engel bir durumdur.

"Deginan! Garip ne görüp de bağırıyorsun?"[6].

"Bilmem ki hacım, bir vecd hali geliyor gayri ihtiyari bağırıyorum".

Seyyid Hacı Ahmed Baba, bu tür taşkınlıklardan hoşlanmazdı- ayağa kalktı ve yüzünü cemaate döndü ve torununa vurmasının kendisine verdiği hüzünle üç kez tekrarlayarak Çil Garîb'e şöyle dedi:

"Yâhu oğul! Şeytan omuzlarına biniyor, mahmuzlarını koltuğuna sıkıştırıyor, her mahmuzlayışında sen kendinden geçip bağırıyorsun. Hiç Allâh'tan korkmadın mı? Mevlüd'üme vurdun?!!!".

Ve tüm dervîşlere seslenerek şöyle dedi:

"Hepiniz Allâh için şahit olun. Hz.Peygamber'e gidip Mevlüd Baba'nın hırkasını diktirdim, tacını, tespihini, postunu-sarığını aldım ve benimkinin üzerine astım. Dergâh gelecekte onundur".

Bu ifâde üzerine, câmideki (çoğunluğu dervîş olan ikiyüze yakın) cemaat, vecde gelerek gök gürültüsünü andırır bir şekilde "Hû" çektiler. Deprem olduğunu sandım".

Böylece Seyyid Hacı Ahmed Baba tarafından büyük bir dervîş kalabalığı (Micingertli İsmail Baba, Zivinli Aziz Baba, Ağverenli Kerîm Baba, Abdulgani Efendi, Keçesorlu Kâmil Baba, Aşağı Horumlu Molla Bahri ve bunun gibi "halife"–mürşid vekilleri-derecesinde birçok dervîşin) huzurunda **Rufai dergâhının gelecekteki yeni şeyhinin Mevlüd Baba** olduğu tescîl edilmiştir.

Müslüman Cinlerin Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı Ziyâreti:

Mevlüd Baba, anlatıyor:

"Yine bir defasında dedem Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın yanındaydım. Kapı açılıp örtülüyordu, birileri Seyyid Hacı Ahmed Baba ile konuşuyor ancak ben kimseleri göremiyordum. Şaşkınlık, korku ve heyecanla dedeme bunların kim olduğunu sordum:

"Dede ne oluyor bunlar kim?

Dedem, şöyle dedi:

"Oğlum korkma! Bunlar cin taifesinin Müslüman olanlarıdır. Paşaları İbrâhîm Paşa da benden derslidir. Ara sıra ziyâretime gelirler".

Şeytânın Boş Isrârı:

Mevlüd Baba, anlatıyor:

"Yine bir kış gecesinde Hacımla beraber dergâhta otururken kapı sert bir şekilde çalındı. Hacım kapıyı açmadı ve benim açmama da müsaade etmedi. Kapıdaki iyice sinirlenerek hem kapıyı çalıyor hem de şöyle diyordu:

"Sen nasıl mürşidsin, tâ altı aylık yoldan geldim. Beni içeri almıyorsun".

Hacı Ahmed Baba, ayağa kalkarak sert bir ses tonuyla şöyle dedi:

"Defol mel'ûn! Benim kapım, sana ve senin gibilere her zaman kapalıdır".

[6] Garip Baba, zaman zaman vecd halinde kendinden geçer, 'Allah' diye bağırır.

Kapıdaki, ısrarının boşuna olduğunu anlayınca çekip gitti.

Ben hacıma:

"Bu da kim? Hacım seni hiç böyle öfkeli görmemiştim", dedim.

Hacım da:

"Oğlum bu gelen şeytandı. Zaman zaman dergâhları dolaşır, insanları yoldan çıkarmaya çalışır. Beni de yoldan çıkarmaya geldi. Lakin beni kandıramaz", dedi.

Şeytan soyut (enerji) bir yaratık olup, elle tutulup gözle görülmemektedir. Ses gibi duvarları geçip hatta insanın damarındaki kana dahi nüfuz edebilmektedir. Dinimizin tabiri ile musallat olmaktadır.

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmaktadır:

"Kim Rahmân'ı zikretmekten gâfil olursa, yanından ayrılmayan bir şeytânı ona musallat ederiz. Şüphesiz bu şeytânlar onları doğru yoldan alıkoyarlar da onlar, kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar"[7].

Burada esas olan Allâh dostunun şeytânı tanıyıp onu düşman kabul etmesi ve şeytânın, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın müsaadesi olmadan yanına sokulamamasıdır.

Hüzün Yılları:

Hızla ilerleyen yıllar, ilkbahar misali Mevlüd Baba'yı geliştirirken, güz misali Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı iyice yaşlandırmaya başlamıştır. Seyyid Hacı Ahmed Baba, artık fizikî aktivitesini kaybetmiş, hareket alanı daralmaya başlamıştır.

Seyyid Hacı Ahmed Baba, tarihi bazı gerçeklerin de ilk habercisi olmuştur. Yörenin Ruslar tarafından işgâl edileceği söylentilerine şu cevabı verir:

"Manevîyat meclisinde karar verildi. Vefatımdan sonra da fazla kalmaz giderler".

İntisâb etmek üzere dergâha gelenler, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın işâretiyle, oğlu Yakub Baba'nın yanına gönderilir. Dergâhın aktif görevleri onun tarafından îfâ edilir.

1912 yılı içerisinde Seyyid Hacı Ahmed Baba, iyice takatten düşmüş, oturduğu yerden bir başkasının yardımıyla ancak kalkabilmektedir. Vuslatın yakın olduğunu sezerek, çevresinde bulunanlara "Beni Abdulgani Hoca yıkasın" diye vasiyet eder. Torunu Mevlüd Baba'yı yanına çağırır ve der ki:

-Oğlum! Ağabeyin Arif Baba'yla birlikte Hoşov[8] köyüne gidin. Halanız Sultân hanımı buraya getirin. Acele edin, yollarda oyalanmayın.

[7] Zuhrûf (43), 36–37.

[8] Şimdiki adı Dönertaş olup Sanamer (HacıAhmed) köyüne uzaklığı üç km.dir.

Mevlüd Baba, kendine söyleneni yapar. Ağabeyi ve halasıyla köye döndüklerinde geç kaldıklarını fark eder. Çünkü dergâhın önü hane halkı ve dervîşlerin sessiz, telaşlı koşuşturmalarına sahne olmaktadır.

19. asrın büyük gönül sultânı, Rufai mürşidi, vâdesini tamamlamış, 120 yıllık ömrü son bulmuştur. Kısa sürede haberi alan civar köy komşularının ve uzakta bulunan dervîşlerin dalga dalga akınlarıyla, dergâhın önü mahşerî birgün yaşamaktadır. Sükûtun en iyi ifâde olduğu bu toplulukta konuşan tek şey, gözyaşlarıdır.

Bu sırada Abdulgani Hoca, Erzurum iline bağlı Pasinler ilçemizin Ketvan (Yastıktepe) köyünde imâmlık yapmaktadır. Şeyhinin vefatından mânen haberdâr olur[9]. Hemen Sanamer köyüne gider.

Mübârek bedeni, vasiyeti üzere halîfesi Abdulgani Hoca tarafından yıkanır. Tabut eller üzerine alınıp, tekbîr ve tehlîllerle köyün etrafı dolaştırıldıktan sonra vasiyeti üzere evinin bulunduğu dergâhına defnedilir.

"Bir âlim öldüğünde, İslâm'da kıyâmete kadar telâfisi mümkün olmayan bir boşluk oluşur"[10] hadîs-i şerîfinde de geçtiği üzere, yeri bir daha doldurulamayacak bir gönül sultânı, artık ebedî istirâhata çekilmiştir.

Cenaze merasimine kavuşamayan halifelerinden, Erzurum'un Narman ilçesine bağlı Samıkale köyünden Âşık Sümmânî Baba, dergâha gelir, sazını duvara dayar ve Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın ardından şu mersiyeyi okur:

Üşşâkın babında enver-i serdâr,
Eyledi bülbülden gülşen[11] elvedâ.
Hakikat ilminde ehyade[12] tüccar,
Yetti növbet dedi hapan[13] elvedâ.

Babında fakire açardı deri[14],
Demani zeminde semâda seri[15],

[9] Abdulgani Efe şöyle anlatıyor: "Gece kaldığım evin penceresinden Hacı Ahmed Baba'nın eli göründü ve seni bekliyorum, çabuk gel" dedi.
[10] İsmâîl b. el-Aclûnî, ***Keşfu'l-hafâ' ve müzîlü'l-ilbâs an mâ iştehera mine'l-ehâdîs alâ elsineti'n-nâs,*** Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrût 1988, I, 89, No: 273.
[11] Gül bahçesi demektir.
[12] Ehyade: kuvvetlendirme, canlandırma
[13] Hapan: Terazi kefesi
[14] Burada der, kapı anlamına gelmektedir.

Hangi deste verdi îkâz teberi[16],
Sağlığında oldu devrân elvedâ.

Şerefi Pasin'in şemsi kameri,
Çoğunun destine verdi feneri,
Hizmetten dûr olup kesmen kenari[17],
Ekmeğine şirden merdân elvedâ[18].

Hâk-i Sanamer'in mücevher bendi[19],
Vârisi ehlullâh üşşâkın gendi
Vatanı değişti yok değil kendi
Beşerden göç etti rûhen elvedâ

Seversiz âşıklar Âl-i Âbâ'yı[20],
Görürsüz, gözlersiz vakt-ı sabâyı,
"Post"a vekil etti Yakub Baba'yı,
Acaba dedi mi Sümmân elvedâ.

Evet "Hak" âşığı Sümmânî Baba'nın dediği gibi, Seyyid Hacı Ahmed Baba, beşer sıfatından, rûhâniyete göç etmiş ve geride kalanlara elvedâ demişti.

Bu elvedâ, geride kalanları öylesine perîşân etmişti ki, ızdıraplarının şiddetini hayal etmeğe bile imkân yoktu. Uzun zaman kendilerinden geçmiş bir vaziyette hareketsiz kaldılar. O şiddetli ve dalgın haller bir kez daha ölümün mutlak ve muhakkak olduğunu ispat etmişti.

Bu mutlak ve muhakkak kader, Mevlüd Baba'nın yüreğinde ilk ve derin bir yara açmıştı. Yaşadığı müddetçe Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı anlatmanın en iyi yolunun Sümmânî Baba'nın mersiyesi olduğunu söylemiştir. Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı her hatırlayışında ayrılığın verdiği büyük acılarla "Hû" çeker, âdetâ kendinden geçerdi. Tasavvufî sohbetlerinin hemen her konuşmasında "Seyyid Hacı Ahmed Baba gibi velîler..." diyerek onun büyüklüğünü anar ve ona karşı tevâzu ile kendini bir hiç sayardı.

Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın vefatını müteakip iki yıl kadar, dergâh ve dervîşlerle babası Yakub Baba ilgilenir. O yıllar öyle bir dönemin muhatabı olmuş ki, önceden sadece bir söylenti olan

---

[15] Doğrusu "dâmân"dır, etek anlamına gelir. "Ser", baş demektir.
[16] Dest el demektir.
[17] Dûr olmak, uzak durmak demektir.
[18] Şir hem aslan hem de süt anlamındadır. Merdân "merd"in çoğuludur.
[19] Hâk toprak anlamına gelir. Sanamer toprağı demektir.
[20] Ehl-i beyt anlamındadır.

Rus saldırısı artık gerçeğe dönüşmüştür.

I. Dünyâ Savaşı:

Ruslar, doymak ve usanmak bilmeyen bir iştahla Türk topraklarına ve Osmanlı Devleti'ne saldırmayı millî bir hedef kabul etmişti. Çar Deli Petro, hemen her zaman Anadolu üzerinden Akdeniz'e inip, sıcak denizlere açılmayı istemiş, kendinden sonrakilere de bunu vasiyet etmiştir.

Ruslar, bu arzuyla ilk kez 8 Mayıs 1828 de Balkanlarda Purut'u aşarak Türk topraklarına girer ve Edirne'yi işgâl ederler. Yine Ruslar, diğer taraftan Kafkas cephesinden saldırarak II. Mahmud döneminde 15 Temmuz'da Kars'ı, 28 Ağustos'ta Ahıska'yı, 8 Temmuz'da da Erzurum'u işgâl ederler. Böylece Kars, Sarıkamış ve Yeniköy muhârebelerini kazanan Ruslar, Erzurum'a ilerleyip Bayburt istikâmetine harekete hazırlanırken Osmanlı Devleti'nin sulh teklifi üzerine "Edirne Antlaşması" imzalanıp, 14 Eylül 1829 tarihinde Erzurum'u boşaltarak geri çekilirler.

28 yıl huzur ve sükûnla yaşayan Erzurum'umuz, 1856 yılında ikinci bir Rus işgâliyle karşılaşır. Şehrin Hasan-ı Basrî mahallesinde düşmanla gırtlak gırtlağa yapılan mücadelede kahraman dadaşların galibiyetiyle, Ruslar çokça kayıp verip çareyi kaçmakta bulurlar.

Birinci Dünyâ Savaşı'yla seferberlik ilân eden Osmanlı Devleti, 1 Kasım 1914'de ittifak antlaşmasıyla bağlı olduğu Almanya'nın düzenlediği bir oldu bittiyle savaşa girer. Hemen aynı gün, Rus Kafkas Ordusu, doğu sınırlarını aşarak Osmanlı topraklarına girer. Ruslar, 7 Kasım 1914'de, Azap ve Köprüköy savaşlarıyla, o bölgede yenilgiye uğratılır. Enver Paşa, 22 Aralık 1914'de Sarıkamış Harekâtı'nı başlatır. Bu harekât, 14 gün sürmüştür. Bu savaş, geniş bir alana yayılıp Horum ve Zivin tabyalarında muhârebe olarak kendini gösterir[21].

2003 yılı kışında Erzurum Kalkınma Vakfı'nın düzenlemiş olduğu Sarıkamış Harekâtının 89. yıldönümü anma törenlerine katıldım. Büyük dedem Şehit Yakub Baba ve tüm şehitlerimizin savaştıkları cepheleri aynı kış mevsiminde eksi 20–30 derecelere varan soğuklarda, kurşun korkusu olmadığı halde, sadece yürüdüm. O mekânlarda, o günün imkânsızlıkları içinde nasıl savaşıp da şehit olduklarını anlamaya çalıştım. Sarıkamış'ta tören yerinde gerek akademisyenlerin gerekse bir yüzbaşının haritalar üzerindeki anlatımlarını dinledim[22]. Temsili canlandırmaları izledim. Slâyt

[21] Bulut, Sebahattin, ***Damla Damla Erzurum,*** Erzurum, Ankara 1989, s. 18.

[22] Erzurum Kalkınma Vakfı Başkanı Necati (Bölükbaşı) Bey'in duygu dolu konuşmasından bir bölümü buraya almayı uygun bulduk:

"Konu gündemimize girdikten bu yana onlarla yattık, onlarla kalktık. Hatıralarına bir şeyler yapabilmek çok zor. Ve zor olduğu kadar anlamlı olduğuna inandığımız şehitlerimizin manevi şahsiyeleri karşısında hicap duyduk, ezildik, utandık, ufaldık. Çünkü aradan 89 yıl geçmiş olmasına rağmen vatan için donarak şehit olmasına rağmen başına gelenleri öğrenememiş ve onları anmamıştık. Analım dedik. Önümüze çıkan herkese sorduk;

Sen ortaokul öğrencisi çağlarında iken 30 kiloluk un çuvalını sırtına vurup kış günü dağlar üzerinden aşabileceğini hiç düşünebildin mi? Veya Erzurumlu binlerce öğrencinin böyle bir olayı gerçekleştirdiğini duydun mu? Ve

gösterileri ile tarihi görüntüleri izledim. Anma törenlerine ve yürüyüşlere katılan herkes gibi ben de çok hüzünlü duygular yaşadım. Erzurum'daki evime dönünce yaşadıklarımı âilemle paylaştım. Aynı duygu seli evimizde de oluştu ve ortaya şu mısralar çıktı:

Biz sizi yüreğimize gömdük

Bir Sarıkamış hikâyesi bu
Acı ve soğuk
Ama yüreğimdeki yeri sıcacık
Benim donmuş şehitlerim.
Doksan bin askerim.
Kendine mezar olarak

---

sen hiç kar fırtınasına yani tipiye yakalandın mı? veya yakalanıp ta kurtulanlardan panikleme nasıl olurmuş öğrenebildin mi? siz hiç donarak kaskatı kesilen insan gördünüz mü? Veya bir gece Mehmed'in o şekilde karlar üstüne serilmiş halini bir an için hayal edebildiniz mi? yahut Allahuekber zirvelerinde aslanlar gibi çarpışmasına rağmen başarısızlığa uğrayan komutanın gecenin bir vaktinde yaralı teğmenini yanına çağırıp;

-Al evladım bu sancak sana emanettir. Erzurum'a geri götür dediğinde duyduğu elemi ve o teğmenin de;

-Komutanım ne olur bana bu görevi vermeyin. Ben savaşmak istiyorum, diye yalvardığında çektiği ızdırabı içinizde hissedebildiniz mi? sonuçta esir düşen bir paşanın hâlet-i rûhiyesini hiç tasavvur edebildiniz mi?

İşte bi gün bu soruları kendimize sorduğumuzda hazırlıklarımız sırasında bizlerin duyduğu elemin boyutu anlaşılabilir.

Değerli misafirler…

Bu hayat bizimdir. Ecdadımızın dünyasında yaşıyoruz. Onu çocuklarımıza bırakacağız. Hakiki sahipleri elbette ızdırap çekecektir. Yaralar bizim vücudumuzda bizim rûhumuzda kanamaktadır. Onun için elem bir yürek kârı değil, paylaşalım diyerek sizleri davet ettik. Tek amacımız kadını ayrı erkeği ayrı destan yazan bölge insanını ve dünya ordularını hayran bıraktıran, kahraman o çilekeş Mehmetçiği anmaktır.

Buradan onlara sesleniyoru: Ey fikri mukaddes, rûhu yüce, emaneti hak olan Allahuekber şehitler! Rahat uyuyun, gayretleriniz boşa gitmemiştir. Bir başka vesile ile olsa bile dilekleriniz yerine gelmiştir. Uğruna can verdiğiniz topraklar birer vatan olmuştur."

Ne de güzel yer seçtin
Mekânında makamın gibi
Zirvelerde senin.
Hani şehitler bürünmezdi kefene?
Peki ya sizi saran, beyazlar neydi öyle
Ne büyük şeref, ne şanlı tarihti bu!
Damarında dolaşan kanın, donmuştu.
Sizler, Allâhuekber dağlarının kar çiçekleri!
Türk ordularının onurlu neferleri
Ne büyük şan!
Doksan bin can ve doksan bin destan
Sen rahmet güneşinin sıcağında ısınırken
Düşmanların, korkudan titredi
Vatan için can vermek yiğitlerin işiydi
Şimdi sizi hatırladığımızda
Üşüyen bedenlerimiz, ağlayan gözlerimiz var.
Ama neye yarar?
Ağırlandığınız yerdi karlı dağlar.
Ey şehit!
Tüfeğin yastığın oldu, kar'sa döşeğin
Şehitlikse, ikrâmıydı sana Rabbinin
Geride bıraktıkların
Başı okşanacak, boynu bükük yetimler
Bir de içi sızı dolu yürekler
Mirasın onûrundu senin, başın dimdik
Biz seni en sıcak yere**,** yüreğimize gömdük.

Babası Yakub Baba'nın Şehâdeti:

Barış döneminde, insanlığın irşâdıyla meşgul olmayı kendine vazîfe edinen Yakub Baba, Peygamberimiz'in(sav) "حُبُّ الْوَطَنْ مِنَ ا‰ۜيمَانْ" "Hubbü'l-vatan mine'l-îmân" "Vatan sevgisi imandandır"[23] hadîs-i şerîfini baş tacı eder.

Hayırlı her işte en ön safta yer almayı gâye edinen nûr neslinin muhterem evladı, günün ehemmiyeti gereği cephede savaşmanın dergâhta tedrîsâttan daha önemli olduğunu dervîşlere vaaz eder. Ülkemizin doğusu, düşman çizmeleriyle çiğnenmeye başladığında Seyyid Yakub Baba, dergahta dervişlerine dönerek kardeşlerim biliyorsunuz Ruslar Karaurganı işgal etti. Zamanımız

[23] İsmâîl b. el-Aclûnî, ***Keşfu'l-hafâ' ve müzîlü'l-ilbâs an mâ iştehera mine'l-ehâdîs alâ elsineti'n-nâs,*** Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrût 1988, I, 345, No: 1102.

dergah ve zikir zamanı değildir. Eli silah tutan gelsin yarın cepheye gideceğiz. Hanımına iki tekne ekmek pişirmesini, cepheye, askere götüreceğini söyler. Sabah dervîşlerden oluşan 60 kişilik "Milis kuvveti" dergahın kapısında toplanır.

Mübarek Valide, o güne kadar nefisleri ile manevi cihat eden dervişlere hizmet ederken, o gün vatanlarını savunmak üzere Allah'ın rızasını tahsile koşan **er kişilere** ekmek pişirip, gözyaşları içinde, kocası Seyyid Yakub Baba'nın atının heybesine yerleştirir.

Eşi ve çocuklarıyla helalleşen Seyyid Yakub Baba, Yüzbaşı Cevat Bey'in birliğini dervîşlerle takviye etmek üzere, Horum ve Zivin tabyalarına doğru duâlarla uğurlanır. Kurduğu milis kuvvetiyle Ruslarla savaşırlar. Zaman zaman köyüne gelip asker için pişirttiği ekmeği ve temin ettiği iaşeleri cepheye götürür. Seyyid Yakub Baba son seferinde hanımı ve çocuklarına bir daha dünya gözü ile görüşemeyeceklerini söyler, hanımı ve çocukları ağlaşarak hüzünlü bir şekilde helalleşirler.

Yakup baba ve dervişleri üç gün boyunca, 60 kişilik bir kuvvetle 400'den fazla düşmana karşı mücadele eder. Ruslar bu mevzileri bir türlü sökemez. Sonunda sinsi bir plan yaparlar. Orduyu üçe böler ortadaki zayıf kuvvet yenilmiş kaçar gibi geri çekilince Yakup baba ve ihvanları kovalamak için mevziden çıkar çıkmaz yanlarda hazır bekleyen kuvvetlelere çembere alınır. Yakup baba 2 Ocak 1915 günü akşama doğru alnından ve sol göğsünden vurularak şehit olur. Şehit düştüğünde 55 yaşındadır. Böylece "Şâh-ı Şehîd Yakub Baba" nâmıyla, seyyidler neslinin vedâ kervanındaki yerini alır. Yzb.Cevat bey çok sevdiği Seyyid Yakub Baba'nın şehit olmasına çok üzülür. Askerler silahını elinden almak isterler ancak müsaade etmez[24].

Durum, Yüzbaşı Cevat Bey'e bildirilir. Yüzbaşı Cevat Bey Yakup babanın kulağına eğilerek:

"Yakup baba sen artık şehit oldun o tüfek sana lazım değildir!" der.

Şehid Yakub Baba'nın elleri çözülür ve tüfek yere düşer. Cübbesi hariç olmak üzere, üzerindeki özel eşyaları, hanımına gönderilir. Cübbesi ve tac-ı şerifini Yüzbaşı Cevat Bey teberrüken bir hatıra olarak kendisine ayırır ve memleketi Yozgat'a götürür[25].

Evet, mukaddesat ve vatanları uğrunda, vatanlarında şehit olmuşlardı.

Şehitlik… Peygamberlik makamından sonra en yüce makam… Ancak nasibi olanların erebileceği zirve...

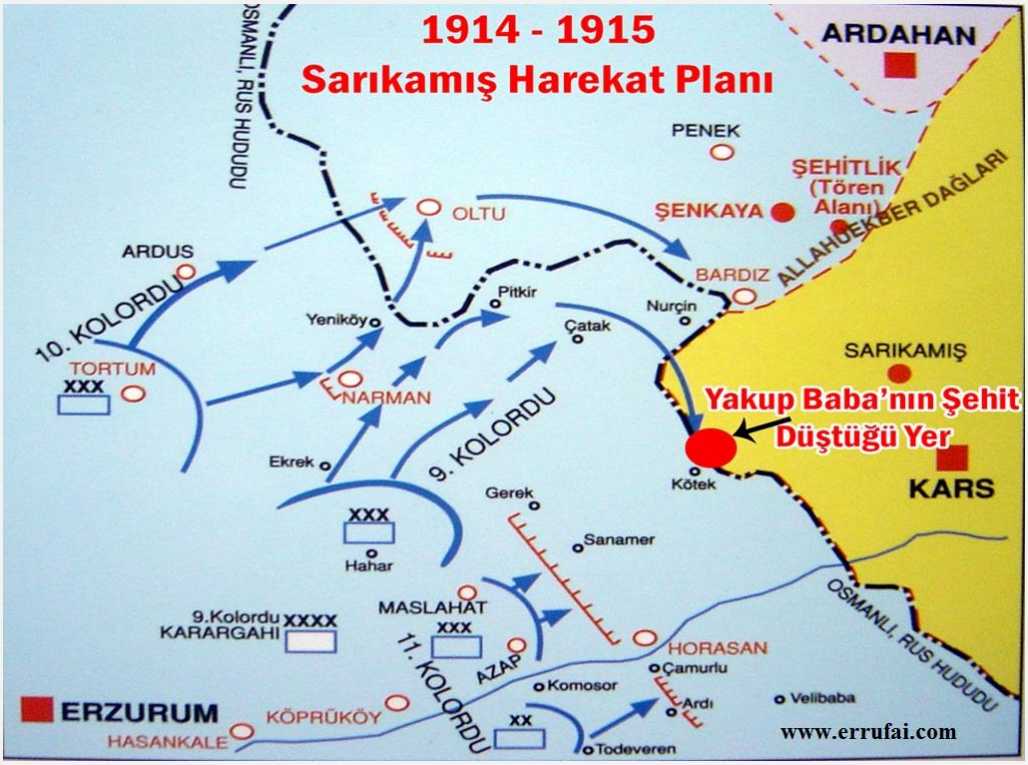
Şehitlik; Cennet'te Peygamber'in(sav) alnından öpeceği yüce insanların makamı… Bedenleri kendi yurdunda, ruhları arşın şahikasında…

Hz.Allah (cc) Kur'an-ı Kerim'de;

[24] Hz.Allah(cc) Kur'ân-ı Kerîm'de: *"Sakın ha! Allah yolunda öldürülenlere (şehitlere) ölülerdir demeyiniz. Aksine onlar diridirler. Fakat siz (onların hayatını) hissedemezsiniz, (anlatamazsınız)."* buyurmuşlardır. (Bakara (2), 154.

[25] Başar, Zeki, Erzurum'da Tıbbi ve Mistik Folklor Araştırmaları, Ankara 1972

"Allah yolunda öldürülenlere "ölüler" demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz."[26] Buyurmuşlardır.

Yaptığımız tarihi araştırmalar doğrultusunda Seyyid Yakub Baba'nın 11. Kolordu Komutanlığı emrindeki 33. Tümen içerisinde bulunan Yozgatlı Çapanoğullarından Yüzbaşı Cevat Bey'in birliğinde Kötek Köyü sırtlarında şehit olduğu kesinleşmektedir.

Siper savaşlarının üçüncü günü olan 1 Ocak 1915 günü şöyle belgelenmektedir:

"11. Kolordu Komutanı Galip Paşa 1 Ocak için verdiği günlük emrinde: Rus birliklerinin Aşağı Mecingert–Altunbulak-Kötek hattına kadar takip edilmesini, tümenlerin daha ileri geçmeden bulundukları yerde geceyi geçirmelerini istedi. 33. Tümen Kötek bölgesinde şiddetli muharebeler yaptı. Ruslar üç saat kadar direndikten sonra çekilmeye başladılar. Tümen akşam saatlerinde Zivin deresinin doğu sırtlarına yerleşti. Tümen'in Karaurgan yönünde ileri hareketine devâm etmesi halinde, ihtiyat kuvveti kalmayan General Yudeniç[27] çok zor durumda kalacaktı. Tümen hareketsiz kalmakla büyük bir fırsatı kaçırmış oldu. O gün Tümen yüz civarında yaralı, otuza yakın şehit

[26] Bakara suresi.154
[27] Rus Generali

verdi”[28].

Kötek köylülerinden, Hacı Ömer ve gelinlerinin, Şehit Yakub Baba’yı rüyâlarında gördüklerini, oğlu Mevlüd Baba’nın de rüyâsında aynı yeri görmesi üzerine, köyün doğu istikâmetindeki patika yolun bitiminde bulunan tepede Seyyid Yakub Baba’nın mezar yeri olarak tespit edilmiştir.

Şehit Yakub Baba’nın Kabri (Kötek-Karaurgan/Sarıkamış)

“Enver Paşa 1908 yılında Teşkilat-ı Mahsusa’yı kurdurmuş ve Harbiye Nezaretine, yani kendine bağlamıştır. Harici ve dâhili olmak üzere iki şubesi mevcuttur.

Hâricî Şubesi; Çarlık Rusya’sında, İran’da, Hindistan’da, Çin’de görevlendirilmiş.
Dâhilî Şubesi; Osmanlı topraklarındaki mahalli güçleri örgütleyerek gayri nizami harp

[28] Balcı, Ramazan, ***Tarihin Sarıkamış Duruşması***, İstanbul trs., s. 234.

yapacaklardı."[29].

Buradan hareketle Yakub Baba'nın Teşkilat-ı Mahsusa'nın Dâhilî şubesinin elamanlarından olduğunu söylememiz mümkündür.

Yakub Baba'nın, Mahmud, Muhammed, Arif, Mevlüd isimli dört erkek çocuğu; Ümmü Gülsüm, Miyâse, Mahbûb ve Ayşe adında dört kızı olup toplam sekiz çocuğu olmuştur. Mahmud, babasının sağlığında, daha küçüklüğünde, su içerken boğularak ölmüştür. Ümmü Gülsüm, yine babasının sağlığında, Erzurum'un Tortum ilçesine bağlı Konak köyüne gelin olarak gitmiştir. Miyâse ise henüz evlenmeden verem hastalığına yakalanıp ölmüştür. Mezarı Sanamer köyü mezarlığındadır.

Şehit Yakub Baba, sağlığında büyük oğlu Muhammed'i Erzurum Gümüşgözü Mahallesi'nde mukim, kunduracılık yapan Ağa Usta namı ile meşhur şahsın kızı Zekiye ile evlendirmiştir. Bu evlilikten Cebriye adlı bir kız çocukları olmuştur. Ve Muhammed, aşağıda da anlatılacağı üzere, seferberlik yolunda ölmüştür.

Seferberlik Dönemi:

Dede'sinin ardından iki yıl gibi kısa bir süre sonra, babasını da kaybeden Mevlüd Baba, şehit evladı olmanın vakurluğuyla acısını kalbine gömer.

1914 yılı, tüm Anadolu, özellikle Erzurum ve havâlisi için acılarla beraber yaşanmaya alışıldığı dönem olmuştur. Ruslar'ın iyice ilerlemesi ve savaş yıllarının verdiği yoklukla birlikte, Mevlüd Baba'nın amcası Yûsuf Baba, ancak elde avuçta kalan koyun ve inekleri Karaurgan[30] nâhiyesinde satar. Emsal bedeli olan 37 altını kardeşinin hanımı Nene'ye verir.

İlerleyen her gün, beraberinde yokluk ve kıtlığı getirmektedir. Her günün sabahıyla uyanan insanlar, bir diğerine cephedeki son durumdan haberdâr olup olmadığını sorar. Ruslar'ın ilerleyiş haberi, halkın telâşını iyice artırıp, dehşet ve korku salmaktadır. Tüm yöre halkı, bu durum karşısında ellerindeki malları ucuz-pahalı demeden paraya çevirmiş, yükte hafif pahada ağır kabul ettikleri eşyaları alıp seferber olmaya başlamışlardır.

"Seferberlik ve onu takip eden savaş günlerinde halk büyük sıkıntılar yaşadı. Bu sıkıntı sadece erkekleri askere alınan âilelerin yaşadığı türden sıkıntılar değildi. Halkın 20 ile 45 yaşındaki bütün erkekleri orduya alındığı gibi, evinde ihtiyaç fazlası her türlü eşyasına da el konulmuştu. Bununla da kalmadı, geride kalan yaşlılar, kadınlar ve çocuklar, tek geçim vâsıtası olan kağnılarını koşup kışta kıyamette yollara döküldüler. Savaş bölgelerinden kaçıp gelen muhacirlerin perişanlığı da bu manzaraya eklenince Anadolu bir kıyamet sahnesine döndü"[31].

---

[29] Yalçın, Soner, ***Efendi Beyaz Türklerin Sırrı***, İstanbul 2004, s. 207.
[30] Kars ili, Sarıkamış ilçesine bağlı nahiyemizdir.
[31] Balcı, Ramazan, ***Tarihin Sarıkamış Duruşması***, İstanbul trs., s. 53.

Yûsuf Baba, hanımının hâmile olmasından dolayı seferber olamamış, köyde kalmış ve deredeki çeşmeden su getirirken Ermeni Taşnak Komitelerinin dur ihtarına uymamış üzerlerine yürüyünce süngü ile şehid edilmiştir[32]. Kabirleri Sanamer'dedir.

"Ermeniler otuz binden fazla Türk erkeğini işkencelerle öldürdüler. Ellerinden kaçabilen çoğu kadın ve çocuk binlerce insan karlı dağlarda perişan bir haldeydi. Ermeni askerlerin muhafazasına verilen Türk esirler acımasızca işkencelere maruz kalarak öldürülüyorlardı"[33].

---

[32] Yusuf Baba'nın bir Ermeni baskınında şehid edildiğini gösteren belgeler de vardır: Ermeniler[in] İslâmlara yaptıkları hakaret ve mezalime dâir Sanamer karyesinin hey'et-i ihtiyâriyyesinin mazbut ifâde-i evveliyyesidir:
S [soru]- 1- Seferberlik bidâyetinden ordunun ileri harekâtına kadar Ermeniler tarafından köyünüzde Islâm katlolunmus[mu]dur?
C [cevab]- 1- Sarıkamış ric'atinde karyemiz ahâlîsinden otuz erkek, beş kadın öldürülmüsdür. On beş kız ve erkek çocuğu katlolunmusdur.
S [soru]- 2- Ne zaman öldürdüler ve nerede öldürdüler? Maznûn olan Ermeniler kimlerdir? Hangi çeteye mensûbdur? Beyân ediniz.
C [cevab]- 2- Ermeniler, geriye döndüğü zaman karyemiz dâhilinde öldürdüler. Narmanlı Oskan oğlu Apet çeteleri seksen atlı ile karyemiz ahâlîsini öldürdüler.
S [soru]- 3- Ermeniler tarafından öldürülmüş olan kadın ve erkeklerin isimleri nedir ve ne sûretle öldürdüler?
C [cevab]- 3- Mevlüd oglu Ahmed, İsmâil oglu Haci, diger mahdûmu Aga, digeri Osman, digeri Âkif, digeri Dede, Hakki oglu Âkif, birâderi Osman, Kâsim oglu Yusuf, mahdûmu Hüseyin, Hüseyin oglu Ahmed mahdûmu Mehmed, Mustafa oglu Dursun, mahdûmu Hasan, Ibrâhim oglu Hasan, birâderi Hamid, Musa oglu Mustafa, birâderi Cemâl, Mihrali oğlu Ziya, **Ahmed oğlu Yusuf**, **birâderi Yakub, mahdûmu Mehmed,** Seyho oglu Mustafa, birâderi Ismâil, digeri Riza, digeri Ismâil, Mamo oglu Mehmed, birâderi Ârif, Hasan oglu Latif, Osman oglu Mecnun, birâderi Serif, birâderi Mehmed, birâderi Sedad, Hasan oglu Hüseyin, Altin oglu Musa, kerîmesi Sebile, gelini Hünkar, hemşîresi Fâtima, hemşîresi Âyise, gelini Ana Hanim, Ahmed kerîmesi Sultan, digeri Hadîce, kerîmesi Esme, Nâdir zevcesi Melek, diğeri Nâciye, mezkûr Ermeni çetesi tarafından balta, kurşun, süngü ile öldürülmüştür.
S [soru]- 4- Ermeniler, Müslümanların mal ve eşyasını gârât ve yağma etmişler midir ve ne zaman ve kimin malını almışlardır? Alan Ermeniler kimlerdir ve hangi çeteye mensûbdur?
C [cevab]- 4- Sarıkamiş ric'atinde bâlâda zikretdigimiz Ermeni çetesi tarafından mal ve esyalarimizi gârât ve yagma olundu. Iki bin manda, öküz, inek, bes bin koyun ve keçi, yüz esb, üç bin somar bugday, iki bin somar arpa, üç bin liralik zînet esyasi, küpe, kemer, bilezik ve sâ'ire, iki bin lira nakid para yagma ve yüz on ev dahi ihrâk olunmuşdur.
S [soru]- 5- Ifâdeniz dogru mudur? Dinle, tasdîk ediniz.
C [cevab]- 5- Evet, ifâdemiz dogrudur. Zâyi'âtimiz bundan ibâretdir. Bir hilâf olmadigina vaz'-i imzâ eyleriz.
Fî 22/7/[13]35

A'zâ Burhan oglu Ahmed	A'zâ Ibrâhim oglu Mahmud	A'zâ Yemen oglu Mehmed
A'zâ Resûl oglu Bekir	Muhtâr Ismâil oglu Nâzim	Imâm Sanamir karyesinden Mehmed oglu Abdülhamid

Ayrıntı için bakınız: "Sarıkamış Ric'atinde Ermeniler Tarafından Soykırıma Uğrayan Köylerin İhtiyar Heyetleri'nin İfadeleri" www.devletarşivleri.gov.tr

[33] Balcı, Ramazan, ***Tarihin Sarıkamış Duruşması,*** İstanbul trs., s. 55.

Seferberlik kararı verilince, Arif Baba, başka kâfilelerle birlikte günler öncesinden seferber olmuş, Yozgat'ın Babalı köyüne gitmiş hatta orada Hatice isimli bir hanımla evlenmiştir. Mevlüd Baba da anası Nene'yi, kız kardeşi Mahbûb'u ve kendinden yaşça küçük kız kardeşi Ayşe'yi yanına alarak, ağabeyi Muhammed ve ağabeyinin hanımı Zekiye Hanım ile birlikte, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın türbesine girmişler, içlerindeki acı feryat, tüm kelimeleri tüketmiş, suskunluk konuşur olmuştur. Belki de aynı kubbe altında son buluşmalarıdır. Evet, meçhûle giden o yolculuğa, istenilmese de başlanılmıştır artık. Takatsiz adımlarla ayrılırken gözü yollara, gönlü ardında bıraktıklarına takılıp, tüm gözyaşlarını içine akıtmaktadır. Son bir mecalle geriye dönüp baktığında, buruk gönlü ve titrek sesiyle sadece *"ey baba sultân elvedâ"* diyebilmiştir. Köyü mecburi şartlar altında terk eden halkın ardından köy korkunç bir ıssızlığa bürünmüştür.

Mevlüd Baba, Gençliğinin İlk Baharındaki Delikanlı:

Adı konmamış hüzünleri yaşayarak, gücünün dahi yetmediği eşyaların altında ezilerek, iki de bir geriye döner, aralarına giren yollara inat, sessiz meçhule terk ettikleri dergâhı, Baba Sultân'ın türbesini yaşlı gözlerle süzer. Çocukken bahçesinde oynadığı, kardan, yağmurdan, fırtınadan korunduğu ve binbir anısını yaşadığı evini bırakmış gitmektedir. İçinde bir sızı ve burukluk vardır. Çünkü atılan her adım ayrılıktır.

Olabileceğini tahmin ettiği işgâli düşünerek yoluna devâm eder. Bu bitmez, tükenmez yolculuk esnâsında Pasinler'in Miyadin (Ardıçlı) köyünde, kız kardeşi Mahbub ölür ve köyün mezarlığına defnedilir. Devâm eden yolculuk, yaklaşan kıştan dolayı Pasinler'in Tortan (Uzunark) köyünde sona erer. Meçhûle giden bu yolculukta araya giren mesafeler, Mahbub'la vuslatı mahşere taşımıştır artık. 1914–1915 kışı, imkânsızlıklar içinde hastalıklarla geçen bir yıl olmuştur.

Erzurum'a geldiklerinde Zekiye Hanım'ın kucağındaki bebeği ile muhacir olmasının zorluğundan dolayı babası Ağa Usta kendi evlerinde kalması husûsunda damatları Muhammed, hısımları Nene Hatun' (Mevlüd Baba'nın annesi)'dan izin alır.

Muhacir olarak geçirilen ilk kış şartları için o günkü Erzurum Vâlîsi Tahsin Bey tarafından yapılan bir açıklama aynen şöyledir:

"Halk açlıktan feryada başladı. 20.000 muhacir Erzurum civarında kaldı. Bunların da iâşesi halkın üzerindedir. Havaların düzelmesi durumunda içerilere sevk edeceğiz. Erzak satın almak üzere, hemen umûm vilâyet erkânını köylere çıkardım; ancak verdikleri bilgilere bakılırsa köylerde artık bir şey kalmamış, açlık hükümran olmaya başlamıştır."[34].

Böylece Mevlüd Baba âilesi, dört kişi olarak diğer muhacirler ile birlikte ertesi bahar

[34] Balcı, Ramazan, ***Tarihin Sarıkamış Duruşması***, İstanbul trs., s .55.

yağmurlu ve çamurlu yollarda çok meşakkatli bir yolculuk yaparlar. Kışın bastırmasıyla beraber Sanamer Muhacirleri, 1915 kışını geçirmek üzere Sivas Şarkışla'da, 1916 yılında ise Kayseri Maksutlu[35] köyünde konaklamaya mecbur kalırlar. O kış, ağabeyi Muhammed tipiye yakalanmış ve boğularak ölmüştür. Mezarı Maksutlu köyü kabristanındadır.

O günün yokluklarıyla beraber, insan sağlığını tehdit eden uyuz, tifüs, kolera, tifo, soğuk algınlığı gibi hastalıklar, muhâcir ordusundan bazılarının tek tek ölümüne sebep olur. Bunlardan birisi de Mevlüd Baba'nın annesi Nene Hatun'dur.

Çile, acı ve üzüntüler günün şartlarında doğal hayatın bir parçasıdır artık. Buna mukâbil; gülmek, eğlenmek ise mâzîde kalan hayâlden öte bir şey değildir. Annesinin ölümüyle birlikte, ihtiyaçlarını giderdikleri altınlar da biter. Henüz 5–6 yaşlarında olan kız kardeşi Ayşe ile hayatın güçlüklerine karşı direnmeye çalışan Mevlüd Baba, Maksutlu köyünün danalarını otlatmaya başlar. Belki de bu çobanlık, ileriki hayatı için "nübüvvet"ten süzülen, "velî"lere mahsus kerâmetlerin, faziletlerin mayasını teşkil edecektir.

Hergün, yeni bir umutla, hükümet yetkilileri aracılığıyla, köylerine dönecekleri günü beklerler. Günler haftaları, haftalar ayları takip eder. Nihâyet beklenen gün ve haber gelmiştir. Muhâcirler, Kayseri vilâyeti önünde toplanıp trenlerle Erzurum'a gönderilecektir. Dekovil adı verilen dar hatla Ulukışla-Kayseri-Sivas-Suşehri-Erzincan-Tercan-Erzurum güzergâhı tek yönlü olarak takip edilecektir. Yaşlı gözler ve nasırlı ellerin sahibi muhâcirler, sonbaharda açan güller gibi buruk bir sevinç yaşarlar. Bu sevinçleri de ağlamak şeklinde kendini gösterir.

Sılaya Dönüş:

Mevlüd Baba, Maksut'lu köylülerinin danalarını otlatıp hakkı olan tahılı kaldıkları evde biriktirdiği halde satamadan, Ayşe'nin elinden tutup Kayseri'ye gitmek üzere kafileye karışırlar. Uzun bir yaya yolculuktan sonra Kayseri'ye ulaşırlar. Vilâyetin önünde diğer köy ve ilçelerden gelen muhâcirlerle birlikte mahşerî bir kalabalık oluşmuştur. 'İğne atılsa yere düşmez' deyiminin tam yerini bulduğu bir kalabalıktır. İnsanlar, evlerine dönme sevinci ile hareket alanına doğru bastırırken Mevlüd Baba ile Ayşe'nin elleri çözülür. Mevlüd Baba, boğazı yırtılırcasına bağırıp, kalabalığı yararak sağa sola koşar. Fakat Ayşe'yi bir türlü bulamaz. Adeta kara tren, en acı düdüğünü kaybolan Ayşe için çalmıştır. Tren hareket halinde iken tüm koridor ve kompartımanları dolaşır. Ancak nafile. Ayşe kaybolmuştur. Ve hayatı boyunca o, ağabeyi için gözde damlamaya hazır olan yaş, gönülde hüzün ve ufukta bir özlem olmuştur.

Mevlüd Baba'ya sağlığında kız kardeşi Ayşe'yi sorduğumda derin bir iç çekip gözleri dolu dolu olarak şöyle anlatırdı:

[35] Maksutlu Köyü: Hali hazır idari haritalarda Sivas ili Şarkışla ilçesine bağlıdır.

"Annemi kaybettikten sonra, Ayşe benim tek tesellimdi. Hayata karşı direnme gücümdü. Can yoldaşımdı. 5–6 yaşlarında sarışın bir kızdı. Elime geçen ekmeğin çoğunu, küçüktür diye ona yedirirdim. Saçlarını çift örük şeklinde örer, güneşli yaz günlerinde, kaldığımız evin önünde oynatırdım. Zaman zaman bilmediği ve hatırlamadığı Sanamer köyünü kendisine anlatır, ona evimizden, Seyyid Hacı Ahmed Baba'dan bahsederdim. Sevinirdi. Gözleri ışıl ışıl olur, saçları güneşte altın gibi parlardı. Yürürken önüm sıra hoplaya zıplaya oynar, yorulunca kucağımda taşırdım. Geceleri açılan yorganını üstüne örterdim. **Ayşe, içimde bir yara** …" der ve ağlardı.

Bunları anlatırken o günleri yaşar gibi olurdu. Evet, Mevlüd Baba, anası ve bacısıyla birlikte çıktığı zorunlu yolculuktan yalnız dönmüştür. Fânî âlemde yapayalnız kalmış, genç ve pehlivân bünyeye sahip olmasına rağmen gönlü âdetâ ihtiyarlamıştır. Başından karın hiç eksilmediği gönül dağlarına artık bir de duman çökmüştür. Hafif acılar konuşulabilir ama derin acılar dilsizdir. Mevlüd Baba'nın tren yolculuğu da gözlerinin sonsuz boşlukları seyre daldığı, sessiz çığlıklarla, dilsiz konuşmalarla geçmiştir. Mevlüd Baba, o günleri kendi ifâdesiyle şöyle anlatırdı:

"Erzurum vilâyeti önünde, yazılmak üzere sıraya girdik. Sıra bana gelince görevli memur adımı sordu. "Mevlüd" dedim. Elindeki deftere yazıyordu. Devâm etti:

-Babanın adı nedir?

-Ananın adı nedir?

-Beraberin de kimin kimsen yok mudur senin?

Soruları kısa kısa cevapladım. Orada bulunan bir diğer memur beni tanıdı. Bana:

-Sen Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın torunu değil misin? Dedi.

Evet, dediğimde bana sarıldı. Yüzümü gözümü öptü. Sanamer'e gittiğini dergâhta bir gece kaldığını anlattı. Beni diğer muhâcirlerle birlikte otelde yatırmayıp evine götürdü. İsmi Kafaf-zâde Kâmil Efendi idi. Beni hanımına ve çocuklarına şöyle tanıttı:

-Size öyle asîl bir âilenin evladını getirdim ki, kendisi Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın torunudur. Adı, Mevlüd. Mevlüd Baba.

Seferberlik boyunca başımızdan geçen olayları sordular. Karşılıklı olarak çektiğimiz sıkıntıları anlattık. Artık bundan böyle Kafaf-zâde Kâmil Efendi'nin evinde yiyip içip yatıyor, hanımının bana verdiği file ile istediği günlük ihtiyaçları temin edip eve götürüyordum. Arta kalan zamanlarda Erzurum'un çarşı ve sokaklarında dolaşıyordum. Zaman zaman, dedem Seyyid Hacı Ahmed Baba'dan ve hocam Abdulgani Hoca'dan öğrendiğim, "şeriat" ve "tarîkat"a dâir bilgileri hane halkına anlatıyordum. Çok hoşlarına gidiyordu.

Dergâhta çocukken yaptığım zikir halkalarını hatırlar, duyduğum hasretten dolayı ciğerim sızlar, kendi kendime gizlice ağladığım olurdu. Bu arzuyla Ulu Câmi'ye gider mukâbele derslerine katılırdım".

İlk Evliliği:

Seferberlikte, savaşla ve yollardaki çetin hastalıklarla nüfus azalmış, hele erkek nüfusu kadın nüfusunun altına düşmüştür. Devlet dahi nüfus artışı hususunda bir takım teşvîklerde bulunmuştur. Hatta henüz Cumhuriyet ilân edilmediğinden, erkeklerin şer'î hükümlerin müsaadesi ile dörde kadar evlendikleri dönemdir. Erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesi hem himâyeye muhtaç birçok kadın ve kız açısından hem de neslin devamı ve istikrârı açısından zorunlu bir gelenek hâline gelmiştir.

Mevlüd Baba, anlatıyor:

"Bir gün "Tebrizkapı" semtindeki "Otel Tebriz"in önünden geçerken Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın dervîşlerinden Kerem Baba ile karşılaştık. Beni görünce:

-Hacımın yâdigârı, Mevlüd Baba buralarda neydirsen (ne yapıyorsun), deyip ağlayarak boynuma sarıldı. Oturduk. Çay sesledi (ikram etti), anamı kardeşimi sordu. Ben de başımızdan geçenleri anlatınca çok üzüldü.

-Bundan sonra ne yapacaksın? Diye sorunca ben:

-Erzurum'da kalıp yine ilim tahsîl etmek istiyorum, dedim.

-Kurban olim (olayım). Dergâhı boş mu bırakacaksın? Ben kabul etmirem (etmiyorum). Sanamer'e dön. Biz de gelip senin başına toplanah (toplanalım) diyerek beni köye dönme husûsunda iknâ etmeye çalıştı.

Erzurum'da dolaşırken zaman zaman eski tanıdıklarla karşılaşıyordum, beni evlerine götürüyorlardı. Birgün hısımımız Ağa Usta ile karşılaştık. Anam'ı, ağabeyimi ve kız kardeşimi sordu. Anamın ve ağabeyimin öldüğünü ve Ayşe'nin kaybolduğunu anlattım. Sarıldık ağladık, evlerine gittik. Yaşadıklarımız herkesi çok üzmüştü. Seferberlik çok ocakları söndürmüştü. Ağabeyim Muhammed Baba'nın ölümü ile yengem Zekiye Hatun dul, yeğenim Cebriye bebek de yetim kalmıştı."

Günün şartlarının sıkıntıları düşünülerek Mevlüd Baba'nın Zekiye Hatun ile evliliği Ağa Usta tarafından istenmiş, hatta ısrar edilmiştir. Cebriye bebeğin varlığı ve geleceği, Mevlüd Baba'nın bu evliliği kabul etmesine sebep olmuştur. Bu evlilik aynı zamanda o günlerin kültürünü ve değer yargılarını ifâde etmesi açısından bizlere ışık tutar. Evlendikten sonra Kerem Baba'nın da ısrarları ile Sanamer'e döner. Hemen Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın türbesine gider. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın kabr-i şerîfi üzerindeki sandukaya sarılır. Böylece saatler geçer.

Tüm bunları anlatırken Seyyid Hacı Mevlüd Baba, sağ elini hafifçe sallar, kavuşmanın sevinci, kaybetmenin tüm hüznüyle biz dinleyenleri tâ o günlere götürürdü.

Seferberlik, çekilen onca sıkıntılar ve dayanılmaz hasret, bağrını öyle yakmıştı ki teselliyi Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın sandukasının yanı başında ağlamakta bulmuştu. Seferberlikte yaşananlar derin hislerini coşturmuş, sedasız bir lisanla konuşmuştu. Büyük gönül sultânının rûhunun haberdâr olduğunu düşündüğü bütün bu olanları, bize gözyaşlarıyla anlatır ve "şükür

kavuşturana!", "Ya Rabbi sen cümle hasretleri kavuştur" derdi.

Gözyaşları… Hasb-i hâl olmanın bir yolu.
Gözyaşları… Mahzun kalplerin tercümanı...

Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın manevî mîrâsının vârisi, geleceğin Rufai Mürşidi, devraldığı "Muhammedî tarîk"i ihvânların gönlüne nakşeden nakkaş,.. 20. asrın Rufai bekçisi, hoşgörü deryası, tevâzunun zirvesi, zikir ordusunun serdârı olan Mevlüd Baba, Zekiye Hatun'la sırt sırta verip viraneleri temizlemeye, harap olan evlerin yerine yeni mekânları, Rufai konağını, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın mihmanhanesini inşa etmeye başlar.

İşgal döneminde, evlerin kapı pencere gibi ahşap kısımları sökülmüş, tandırda yakılmıştır. O günkü muhâcirlerin tabiri ile "arka şelek" (ancak sırtta taşınılabilen) olanların dışında götürülemeyen eşyalar yağmalanmıştır. Günün şartlarında buzdolabı olmadığından ev avlularındaki zemin altında muhafaza edilen kışlık patates, yağ, peynir gibi bir takım gıdalar saklı kalmıştır[36].

Bir iki yıl gibi süre zarfında, türbe, konak odası ve eve yeni çehresini kazandırırlar. Çiftçilikle meşgul olunacaktır. Ancak Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın yeryüzünde arazi namına hiçbir şeyi yoktur. Kendi ebedi istirahatgâhı ve sağlığında dervîşlerini irşâd ettiği evinden başka Şehit Yakub Baba'dan geriye o yıllarda bire seksen mahsûl veren "seksen veren" isimli arazi kalmıştır.

Mevlüd Baba, devraldığı tasavvufî nöbeti kendinden önce olduğu gibi, aynı mekânda Rufai konağında devâm ettirmeye başlar.

1918 yılının 16 Martı ile Rus ve Ermeni işgâlinden kurtulan Horasan ve köyleri, seferberlik öncesi mukimleri tarafından ıssız, dilsiz bir gariplik içinde bulunmuştur. İnsanlar, hayatın normale dönmesi için ilk adım olarak ihtiyaçları tespit ve tedârikle işe başlarlar. Yavaş yavaş inek, koyun gibi hayvanları peydahlamaya, zamanla bu hayvanların sayılarını artırmaya çalışırlar.

Artık Sanamer'de hayat, sabahın ilk ışıklarıyla başlamaktadır; gün, tüm yoğunluğuyla çalışılarak geçirilmektedir. Akşamın karanlığı ile yorgun insanlar gecenin sükûtunda sessizlikle günü erken bitirmektedir. Bu arada yöre halkı, zaman zaman Kars istikâmetine gidip takas(mal mübadelesi) usûlü ile arpa, buğday gibi yetiştirdikleri mahsûllerle kısmen de olsa kilim, cecim gibi ev eşyası temin ederler.

[36] Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyelerinden Prof.Dr. Enver Konukçu, Atatürk Üniversitesi Genel Sekreteri Yrd. Doç. Dr. Yaşar Gök ve Erciyes Üniversitesi Eski Rektörü Prof. Dr. Metin Tuncel 2003 yılı 15 Temmuz'da Hacı Ahmed Baba'nın türbesini ziyarete geldiklerinde Konukçu Hoca, Sanamer'in 27 Aralık 1914 yılında Ruslar tarafından dînî (Ramazan veya Kurban) bir bayram günü işgâl edildiğini, ancak Ruslar'ın bünyesindeki Türk Cumhuriyetleri'nin askerlerinin bizimle aynı dîne mensup olmalarından dolayı türbelere zarar vermediklerini, hatta saygılı davrandıklarını; Tuncel Hoca da o zamanki Kötek hudûdunda bulunan Osmanlı hastanesinde dedesinin Doktor olduğunu ve zaman zaman Sanamer'e gelerek Hacı Ahmed Baba'nın türbesini ziyâret ettiğini, Kötek hudûdunda şehit olan Şeyh Yakub Baba'nın çok sevildiğini anlatmıştı.

Dağılan yuvalarını yapmak, bozulan düzenlerini kurmak ve sönen ocakları yeniden tüttürmek gayretine girişirler. Şüphesiz bu, acılar, gözyaşları, unutulması imkânsız bin bir anı ve büyük kayıplarla yürütülen îmânlı ve güçlü yüreklerin ayakta durabilme gayretidir.

15. Kolordu komutanı Kâzım Karabekir Paşa komutasındaki ordumuz, 12 Mart 1918'de Erzurum'u, 13 Mart'ta Pasinler'i, 16 Mart'ta da Horasan'ı işgâlden kurtarırlar[37]. 17 Mart'ta Narman'a geçilir. Kötek köyü, sınır çizilir. Çünkü 93 Harbi diye bilinen 1877-78 Osmanlı-Rus harbi sonunda yapılan Ayestefanos anlaşması gereğince, Bardız bucağı ve havâlisi, harp tazmînâtı olarak Rusya'ya bırakılır. Sinsi Ermeniler, Kars bölgesinde yer yer mevzilenip "karakol" kurmuşlardır.

Şifreli Fotoğraflar:

Türk topraklarını kendilerine mesken edinemeyeceklerini anlayan bazı Rus âileleri, geri dönmeyi tek çâre olarak görür ve kalmakta direnenlerle aralarında şöyle bir şifre bağı kurarlar:

"Rusya'ya gidince duruma bakınız ve bizleri haberdâr ediniz. Şâyet yaşam standardı iyi ise, ayakta; kötü ise, oturarak fotoğraf çektirip bize gönderin".

Memleketlerine geri dönen Ruslar ise, oturmak şöyle dursun durumun vahâmetini anlatmak için yatarak fotoğraf çektirmek sûretiyle beklenen mesajı iletirler. Böylece yöre halkı tarafından "malakan" diye adlandırılan Ruslar, Kars ve havâlisinde kalarak değirmencilik, demircilik gibi sanatkârâne işlerle meşgul olurlar.[38]

Aşağıdaki on iki mart destanı bu duyguların tercümanı mahiyetindedir:

12 MART DESTANI

Kart düşman yüreğinde okkalı bir dert,
İndi Ermeni suratına bir tokat ki sert mi sert
Övünmeye ne hâcet, koca târih biliyor,
Tart bakalım bin Ermeni bir Dadaş bile etmiyor.

[37] Kâzım Karabekir Paşa, Horasan ve havâlîsinin düşmandan kurtarılışı sırasında karargâhını zirvenin eteklerindeki SANAMER köyüne kurmuştur. Karargâhın buraya kurulmasının askerî sebeplerinin yanında burada medfûn bulunan kutlu kişi Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın mânevî katkısının olduğu kanaatindeyiz. Çünkü bu yörede bulunan ahâlî, bu zât hürmetine kurtuluş savaşında üzerine düşen vazifeleri gerektiği gibi yerine getirmiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Ozan, Ahmed Tevfik, ***"Bir Zaman Diliminde Sanamer"*** Yeni Çağlayan Aras (Horasanlılar Yardımlaşma ve Kültür Derneği Dergisi), Yıl: 3, Sayı: 3, s. 22.

[38] 1950'li yıllarda Sanamer Köyü'nde Bavul Usta diye tanınan bir Malakan yaşamıştır. Turan Çınar ağabeyim der ki: "1950 yıllarında köyde ilk tele radyo bizde vardı. Sık sık kimsenin olmadığı zamanlarda (Vega Marka) radyomuzu kurcalardım. İstasyon ibresini çok bükmüş ve ipini koparmıştım. Böylece babam Mustafa Baba köyün değirmencisi Malakan Bavul Usta'yı getirdi. Bavul Usta radyonun altından matkap ile bir delik açtı ve bu delikten ipi çıkardı, bağladı ve radyo çalıştı."

Yeşil sarıklarıyla gökten takviye ordu
İnince, Ermeni'nin ağzı dili kurudu.
Mukaddesâtı, onun topu, tüfeği, tankı,
Bunu gören ödlekler, kibrit çakmadan yandı.

Yere düşen bir aslandı, lâkin yaralı,
Akbabalar, leş kargaları onu ölü sandı.
Kabarmış iştahları, kursaklarında kaldı.
O, Osmanlı çocuğuydu, kükredi ve kalktı.

Bu topraklar, evliyâ hem dadaşlar beldesi,
Hadi oradan mel'ûn kâfir! Kimsin sen, neyin nesi?!!
Bu topraklar, hem mübârek hem onurlu topraktır,
Seni, üzerinde taşıyamayacak kadar, pâktır

Kars İstikâmetine Yolculuk:

Mevlüd Baba, ev ihtiyaçlarından halı, kilim ve benzerlerini temin etmek üzere Kars istikâmetine doğru yola çıkar. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın dervîşlerinden "Divâne Şemo" lakabıyla tanınan şahsın ikâmet ettiği Ağcakale Çukur[39] köyüne gider. Tam o günlerde, Ermeniler Bardız deresini çevreleyen tepelere yerleşirler. Mevlüd Baba, bu haberi misâfir olduğu evin sahibi Divâne Şemo'dan öğrenir.

Rus ve Ermeni saldatlarının (askerlerinin) postal seslerini kulaklarında, o soğuk nefeslerini enselerinde hisseden yöre insanları için bu haber, hiç de alışılmamış durum değildir. Çünkü bu durum, silâhların gölgesinde yaşamaya alışmış yerli halkı, fazla tedirgin etmemiştir. Anlaşılan o ki, leş kokulu ayyâşlar korkunç katliamlarına bir müddet daha devâm edeceklerdir. Bir çok evliyâyı ağırlamakla, bağrına basmakla şereflenen bu topraklar, şimdi Rus ve Ermeni çizmesi altında çiğnenip kahrından inlemektedir. Şüphesiz, gün gelecek, geçici mesken tuttukları o toprakların asıl sahibi 11. Fırka kumandanı Deli Hâlit Paşa'larla intikâm alınacaktır.

Divâne Şemo, Mevlüd Baba'ya:
-Kör Hüseyin Paşa'nın milis kuvvetleri, akşam buraya gelecek. Seni onlara katarım, şafakla beraber gidersiniz, der.

Mevlüd Baba anlatıyor:
"Uzun yolculuğun verdiği yorgunluktan dolayı öyle uyumuşum ki, uyandığımda atlılar çok

[39] Kars ili, Selim ilçesine bağlı köylerimizdendir.

önceden gitmişti. Bu durum karşısında misâfir olduğum evin sahibi, beni bırakmak istemedi. Bana:

-Her üç günde bir gelirler bekleyelim, dedi.

Ancak ben kararlıydım, gidecektim. Altımda iyi cins bir "Arap atı", yanımda da, aldığım eşyaları yüklediğim ikinci bir atım vardı. Allâh'a tevekkül edip, atıma güvenerek yola çıktım.

Ceddim Hz.Muhammed'in(sav) Mekke'den Medine'ye hicreti esnâsında, evinden çıkarken okuduğu;

{ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ سَدًّا وَ مِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لاَ يُبْصِرُونَ }

"Ve ce'alnâ min beyni eydîhim sedden ve min halfihim sedden fe eğşeynâhüm fehüm lâ yubsırûn"

"Önlerine bir sed ve arkalarına da bir sed çekip, gözlerini de perdeledik. Artık göremezler"[40] âyetini okudum. Ve:

-*"Ya Rabbi! Rasûlullah'ı Mekkeli müşriklerin gözleri önünde görünmez yaptın. Beni de onun hatırına, Ermeni kurşunlarından koru"* diye tüm kalbimle yalvardım.

Ağcakale köyü çukur mevkiinden yola çıkıp Bardız deresine yaklaşınca, uzaktan derenin her iki yamacında bulunan Ermeni saldatlarını (askerlerini) gördüm. İkinci bir atla gidemeyeceğimi anlayarak, eşya yüklü atımı kendi başına salıverdim. Beni fark edip tepelerden işâretleştiklerini gördüm. Hedef olmayayım diye Allâh'a sığınıp, atın yanına uzandım ve kader arkadaşıma "deh" dedim. Gözlerimi yumdum, şimşek hızıyla koşan yağız atımın boynuna sarılı olduğum halde, yalvarmaya devâm ettim:

-Ya Rabbi! atımı vurdurma. Eğer atım vurulursa beni yakalarlar.

Sonrasını Allâh biliyor ya... Başta Allâh'ın yardımı, Peygamberimiz'in(sav), Pîrlerin ve Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın himmeti ile beni vurmak için atılan kurşunların sadece seslerini, yakınımdan geçerken vızıltılarını duyuyordum. Sesler kesilince gözümü açtım. Yağız atımla Bardız'a yaklaşmıştık. Silah seslerini duyan Kör Hüseyin Paşa'nın askerleriyle, ne olup bittiğini anlamak üzere tepelere doğru ilerlerken, karşılaştık. İçlerinden palabıyıklı gümrah biri, atıma heveslenip üzengideki ayağımı tuttuğu gibi beni atın sırtından aşağıya attı. Ve:

-Biz harbe gidiyoruz, bu at bana lâzım, diyerek atımı elimden aldı.

Arkadan gelen başka bir asker, beni tanıdı. Atımı alana şöyle seslendi:

-Ola neydirsen![41] Kör Hüseyin Paşa duyarsa seni beter eder.

-Tanir misen bu kim?[42]

-Sanamerli Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın torunu, deyince Palabıyıklı, Gümrah asker, özür dileyerek atımı bana geri verdi. Az sonra arkadan gelen Kör Hüseyin Paşa'yla karşılaştık. Karşısında beni görünce şöyle dedi:

---

[40] Yâsîn (36), 9.

[41] "Ne yapıyorsun?" demektir.

[42] Bunun kim olduğunu biliyor musun?

-Kurban sen buralarda neydirsen? Yukarıdaki derede harp mi olir?[43] Neyin nesi? diye sordu.

Ben olup bitenleri anlatınca:

-Yah! diyerek hayretini dile getirdi ve ekledi:

-Şimdi topları katırlara koşturur, senin hayıfını onlardan alırım.

Önden giden askerleri çağırıp emrini verdi. Ben korku ve heyecanla girdiğim can pazarından sağ çıkışıma sevinip, perîşân ve kan-ter içinde kaldığım yorgunlukla kendi kendime şöyle düşündüm:

-Bu fânî âlemde herkes alın yazısı neyse onu görür. Ne maksatla yola çıktım, ne ile karşılaştım. Eşyalarım ve atım, hepsi geride kaldı. Çok şükür!. Rabbim, Hz.İbrâhîm'i Nemrûd'un nârından koruduğu gibi beni de Ermeniler'in kurşunlarından korudu.

Deli Hâlid Paşa ile İlk Karşılaşma:

Mevlüd Baba, o dönemlerde başından geçen ilginç başka bir olayı şöyle anlatıyor:

- "Bir keresinde seferberlikte eşi hâmile olduğu için bizimle birlikte Kayseri'ye göç edemeyen ve bu sebeple Ermeni Taşnak Çeteleri tarafından öldürülen amcam, Yûsuf Baba'nın hanımı Pamuk yengemle Kars'ın köyümüze yakın sınırlarındaki Bardız[44] bucağına ihtiyaç temini için gidiyorduk. Bardız'ın "Mitindere" mevkii istikâmetinde aşağıya doğru giderken Deli Hâlid Paşa'nın bir askeri dövdüğünü gördük. Kenarda çâresiz bir halde bekleyen subaylar, yanımıza sokulup, yengem Pamuk Hanım'a şöyle dediler:

-Anne! Bu askeri ancak siz kurtarabilirsiniz. Başınızdaki leçeğinizi[45] çıkarıp, Paşanın ayaklarının dibine atın ve yalvarın. Kadınlara hürmeti vardır. Belki sizin sebebinize bağışlar.

Pamuk Yengem hemen başındaki leçeği çıkarıp, Hâlid Paşa'ya doğru yaklaştı.

-Paşam! Bana bağışlayın. Ne olur affedin, diye yalvardı.

-Anne yaklaşma! Anne çekil! diyerek geri geri adım attı ve en sonunda:

-Kaybol kerata! diyerek dövdüğü askeri kovdu.

Bize dönerek dedi ki:

-Şimdi siz diyeceksiniz ki, bu askerin suçu neydi de Deli Halit Paşa bunu dövüyor. Ben Allâh'ın izni ile on güne kalmaz Kars'ı alacağım. O zaman bu kerata terhis olup, hanımına sarılıp yatacak. Ama bu hayvan (eliyle sırtında iki kasa cephane yükü olan katırı göstererek) yine bu vatana hizmet edecek. Hayvan, dereye aşağı sırtındaki yükle inerken, bir de kerata üstüne binmiş. Yarın öbür gün bana gelip hayvanın belinin yara olduğunu, hizmet dışı kaldığını söyleyecek. Anladınız mı?! İşte onun için dövüyordum. Anne eğer sen gelmeseydin, vallâhi dövüp dövüp, sonunda silahımı çekip vuracaktım onu. Yatsın kalksın size duâ etsin."

Mevlüd Baba, ismini çokça duyup da, bu vesile ile kendisini ilk kez gördüğü Hâlid Paşa'ya hayran olur. Ondan bahsedince kahramanlık duyguları galeyana gelirdi.

---

[43] Oluyor.

[44] Erzurum ilinin Şenkaya ilçesine bağlı bucağıdır. Şimdiki adı Gaziler'dir.

[45] Başörtüsü.

Mevlüd Baba anlatıyor:

"Yine bir seferinde Şenkaya ilçesinin Aşağı Hamas köyünde Hacımın (Seyyid Hacı Ahmed Baba Hazretleri) dervîşlerinden Halil Baba'nın evinde misâfirdim. Halil Baba, orada bulunan Kâzım Karabekir, Osman Nûri ve Deli Halit Paşa'ları[46] görünce evine davet edip, pişmiş mısır ikrâm etti. Paşalar ve ben, ikrâm edilen mısırları yerken, Halit Paşa yapılan ikrâmı kabul etmedi. Halil Baba, mahçup bir şekilde ısrar edince Kâzım Karabekir Paşa:

-Hâlid! Yesene, şâyet rahatsız oluyorsan (Halil Baba'yı işâret ederek) parasını verelim, dedi.

Halil Baba, iyice mahcup bir şekilde:

-Paşam! Para ne demek. Ben size kendi bağımda yetişen mahsûlümü ikram ettim. Teşrîfleriniz benim için şeref oldu.

Hâlid Paşa, mahsun ama, kararlı bir ses tonuyla:

-Askerimin yemediği bir şeyi yersem, ben bu (Allâhüekber) dağlarada dolaşamam dedi ve yemedi."

İlk Dervîşleri:

Dergâhların henüz serbest olduğu dönemlerdir. Mevlüd Baba, bir yandan zarûrî ev ihtiyaçları ile uğraşırken öte yandan da dergâhta Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın ve Şehit Yakub Baba'nın dervîşleri ile sohbet ve tevhidlere devâm etmektedir. Mevlüd Baba anlatıyor:

- İlk dervîşlerim, dönemin askerî erkânından iki kişi idi. Birisi Başçavuş, diğeri ise Subay'dı. Bu şahıslar, Hacı Haşıl Hazretleri'nin[47] dergâhına devâm etmişler ve intisâb etmek üzere önüne oturmuşlar. Hacı Haşıl Hazretleri ders vermemiş ve onlara "sev beni, sahibini bulursun" şifreli sözleri ile geri çevirmiş.

Ancak bu şahısların niyeti Hacı Haşıl Hazretleri'nden ders almakmış. Hacı Haşıl Hazretleri'nin, neşeli olduğu bir zamanda fırsatı ganimet bilerek yine önüne oturmuşlar. Mübârek, karşısına oturan şahsa bakarak şöyle demiş:

- Oğlum! "sev beni, sahibini bulursun" Siz ikiniz, Sanamerli Hacı Ahmed Baba'nın torunu Mevlüd Baba'nın defterine kayıtlısınız. Gidin ondan ders alın.

Bu şahıslar, arar ve Mevlüd Baba'yı bulurlar. Başlarından geçen hâdiseyi aynen anlatırlar. Mevlüd Baba, dinler. Tebessüm ederek (tefekkür-i mevt) ölümü düşündürür. Nasûh tövbesi yaptırdıktan sonra "tarîkat-ı Rufai"den 700 sayı ders verir. Böylece bu şahıslar, Rufai dergâhındaki Mevlüd Baba dervîşlerinin ilki olurlar.

Bu olayları zaman zaman dervîşlerine anlatan Mevlüd Baba, şu hatırlatmayı yapardı:

- *"el-Bürhânü'l-Müeyyed"* isimli eserinde Pîrim Ahmed er-Rufai Hazretleri, dervîş olabilmek

[46] Osman Nuri ve Kör Hüseyin Paşalar o yıllarda Padişah Abdulhamit tarafından görevlendirilen Hamidiye Paşaları'ndandır.

[47] Hâşii-zâde Hacı Ali Efendi'dir. Kadiri Tarikatı şeyhlerindendir. 1840 yılında doğmuş ve 1910 yılında vefât etmiştir. Türbesi, Erzurum'un 6 km. güneybatısındaki Tuzcu (Dutçu) köyündedir.

için değişik yerlerden insanların kendisine akın akın geldiğini, bu hal karşısında kapı komşusunun:

- Tâ uzaklardan gelenleri irşâd ettiniz, ancak ben faydalanamadım, dediğini. Bunun üzerine Seyyid Ahmed er-Rufai'nin(ra):

"Ey bizden dur (uzak) olan bîçâre! Bu devr-i hicran (ayrılık) senden midir?

Ezel-i ervâhta (rûhlar aleminde) rûhun nasipsiz, dünyâda da istidâdın (kabiliyetin) sana mâni. Biz, sende Cenâb-ı Hak'ka muhabbet bâbında bir kabiliyet görseydik, istesen de istemesen de seni kendimize cezb eder, bizden sayardık...Gayretsizliğin ve kabiliyetsizliğin seni bizden uzaklaştırdı", şeklinde cevap verdiğini söyler.[48]

Yukarıda da görüldüğü üzere, mürşidlerin birbirlerini kalbî muhabbetle sevip, zâhir veya bâtında istişâre müessesesini çalıştırdıkları âşikârdır. Dervîşlik husûsunda teşvik edilen müracaat kapısı "Sünnet" olan istihâre'dir.[49] Peygamber Efendimiz'in(sav) cihad ve hac konusu hariç dünyevî her husûsta istihâre edilmesini, sonra kalbe ilk gelene bakılmasını, zîrâ hayrın onda olacağını buyurmuşlardır. Konu ile ilgili bir çok hadîs vardır. Bu hadîslerden biri şöyledir:

"Allâhım! Hakkımda hayırlısını ver"[50].

Komşu Köyleri Ziyâret:

Rufai dergâhının Genc Seyyidi, dedesi Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın halîfelerini yanına alarak köy ve ilçeleri dolaşmaya başlar. Böylece hanüz kendine sır olan asırlık ömrünün tasavvufî gayeyle yaptığı seyahatleri başlamıştır artık. İrşad ve tebliğe, yakın köylerden başlarlar. Zîrâ o dönemlerde Hıristiyan misyonerler, yöreyi karış karış dolaşıp, Müslümanlar'ın kafalarını karıştırmaktadırlar. Yöre köylüleri çiftçilikle meşgul olduklarından, Mevlüd Baba, seyahatlerini sonbahar ve kış aylarında yapar. O günün şartlarında seyahat vâsıtası, özenle beslenen atlardır. Tatlı sohbetlerle yapılan yolculuk, varılan köyün önceden haber alıp karşılamak üzere yol bekleyen misâfirperver kalabalığı ile bir coşkuya dönüşür. Bu coşku, istikbâle yönelik güzel dostlukların ilk temelidir.

Seferberliğin vermiş olduğu sıkıntıdan dolayı, köylülerin gönülleri manevî hazza susamıştır. Kalpler, ilâhî feyizden mahrum kalmıştır. Kurak toprakların yağmura hasreti gibi beklenen Genç Seyyid, sıcak ilgi ve alâkalarla bağırlara basılır. Gönül Fatihi, köyün konak odasına girince tüm gözlerde ışıltı ve dudaklarda tebessüm belirir. Ortam, rüzgâr öncesi sessizlik gibidir ve herkes ona bakmaktadır. Küçükler, kendisini görmek, büyükler ise onun sohbetini dinlemek istemektedir.

---

[48] Seyyid Ahmed er-Rufai(ra), ***"el- Bürhânü'l-Müeyyed".***

[49] İstihare, kelime olarak "hayrı istemek" anlamına gelir. Terim olarak da, herhangi bir işin sonucunun hayırlı olup olmadığına dâir manevî işâreti Allâh'tan beklemektir. Kişinin rüyâsında göreceği yeşil ışık, beyaz nur veya renkler hayra, kırmızı ya da siyah renk-nur şerre delâlet eder.

[50] İsmâîl b. el-Aclûnî, ***Keşfu'l-hafâ' ve müzîlü'l-ilbâs an mâ iştehera mine'l-ehâdîs alâ elsineti'n-nâs,*** Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrût 1988, I, 174, No: 558.

Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın dervîşleri ise, Mevlüd Baba'nın şahsında hasret gidermeye gelmişlerdir. Karşılıklı hal hatır soruşturmaları ile sessizlik bozulur. Sükût, yerini Genç Seyyid'in "şeriat" ve "tarîkat"la ilgili yaptığı sohbetlerine bırakır. Akşamın karanlığıyla birlikte insanlar "zikir halkası" kurarlar.

{ اَلَّذٖينَ اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكرِ اللهِ ء اَلا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ}

"Kendisine yönelenler inanıp, kalpleri Allâh'ı anmakla huzur bulanlardır. Dikkat edin! Kalpler, sadece Allâh'ı anmakla huzura kavuşur"[51] âyetinde olduğu gibi, kurulan halkada gözler kapalı, gönüller ise açıktır. Doyuma ulaşan rûhlar, gerçek varlıkta yok olmaya başlarlar.

Zikir: Yaratanı, emrettiği gibi anmak.

Zikir: Hz.Rasûlullah'ın(sav) dilinden Hz.Ebûbekir'in(ra) gönlüne sunulan şekliyle(hafî-gizli) anmak.

Zikir: Hz.Rasûlullah'ın(sav) dilinden Hz.Ali'nin(kv) kulaklarına dinletilen cehrî (âşikâr) nağmeler. Ve tekrar Hz.Ali'nin dilinden cehrî olarak 12 tarikatın 11'ine devredilen mîrâs.

Zikir: Besmele ile kapısı açılan gönül sarayı, o sarayın sultanı Hz.Allâh, Hz.Rasûlullah, Ekâbir-i Ehlullâh (Hal ehlinin büyükleri).

Kurulan halkada gözler kapalı, kalpler açık. Cenâb-ı Hak'kın ismi, ilk olarak Mevlüd Baba'nın dudaklarından halkada bulunanların kulağına duyuruluyor. Duyulan esmâ, dudaklarda nağmeleştirilip, çağlayanlar gibi köpük köpük coşuluyor; çaylar, nehirler ve ırmaklar gibi akılıyor. Hedef: menzîle, deryâya ulaşmak. Dervîşin dudaklarının menzîli ise, kalp (gönül). Kalp ki Allâh'a açık; mâsivâ (ondan gayrı herşey) ya kapalı. Besmele ile açılan gönül kapısı, "Estağfirullâh" zikriyle gönül paslarını silip temizliyor:

"Yâ erhamerrâhimîn irhamnâ", *"Ey merhametlilerin en merhametlisi! Bize merhamet et".*

"Yâ ekreme'l-ekremîn ekrimnâ", *"Ey cömertlerin en cömerdi! Bize cömert davran".*

zikirleriyle ikrâmlar ve rahmetler talep ediliyor. O sarayın pâdişâhı Hz.Muhammed Mustafâ'ya(sav) salât-u selâmlar okunuyor. Beşeriyetin hırs ve ihtirâsından uzak, yaramaz ve çirkin huylardan berî, "ahsen-i takvîm" sırrıyla bereketlenmişler. Genç Seyyid'in kıyâm nidâsı ile ayağa kalkılıyor. Sağ eller kalp üzerinde, sol eller zincir halkası gibi yanındaki ihvân kardeşinin koluna kilitlenmiş.

Büyük Pîr Ahmed er-Rufai'nin de söylediği gibi zikri yaptıran genç seyyid ağacın gövdesi; halka kuranlar ise ağacın dalları misâlî, seher yelinin ekin tarlalarını dalgalandırması gibi salınmaya başlıyorlar. Dudaklarda zikrin en efdal olanı "Lâ ilâhe illellâh". Kalpler, Allâh aşkıyla yanıyor. Aşkın ve sıcaklığın tesîri ile gözlerden yaş, vücutlardan ter akıyor. Karşılığı ise "Kevser" suyu.

Halkadaki insanların sayısı çok, ancak dudaklardaki esmâ tek "illellâh". Müşterek nağmeler, bir kişiden çıkıyormuş gibi Allâh'ın birliğine kilitlenmiş, duvarlar yankılanıyor. Gözler kapalı,

[51] Ra'd (13), 28.

gönüller ilâhî nûrlarla aydınlık.

Hiç şüphesiz ki Allâh'ın nûru ile dolan kalpler, ancak Allâh'ı zikretmekle mutmain olurlar. Doyuma ulaşan rûhlar, gerçek varlıkta yok olmaya başlıyor. Zira Allâh'ın ismi zikredilen mekânlarda O'na ulaşmak ancak O'nda yok olmakla kâim olur.

O'ndan başka varlık yok oluyor: "Lâ mevcûde illallâh".
Yegâne sevgili O: "Lâ mahbûbe illallâh".
Tapılmaya lâyık olan sadece O: "Lâ ma'bûde illallâh".
Tek maksat, O'na kavuşmak: "Lâ maksûde illallâh".
Talep olunan O'nun rızası: "Lâ matlûbe illallâh".

Zikredenlerin kalpleri, menzîle ulaşan çağlayanlar gibi, her harfi ile O'nu zikrederek rûhânî zevklerle doluyor. Zikir, "Allâh" lâfzıyla son buluyor.

Allâh'ı zikredenler, zikir müddetince ilâhî deryâdan kana kana içmiş ve kalpler gerçek tatmîne ulaşmışlardır artık. Genç Seyyid'in şehâdet nidâlarıyla insanlar Yaratan'ı(cc) zikretmenin hazzıyla sakinleşip âlemlerin uğruna yaratıldığı Rasûlullah'a salât-u selâmlar, Allâh'a ise tekbîrler getiriliyor.

Başlangıçta olduğu gibi yine kader kitabımız olan Hazret-i Kur'ân okunuyor. Eller, duâya kalkmış, Allâh'a hamd ediliyor. Her gönül, zikri vesile kılıp dertlerin dermânını Yüce Yaratıcı'dan(cc) matlûb ediyor. Âdetâ inâyet kanatlı kuşlar gibi ötelere yükselip hakkı zikreden kul olmanın hazzını taşıyan rûhlara arzu edilen tesir sağlanmış oluyor.

Bir taraftan, hâne sahibinin ikrâm ettiği çaylar yudumlanırken diğer taraftan gözler yine gönül dostunun yüzünde. Sohbetler, sohbetler… Beklenen ve özlenen sohbetler…Tekrârı temennî edilen sohbetler.

Bir daha görüşmek ümidiyle söz alınıp muhabbetle kucaklaşıldıktan sonra vedalaşılıyor ve bir başka köye varılmak üzere yolculuk yeniden başlıyor.

Seyahatler, zaman zaman öyle uzun sürer ki, o köy senin bu köy benim derken Mevlüd Baba'nın bir ay boyunca evinden uzak kaldığı dahi olur. İnsanları Tevhîd Sancağı altında toplamak ve "Turûk-u Âliye"ye hizmet etmek çok zevklidir. Seyahatlerin bereketi, öylesine uzun ve te'sîrli olur ki son güz ve kış aylarında (yöre köylülerini boş olduğu zamanlar), karşılıklı muhabbetle gönül ufuklarına nazar eden Rufai Serdârı'nın tekrar teşrîfleri âdetâ iple çekilmektedir. Büyükler, insanı "insân-ı kâmil" eden gerçek edebin zikir meclisindeki tasavvufî edeb olduğunu küçüklere anlatır dururlar. Çünkü Allâh'a yaklaşmanın ilk adımı, O'nun huzurunda edepli olmaktan geçer. Onun için dergâhların ilk girişinde "**Edep Yâ Hûûû**" uyarısı vardır.

İlk Çocuğu:

Mevlüd Baba'nın Zekiye Hanım ile olan evliliği, ilk meyvesini ikiz çocukla vermiştir. İkiz bebeklerin kız olanı, vefat etmiş; erkek olan ise, yaşamıştır.

Seyahatten dönen Mevlüd Baba, müjde ile karşılanır. İkiz çocuğunun olduğu, birinin ölüp diğerinin yaşadığı haberi verilince, kadere gönülden teslimiyetle, en iyisini yüce Yaratan'ın bildiğini söyleyip Cenâb-ı Hak'ka şükreder. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın türbesinin hemen yanı başında olan hanesine gider. Yeni dünyâ yavrusunu kucağına alır. Kendinden önce bebeğin kulaklarına ezân ve kâmet okunduğunu öğrenince hemen bebeğin "akîka kurbanı"nı keser. Peygamber Efendimiz'in(sav) ismi ile müsemma olsun diye oğluna Mustafa ismini verir.

Mevlüd Baba anlatıyor:

"Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın "benim dünyâya geldiğimde beyaz kundakla kendisine götürülmemi istediği" hususunu ev halkına çokça anlatmış olduğumdan dolayı Mustafa, beyaz kundak içerisinde kucağıma verildi. Besmele ve duâlarla kucağıma aldığım yavrunun beyaz bir ten ve pehlivân bir bünyeye sahip olduğunu görünce, nazar değmesin diye yüzüne her bakışımda

{ وَ اِنْ يَكَادُ الَّذِيْنَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُوْنَكَ بِاَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَ يَقُوْلُوْنَ اِنَّهُ لَمَجْنُوْنٌ. وَ مَا هُوَ اِلاَّ ذِكْرٌ لِلْعَالَمِيْنَ}

"İnkâr edenler, Kur'ân'ı duyduklarında az kalsın bakışlarıyla seni yerinden söküp atacaklardı. "O, kesinlikle bir delidir" diyorlardı. Oysa Kur'ân, âlemlere bir uyarıdan başka bir şey değildir"[52] âyetlerini okurdum. İlk çocuğum olmasından dolayı kendisini çok sever; ilerisinde İslâm'a hizmet eden kimselerden olsun diye sık sık kucağıma alır, dedem Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın türbesine götürürdüm. Türbeye getirilen bazı misâfir çocukları ağlarken; Mustafa, ağlamak bir kenara, huzurdan mütevellit, henüz büyükler tarafından anlaşılması mümkün olmayan çocuksu sesler çıkarırdı".

Mustafa Baba, ilerleyen yıllarla birlikte, büyüyüp serpilmeye başlar. Kara ve çatma kaşlı, geniş alınlı, kara gözlü, hafif dalgalı ve siyah saçlı, emsâllerine nazaran gâyet kuvvetli bir çocuktur. Mevlüd Baba, oğlunu yanından hiç ayırmaz; seyahatlere beraberinde götürür, dergâhta çocuk yaşına rağmen düşe kalka semâ dönmeye çalışır. Câmi imâmından Kur'ân okumayı öğrensin diye, köyün çocuklarıyla birlikte medreseye gönderilir. Arkadaşlarının fevkinde bir başarıya sahip olduğundan, kısa sürede Kur'ân'ı hatmeder.

Mevlüd Baba, anlatıyor:

"Bir keresinde, Mustafa'nın annesi Zekiye Hanım, gece yatarken heyecanlı bir şekilde beni çağırdı:

-Kalk hele! Çocuğa garip haller oluyor, yatağından kalkmış ayakta duruyor.

[52] Kalem (68), 51-52.

Mustafa'nın yüzüne baktığımda benzinin sarardığını, "namaz kılar gibi" ayakta durduğunu gördüm. Telâşa meydan vermeden, hemen annesini sakinleştirdim. Mustafa'nın içinde bulunduğu hârikulâde hâli görünce sevincimden Cenâb-ı Hak'ka şükrettim. Çünkü bu hal, tasavvuf terbiyesi ile yetişen çocuğun maneviyâtının açılmasıydı. Sabah olunca gece gördüklerimizi kendisine anlattığımızda, Peygamberimiz'i(sav) rüyâda gördüğünü ve uyandığında kendini ayakta namaz kılar vaziyette bulduğunu söyledi".

Allâh, Mevlüd Baba'yı, Allâh rızası için İslâm dinine ve insanlığa yaptığı hizmetleri mukâbilinde Mustafa Baba gibi sâlih bir evlatla ödüllendirmiştir. Mustafa Baba'da, tâ çocuk yaşta beyit yazma kâbiliyeti başlar. Bu beyitler ileride *"Rufai Divanı"*nı teşkîl edecek kadar çoktur, ne yazık ki Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı ve Mustafa Baba'yı seven ihvan ve dostlar onun şiirlerini birer ikişer alıp götürmüşler ki ancak bulabildiğimiz kadarını yayınlayabildik. Mustafa Baba, kendi hayatını şu mısralarla anlatmaktadır:

BEN

Ta ezelden ikrar verdim ol gani sübhâne ben
Şükür Hakk'a ümmet oldum öyle bir hûbâne ben
Sülb-ü pederden intikal ettim rahm-i mâdere
Ay gün saat tamam oldu gelmişem cihâne ben

Validemin hamliyle ağırdı sağım solum
Tekellümden aciz idim vasfedemezdim halim
Sardılar bir kundak içre bağlayıp elim kolum
Bazı bazı açmak ile çıkardım âyâne ben

Bir iki üç yâşlarında tekellüm etti lisan
Babam nazımla oynadı işim oldu çok âsan
Gelen giden meyva şeker ederdi bana ihsân
Ben gafilem söyletirler başladım zebâne ben

Dört beş altı yedi sekiz dokuza erdi yâşım
On ve on bir onikide arttı benim cümbüşüm
Onüç ondört yaşlarında hocaya bağlı başım
İlmi tahsil için girdim mekteb-i irfâne ben

Çar yâna koşmak isterdim bilmez idim rahâtım
Gönül yâre meyil verdi güzel oldu sohbetim
Onbeş onaltı yaşımda arttı zorum kuvvetim
Kâh suvari kâh piyâde sürerdim meydâne ben

Onyedi onsekizinde işim oldu çok âla
Kuvvetim hem eskisinden oldu bir misli fazla
Ondokuz yirmisinde oldum aşka mübtelâ
Yâna yâna aşık oldum o güzel hûbâne ben

Yirmi bir yaşında tâze açtım gül gibi
Yirmi iki yaşında salındım sümbül gibi
Yirmi üç yaşında dertli bir bülbül gibi
Ah yirmi dört yaşında başladım giryâne ben

Yirmibeş yaş içre arttı bu kez âhımız
Yirmialtı yaşında açık oldu râhımız
Yirmiyedi yaşında gel dedi ol şâhımız
Elhamdulillah kavuştum o güzel cânâne ben

İkinci Evliliği:

Harplerin olduğu yıllar, erkek nüfusun çoğunlukla yok olmasına sebep olmuştur. 1914/l918 seferberlik yılları, çeşitli öldürücü hastalıkların da yaygınlaşmasıyla, ülke nüfusunun hızla azaldığı dönemlerdir. Kadın sayısı, erkek sayısına oranla fazladır. Türkiye nüfusunun artması husûsunda o günkü ülke yöneticileri tarafından insanlar bizâtihî teşvîk edilmiştir.

Halası, babası Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı ziyâret için Sanamer'e her gidişinde dede-torun ilişkilerinde muhabbetin boyutlarındaki fevkaladeliği sezer. Bu sezgi, onun Mevlüd Baba'ya bir yeğenden öte gözle bakmasına sebep olur. Sultân halanın içindeki gizli arzu, Mevlüd Baba'yı kendine damat etmektir. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın, sağlığında torununun istikbâlini tayîn etmesi, ayrıca nesebinin Mevlüd Baba'nın nesebine karışmasını istemesi, bu arzusunu kamçılamaktadır[53].

Ancak araya seferberlik girmiştir. Mevlüd Baba'nın halası Sultân Hanım da bu dönemde eşini kaybedenler arasındadır. Herkes, başının çaresine bakmaya mecbur olmuştur. Dört yıl gibi uzun bir süre birbirlerini görememiş, hatta birbirilerinden haber dahi alamamışlardır. Seferberlik dönüşü tekrar akrabalık bağları kurulmaya, ziyâretler ile dostluklar perçinlenmeye başlamıştır.

Mevlüd Baba, harp yıllarının henüz bittiği işte bu dönemde halasının kızı Fadime hanımla ikinci evliliğini yapar.

[53] Nitekim aynı arzu, "asr-ı saadet" döneminde de vardı: Hz.Ebûbekir, Hz. Resûllullah'a olan ziyâde muhabbetinden dolayı, kızı Hz.Âişe'yi onunla evlendirmiştir. Yine Hz.Ömer de, Hz.Resûllullah'a olan ziyâde muhabbetinin yanında, nesebinin Hz.Rasûlullah'ın nesebine karışması için kızı Hz.Hafsa'yı onunla evlendirmiştir.

Mevlüd Baba anlatıyor:

"Babadan kalma "seksen veren" semtindeki arazide çalışıyordum. Yöre halkı, o dönemde evlerinde sergi olarak kullandıkları "hasır" yapmak için sazlık kısımlardan "cil" yolmaya gelirdi. Hoşab köyü kadınları da "cil" yolmaya gelmişlerdi. Sultân halamın kızı Fadime de gelenler arasındaymış. Beni ilk defa orada uzaktan gördüğünü söyledi. Akabinde ki sonbaharda da evlendik".

O dönemde çok eşlilik, yadırganmadığı için, Mevlüd Baba'nın Zekiye Hatunla evli olması, bu ikinci evliliğe engel teşkil etmemiştir. Hattâ dergâh ahlâkı ile donanan Zekiye Hatun, o tarihlerde yörede de yaygın olan bu evlilikten rahatsız olmaz, bilâkis rıza gösterip uyum sağlar.

Cumhuriyet'e Duâ Edin:

Mevlüd Baba, l923 yılı sonbaharında dervîşleriyle birlikte Sarıkamış'a davet edilir. Davet, kandil gecelerinden birisine tekâbül etmiştir. Kalabalık cemaatle câmide tevhid etmeye karar verilir. Halka kurulur ve zikir yapılır. Zikir bitince, duâyı Mevlüd Baba yaptırır. Rufai dergâhlarında esas olan bayrak ve devlet duâlarına sıra gelince Mevlüd Baba şöyle duâ eder:

"Allâh'ım! Devlet-i Âl-i Osmaniye'nin ordularını havada, karada, denizde her zaman her yerde mansûr ve muzaffer eyle".

Bu sırada mahfilde oturan paşalardan Osman Nûrî Paşa, aşağıya iner ve Mevlüd Baba'nın kulağına eğilir şöyle der:

"Cumhuriyet ilân edildi, bundan böyle cumhuriyete duâ edin.

Dergâhlar, o sıralar serbest olduğundan, duâlarda "Devlet-i Âl-i Osmaniye" yerine "Türkiye Cumhuriyeti"nin bekâsı, birliği, dirliği, bayrağı ve orduları için duâ edilir.

Mevlüd Baba diyor ki.

"Câmideki tüm cemaat olarak Cumhuriyet'in ilânını o zaman öğrenmiş olduk".

30 Kasım 1925:

İnsanın olduğu her yerde zamanla bozulmaların olması kaçınılmazdır. Osmanlı tarihinde II. Murat döneminde dergâh ehli olanların saygınlığı pek yüce olup, el üstünde tutulmaktadır. Devlet onlardan vergi almaz, ilim ile meşgul olup Devlet-i Âl-i Osmaniye'nin hizmetinde bulunduklarından harplerde elde edilen ganimetlerden "Beytü'l-Mal" (hazine) bütçesinden "BAĞLI" adı verilen âidâtlar dergâh ve ehline verilir.

Böylece vergiden muaf olmak emeksiz geçim kapısı temin etmek niyetinde olan bir kısım sahtekârlar, dergâhlarda kümeleşince devrin padişahı II. Murat, mürşid-i kâmil Hacı Bayram-ı Velî

hazretlerinden dergâhındaki dervîşlerin sayısını ister. Bu büyük mürşid, açık arazide büyük bir çadır kurdurarak dervîş diye toplanan kalabalığa şöyle seslenir:

"Beni sevenleri, bu yola gönül verenleri, Allâh rızası için kurban edeceğim".

Ancak biri kadın olmak üzere üç kişi çadıra doğru yürür, çadır içerisinde önceden hazırlanıp gizlenen koç kesilip kanı dışarıya akıtılır. Dışarıdaki kalabalık, içeriye giden üç kişinin kesildiğini zannederek kaçışırlar. Bunun üzerine padişaha kendisinin üç ihvânı olduğunu bildirir.

Yukarıdaki örnekte de olduğu gibi 30 Kasım 1925'de gerçekler sahtesinden ayrılmadan aynı muameleye tabi tutulur ve Osmanlı döneminde resmî birer kurum olan tekke ve zâviyeler, 30 Kasım 1925 tarihinde, kapatılır.

Mevlüd Baba ve dergâhı da sahtelerin sebep olduğu zulümden payını alır.

O dönemde Horasan, henüz köydür. Sanamer köyü, Hasankale ilçesine bağlıdır. Sanamer'in hemen altında olan Zanzak (Akçataş) köyü ise nâhiyedir. Nâhiye müdürü, Hasankale kaymakamının emri ile Mevlüd Baba'nın evine ve dergâhına baskın düzenler. Kendisi Mevlüd Baba'ya:

- Sen ne zaman ayaklanacaksın? der.

Mevlüd Baba:

- Hiçbir gerçek "tasavvuf erbâbı" yoktur ki millî birlik ve bütünlüğü bölücü; yıkıcı, fikrî ve fiilî eylemlerde bulunmuş olsun, der.

Tavırları iyice sertleşen nahiye müdürü, dergâhı kapatır. Ve gizlice açılmaması için de kapının kilidini mühürler. Bir takım yazılı belgelere el koyar, hatta oracıkta yakar. Yakılan belgeler ise, Arapça, Farsça ve Osmanlıca olarak yazılmış tasavvufî eserler, Rufai divânları ve asırlardır babadan oğula intikâl ettirilip; savaş gibi her türlü zor şartlarda dahi itinâ ile muhafaza edilmiş, dergâhta saklanan şeceredir.(soy kütüğü)

Nâhiye müdürü, dergâhın kapısını mühürleyip; Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın türbe kapısına bizzât gözü önünde duvar ördürür.

Mevlüd Baba'ya, bu olanlara karşı çıkıp engel olmak ister. Müdüre şöyle der:

-İşgâl yıllarında[54] burada yaşayanların şâhit oldukları bir hâdise vardır. Rus askerleri türbeyi yıkmak isterler. Fakat, eline kazmayı alanların elleri felç olur. Birkaç asker, felç olduktan sonra, Rus komutanı kendi bâtıl inancına göre de olsa işgal yılları boyunca:

[54] Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi "Tarih Bölümü" öğretim üyelerinden Prof. Dr. Enver Konukçu Bey, Hacı Ahmed Baba'nın türbesini ziyarete geldiğinde bana Sanamer'in, 27 Ekim 1914 yılında Ruslar tarafından bir bayram günü işgâl edildiğini, Rus ordusunun bünyesindeki Türkî Cumhuriyetlerinden olan askerlerin, bizimle aynı dine mensup olduklarından dolayı türbelere zarar vermediğini, hatta saygılı davrandıklarını söylemişti.

–Burada Allâh'ın oğlu yatıyor, diyerek yıkımı durdurur, onarıp temizlettirerek kapısına iki nöbetçi koyar.

Bu olayı anlattıktan sonra kızarak şunu ekler:

-Sen bu zulmü bize nasıl yaparsın? Ruslar kadar dahi olamıyorsun!

Bu sözlere sinirlenen müdür, beraberindeki jandarmalara tüfek dipçiği ile Mevlüd Baba'yı dövdürür. Perişan olan Mevlüd Baba, manevîyâttan yoksun olan müdüre:

"Senin iki gözün kör olsun", diye bedduâ eder. Ertesi gün, müdürün iki gözü de kör olur. Mevlüd Baba'yı aldıkları gibi Hasankale'de iki ay hapse mahkum ederler. Müdür, daha sonra Kağızman'da evli olan kız kardeşinin rûh hastalığı üzerine kardeşi ile birlikte şifâ bulmak niyetiyle türbenin kapısını açtırarak ziyârete gelmişler, kız kardeşi şifâ bulduğu halde kendi gözleri açılmamıştır.

Mevlüd Baba, iki ay hapis yattıktan sonra, Hasankale'de İbrâhîm Hakkı Hazretleri'nin torunu Hacı Halim Efendi ve Alvarlı Muhammed Lütfü Efe Hazretleri'nin delâletleriyle, hapisten çıkarılır. 1925-1930'lu yıllar, Mevlüd Baba'nın göz altında bulunup her on günde bir dergâh faaliyetinde bulunmadığına dâir rapor verdiği tedirgin bir yaşantı ile geçen yıllar olmuştur.

Köyde Çiftçilik Yılları:

Mevlüd Baba, 1926 ilkbaharında yoğun bir şekilde köy işleriyle uğraşmaya başlar. Artık günler sabahın ilk ışıklarıyla başlayıp, günün akşamına kadar çalışma yoğunluğu ile devam eder. Akşamın karanlığı ile yatsı namazından hemen sonra yorgun bedenler ertesi güne enerji depolamak için uykuya dalar.

Baharla birlikte yeryüzünün kışlık örtüsü olan karlar, güneş ışıklarıyla bereketini toprağa bırakır. Bu bereket, toprağın altındaki tohumları besmelenin esrârı ile harekete geçirir. Yeraltından çimenlerin filizleri çıkmaya başlar. Yüce Yaratan'ın diriyi öldürüp, ölüden diriyi halk etmesinin sırrı olarak kurumuş ağaç dalları, baharla birlikte kendine hazır sunulan madensel tuz, mineral ve su gibi besinleri alıp yumuşacık, yemyeşil yapraklar, tomurcuklar çıkarırlar.

Kış müddetince ahırlara mecbur olan evcil hayvanlar, baharla birlikte hürriyetlerine kavuşup canlarına can katan, kanlarını tazeleyen çayırlara, bayırlara ve taze otlara kavuşurlar. Köyde yaşayan insanlar, ertesi kışa hazırlık yapmak için, yavaş yavaş arazilerine dağılırlar. Biçilirken tırpanın ağzını köreltmesin diye, çayır zeminlerindeki taşları toplarlar. Yaz sıcaklarında çayırların ve ekinlerin ihtiyacı olan sulama arklarını (kanallarını) açıp içerisi toprak dolanları temizlerler.

Mevlüd Baba, yalnız olduğu için, beraber çalışmak üzere marabalar[55] tutmaktadır. Tarlalar, dört boyun (çift) öküzün peşine takılan kara sabanlarla (çift) sürülüp, yüzlerce god[56] ekin

[55] Maraba: Köy işlerinde, mevsimlik olarak ücret karşılığında çalıştırılan işçiler.

[56] God: Osmanlı döneminde kullanılan ve Erzurum yöresinde hâlâ kullanılmakta olan ve tahıl ölçümünde kullanılan ölçü birimidir. 20 kiloluk iki teneke dolusu tahıla 1 god denir.

ekilmektedir.

O yıllarda, harman mevsiminde devletimiz tarafından köylerden vergi[57] olarak tahıl toplanır. Sanamer köyünden toplanan 12 ton tahılın, 2 tonunu Mevlüd Baba karşılamaktadır. Mevlüd Baba'ya miras yolu ile dedesi Seyyid Hacı Ahmed Baba'dan hiçbir arazi, mal ve benzeri şey kalmamıştır. Çünkü Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın oturduğu ev ve dergâhından başka hiçbir şeyi yoktur. Babası Yakub Baba'dan ise "seksen veren[58]" isimli arazi kalmıştır. Mevlüd Baba, satın almak sûreti ile arazi sayısını çoğaltır. 1930'lu yıllar Türk ziraatının henüz makineleşmediği, işlerin ilkel metotlarla insan ve hayvan gücü ile yapıldığı dönemlerdir. Çayırlar ve ekinler, tırpanlarla, oraklarla biçilip dirgen ve tırmıklarla toplanmaktadır. Arazide toplanan ot veya ekinler, öküz arabaları[59] ile köy içerisindeki harman yerlerine taşınmaktadır. Harman yerine öküz arabaları ile getirilen ekinler, at veya öküzlerin koşulduğu döven[60]lerle ezilip, saman haline getirilir. Dâneyi samandan ayıklamak için sürülen ve ezilen saplar, yörede adına tığ[61] denilen tepecikler halinde bir araya toplanır. İnsanlar, dâneyi yaba[62]larla samandan ayıklarlar.

Köylülerin ifâdesi ile "Her adam Mevlüd Baba ile çalışmaya dayanamamaktadır. Kimse onun gibi yaba ile harman savuramamaktadır. En yükseğe onun yabasının fırlattığı samanlar çıkmaktadır". Dâneler, samandan ağır olduğu için yüksekten olduğu yere düşerken, rüzgârlanan samanlar daha ileriye gider. Böylece dâne ile saman birbirinden ayrılmış olur.

Mevlüd Baba, çalışırken rahat olsun diye şalvar benzeri pantolon, gömlek ve üzerine yelek giyinir, saati her zaman yeleğinin cebinde ve zinciri de düğme iliğine bağlıdır. Vücudu, çok iri değil ancak çok kaslıdır. Dar kıyâfet giyinmediğinden, karşıdan bakan kişi, vücudu hakkında bilgi sahibi olamaz. Tevâzulu bir ahlaka sahip olduğu için de hayatı boyunca gösterişten uzak durmuştur.

Bu Apaçık Bir Evliya Gücüydü:

Köyde en güçlü öküz ve camışlar (erkek manda) Hacı Baba'nındır. Normalden daha fazla ot ve sap yüklü arabaları onlar çekerler. Nice çamura saplanan ot ve sap yüklü arabaları onlar çekip çıkarırlar. Arabasıyla yolda kalanlar, *"Gidip Hacı Baba'nın camışlarını getirelim. Ya kırar ya da çıkarırlar"* derlermiş. Yani çekememek gibi bir ihtimâl yoktur. Kemal Maraş isimli köy komşusu anlatıyordu:

"Harman zamanı sap taşırken, arabayı aşırı doldurduğumuzdan dolayı öküzlerimiz köye

[57] Öşür vergisi
[58] Ekildiğinde kat kat mahsul verdiği için, kesretten kinâye (çokluğu ifade etmek için) bu adı almıştır.
[59] Kağnı: Yörede adı kör arabadır, hatta halk **kor** araba der.
[60] Yörede halk arasında "gem" denir.
[61] Tığ: Ortalama 10 araba sapın dövülerek dâneden ayrılmamış saman yığınıdır.
[62] Yaba: Eskiden ağaçtan yapılırdı. Şimdi demirden de yapılmaktadır ve saman doldurup boşaltmak için köylerde hâlâ kullanılmaktadır.

yukarı çekemedi. Zemin yumuşak olduğundan tekerler de batmıştı. Baba oğul beraber sırt sırta vererek arabayı itmeye çalıştık. Ne yaptıysak nâfile. Köyden gelen birçok kişiyle çıkarmaya çalıştıysak da başaramadık. Mevlüd Baba, perişan halimizi gördü. Elindeki işi bırakarak yanımıza geldi. Onun gelişiyle daralan gönlümüz ferahladı. Bana "öküzleri aç" dedi. Onu tanıdığım için hemen açtım. Arabanın koşum ağacını koltuğunun altına alarak "Yâ Hazreti Allâh!" diyerek asıldı. Araba gacır gucur seslerle battığı yerden çıkmaya başladı. Onca hayvan ve insan gücüyle çıkmayan bu arabayı çeken güç, beşerî bir güç olamazdı. Bu, apaçık bir evliya gücüydü".

Mevlüd Baba anlatıyor:

"Bazı kurak yaz mevsimlerinde aylarca yağmurun yağmadığı zamanlar olurdu. Bütün köylüler gibi ben de üzülürdüm. Allâh'a duâ ederdim. Kurumuş dökülmüş olan tarlalarımızı gezerken köye dönmeden öyle bir yağmur yağardı ki bütün elbisem ıslanmış halde eve varırdım."

Çınar Soyadını Alır:

1934 yılında soyadı kanunu çıkarılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti hudûtlarında yaşayan her Türk vatandaşı soyadı alacaktır. Haber, köy muhtarı tarafından Cuma günü câmide köy mukimlerine duyurulur. Hafta sonu tatilini müteâkip Pazartesi günü Hasankale ilçe nüfus müdürlüğüne gidilecek, soyadı yazılı yeni nüfus cüzdanları alınacaktır. Mevlüd Baba da köy komşuları ile birlikte Pazartesi günü Hasankale'ye gider. Yolda herkes aklındaki soyadını birbirlerine söylemektedir. Mevlüd Baba'nın aklında ise Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın rüyâsında gördüğü çınar ağacı vardır. Ancak bu fikrini hiçkimseye açmamıştır.

Öyle ya çınar ağacı, tüm ağaçlardan farklı olarak, tâ metrelerce uzaklıktan kökleriyle su çekip, kocaman gövdesi ile uzunca yıllara hükmetmektedir. Çınar, ağaç olmakla beraber bir de motiftir. Bu motif, Osman Gâzî'nin rüyâsında gördüğü, Şeyh Edebâlî'nin tabir ettiği motiftir. Bu motif, Peygamberimiz'in(sav) getirdiği dinin yayılışının da motifidir.

Genç Seyyid, komşuları ile yürürken aklında bunlar, ancak dilinde hiçbir şey yoktur. İlçe nüfus müdürlüğüne giderler. Görevli memur, sıradaki vatandaşlara sorar. Kimisi önceden hazırladığı soyadını söylerken, kimisi de "bilmem ki ne desem" diye kararsız ve boş dururlar. Nüfus müdürü ve yanındaki memur da, sıradaki şahsın tipine bakarak ona bir soyadı yakıştırır ve kaydederler. Mevlüd Baba, 35 yaşında, ince uzun boylu bir fiziğe sahiptir. Müdür bey evvelce tanıdığı Mevlüd Baba'yı kast ederek:

- Babanın soyadını "ÇINAR" yaz, der.

Arkadaki yaşlı köy komşusu olan Yemen'in oğlu Mehmet:

- Olur mu müdür bey?! Çınar soyadını ben alacaktım, der

Müdür Bey:

- Sen ihtiyarsın sana "Çınar" olur mu, seninki de "Pîr" olsun, der

Böylece "MEVLÜT ÇINAR" yazılı nüfus cüzdanını alır.

Askerlik Hayatı:

Mevlüd Baba, Osmanlı İmparatorluğu zamanında dergâh mensupları askere alınmadığından askerlik görevini, ihtiyât askeri olarak 1940'lı yıllarda Bulgaristan hudûdunda, Trakya Bölgesinde, Sancaktepe mevkiinde, İstihkâm taburunda 40 gün yapmıştır. Kendisi o günleri aşağıdaki şekilde anlatırdı:

Git Oğul! Alman Urus'a Vursun:

İkinci Cihan Harbi'nin başlamasına çok az günler kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Askeri Erkânı, önceden hazır olmak, ihtimâllere yer vermemek için savaşabilecek yaştaki Türk erkeklerini ihtiyât askerliğine çağırır.

Mevsim, sonbahardır. Mevlüd Baba, evinde misâfir olan Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın dervîşlerinden Gerek'li Nâim Baba ile beraber kışlık kavurma hazırlamaktadırlar. Mevlüd Baba da ihtiyât askerliğine çağırılanlar arasındadır. Maslahat köyünden Mehmet Ağa -diğer adıyla Çıtıraz Memmed- başta olmak üzere, Hasankale'deki bir takım dostları, O'nun askerlik şubesinde kalması için şube albayından yardım isterler. Ricâlar ve arzlar kabul edilir. Mevlüd Baba'nın ihtiyât askerliğini şube içerisinde yapmasına karar verilir.

Gece rüyâsında, Seyyid Hacı Ahmed Baba, Mareşal kıyâfetinde kararlı, sert ve ciddi bir ifâde ile şöyle der:

- Oğul Mevlüd! Hz.Yûsuf'un hapiste Mısır Azizi'nden yardım talep ettiği gibi sen de mi yardım talep ediyorsun? Biz "çar-ı yâr" efendilerimizle toplandık, dört tarîkat kurucusu efendilerimiz de oradaydı. Karar verdik: Sen Hasankale'de kalmayacaksın. Trakya cephesi boştur, seni oraya tayîn ettik. Bu kararı Hz.Rasûlullah'a(sav) tasdîk ettirdik. Edirne'ye gideceksin. Ve Türkiye savaşa girmeyecek."

Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın ağzındaki son ifâde, "Git oğul! Alman Urus'a (Rus) vursun" şeklindedir.

Mevlüd Baba, sabah uyanınca kararını vermiştir. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın emrettiği Trakya-Edirne cephesine gideceğine dâir itikâdı kesindir. Şube albayının karşısına çıkar:

- Kararımı değiştirdim. Hasankale'de şubede kalmak istemiyorum, der.

Şube Albayı:

-Senin için nice insanlar şubede kalman husûsunda arzlar-ricâlar ettiler. Biz seni burada bıraktık. Niçin gitmek istiyorsun? der.

Mevlüd Baba:

- Ben bir Türk vatandaşı olarak vatanıma hizmet etmek istiyorum, der.

Şube albayı, bu kararlı konuşmadan, ziyâdesiyle memnûn olur. Asker elbiselerini kendi

elleriyle giydirir, gözlerinden öper. O zamanlar "Dar Hat" denilen dekovil hattındaki eşya vagonlarına bindirilen Mevlüd Baba, Trakya cephesine uğurlanır. İstanbul'a inişiyle beraber o günkü kitle iletişim araçlarından radyoda savaş haberleri verilir:

"Alman'lar Rus'lara vurdu".

Türkiye'nin ise savaşa girip girmeyeceği tartışılmaktadır. Dolayısı ile Trakya cephesinde askere mütemadiyen siper çukurları kazdırılarak, savunma hattı oluşturulmaktadır. O günlerde sürekli yağmur yağıp, işleri zorlaştırdığı gibi askerlerin postalları ile yürümelerini güçleştirmektedir. Zaman zaman postal tabanları çamura saplanıp kaybolmaktadır.

Horasanın çevre köylerinden Mevlüd Baba ile birlikte ihtiyat askerliğine gidenler arasında Homigi Köyü'nden Arslan isimli Mevlüd Baba'nın neseben Seyyid olduğunu bilen asker arkadaşı bir gün;

-Mevlüd Baba! Eğer ben kumandan olsam seni günde üç defa döverim.

Mevlüd Baba sebebini sorduğunda, çünkü siz Evlâd-ı Resul'sünüz canı gönülden bir âh çekseniz, bu savaş tehlikesi bertaraf olur, biz de bu sıkıntılardan kurtuluruz.

Mevlüd Baba, henüz otuz iki günlük asker iken o gece şöyle bir rüyâ görür:

"Sancak tepelerinde "Mareşâl" rütbeli bir komutan, terhîs emri veriyor. Hemen Mareşâl'e doğru gitmeye başlar. Bir de ne görsün! Sancak tepelerinde terhis emrini veren komutan, Seyyid Hacı Ahmed Baba Hazretleri'dir.

- Oğlum kırk güne terhis olacaksınız, der.

Mevlüd Baba, sabah uyanır uyanmaz gördüğü rüyâyı arkadaşlarına anlatır. Haber, dilden dile dolaşır. Dolaştıkça da mahiyeti değişerek "Terhisimiz gelmiş ancak verilmiyor" şeklini alır. Bu haber nihâyet Alay komutanının da kulağına gider.

Alay komutanı, tabur komutanına gelerek:

- Sizin bu taburun bölüklerinde ihtiyâtlardan bir asker, kırk güne terhis olacaklarını yaymış, bize tugaydan bir emir verilmedi. Bu emri nereden almış? O haberi çıkaran askeri derhal bulun, diye emir verir.

Borazan üflenir, bölükler sıraya geçer. Albay gelir, tüm bölüklere sorar ve son olarak Mevlüd Baba'nın bölüğüne gelir. Bu haberi çıkaran her kimse üç adım ileri çıksın" der. Mevlüd Baba, üç adım ileri çıkar. Albay:

-Sen mi albaysın yoksa ben mi? Sen bu emri kimden aldın? Bana böyle bir emir verilmediği halde sen bu dedikoduları nereden çıkarıyorsun? Seni cezalandıracağım, der.

Mevlüd Baba:

- Albayım! Biz kırk gün içerisinde terhîs olacağız. Eğer benim sözüm hilâf çıkarsa, bana istediğiniz cezayı verin.

Araya daha hoş görülü olan tabur komutanı girer. Albayın boynunda asılı dürbünü işâret ederek:

- Albayım! Şu dürbünü bana verebilir misiniz? der.

Tabur komutanı, tüm tabura hitaben:

- Bu bölükte Kürtçe veya Farsça bilen var mı ? diye sorar.

Mevlüd Baba:

- Ben iki lisânı da bilirim, der.

Komutan:

- Oğlum! dürbün nedir? diye sorar.

Mevlüd Baba, kelime tahlili yaparak, Farsçada Dûr, "uzak"; Bine ise, "gören" anlamındadır. Dolayısıyla "dürbün", uzağı yakına getiren şey demektir, cevabını verir.

Tabur komutanı:

-Albayım! belki bu asker bir velî veya velî evlâdı olabilir. Gördüklerini söylüyor. Neticeyi bekleyelim. Eğer bu askerin sözü yalan çıkarsa, sizin vereceğiniz cezanın iki katını ben vereyim, der.

Mevlüd Baba anlatıyor:

"Otuz sekizinci gün ikindi vakti idi. Tüm askerin nüfus cüzdanları istendi. Otuz dokuzuncu gün, albay beni çağırttı. Ve bu haberi kimden aldığımı sordu. Gördüğüm rüyâyı ayrıntısıyla anlattım. Gözlerimden öptü, üzerimdeki asker elbiselerini bana hediye etti. Kendi jipi ile Çatalca Tren İstasyonu'na kadar beni getirip trene bindirdi ve memleketime uğurladı".

Avrupa'daki gelişmeleri dikkatle izleyen Türkiye, çıkacak bir savaşın dışında kalmaya kararlıydı. Ancak savaşa girmese de olası bir saldırıya uğrayabilirdi. Bu nedenle hazırlıklı olmak zorundaydı. Alman ordularının Polonya'ya girmesinden sonra Almanya ile Sovyetler Birliği arasında saldırmazlık antlaşması imzalanmıştı. Bu olay Türkiye'nin güvenliğini yakından ilgilendiriyordu. Türkiye, İngiltere ve Fransa ile karşılıklı yardım antlaşması imzaladı. Ülkede seferberlik ilân edildi. Trakya'da savunma hazırlıklarına önem verildi.

Alman orduları, 1940'ta Türkiye sınırına kadar geldiler. Anadolu'ya girmenin zor olacağını bilen Almanlar, Türkiye'ye saldırmaktan vazgeçip Rusya'ya saldırdılar. Bu arada Türkiye ile Almanya arasında saldırmazlık antlaşması imzalandı.

Savaşın ilerleyen günlerinde Almanya ve Müttefik Devletler, Türkiye'yi kendi yanlarında savaşmaya zorladılar. Ancak, Türkiye bütün baskılara rağmen savaşa girmemeye kararlıydı. Savaşın sonlarına doğru, Müttefik Devletler, ileride Birleşmiş Milletler'e katılabilmemiz için Türkiye'nin savaşa girmesini istediler. Bu sırada İtalya, teslim olduğundan, Türkiye sadece Almanya ve Japonya'ya savaş ilân etti. Tarih, l945 senesiydi.

Türkiye'nin savaş ilânından kısa bir süre sonra Almanya ve Japonya teslim oldu. Türkiye, izlediği "tarafsızlık" politikası sonucu savaşa girmemeyi başarmış oldu.

Mevlüd Baba, ihtiyât askerliğinden döndükten sonra yine köy işleri ile uğraşmaya başlar. Türkiye'nin harbe gireceği söylentileri, vatandaşı iyice tedirgin etmiştir. Hattâ halk yeniden seferber olacağını zannetmektedir.

Mevlüd Baba anlatıyor:

"Biz, harmanda iken Bardız'lı Mehettin Ağa geldi ve dedi ki:
- Biz göç göç olmuş kaçmaya çalışıyoruz. Sen hâlâ harmanla uğraşıyorsun!
Mevlüd Baba, Mehettin Ağa'yı "harp olmayacak" sözleriyle teskîn eder.
Çünkü Mevlüd Baba, Seyyid Hacı Ahmed Baba aracığıyla birtakım sırlara vâkıf olabilmektedir.

Mustafa Baba'nın askere gidişi ile 1945'li yıllarda, yine savaş söylentileri dalga dalga yayılmaya başlar. Halk tedirgin ve korku içindedir. Köy halkının elinde kitle iletişim araçları bulunmamaktadır. Koskoca köyde anotlu, katotlu ve bacadan antenli sadece bir tane radyo vardır. O da Mustafa Baba'nın evindedir. Halkın haber kaynakları "ilçeden gelenler, falan köyden gelenler" şeklindedir.

Olağanüstü her olay, kendi bünyesinden metafizik donanımlı şahsiyetler çıkarmaktadır. Mevlüd Baba'nın haber kaynakları ise bazen mânâ âleminde **mükâşefe**[63] dediğimiz yakîn bilgisine dayanan, sır âlemi, bazen de rüyâ yolu ile gördüğü sırlardır. Aşağıda anlatılan misâl, bu ilâhî sırları anlamaya yardımcı olabilir:

Kişinin şahsına ait sırlarla dolu bir mekânı olsun. Birinci şahsın ancak anahtar deliğinden bakmasına müsaade etsin. İkinci şahsın kapıyı açıp biraz aralamasına müsaade etsin. Üçüncü şahsa da kapıyı tamamen açsın. Birinci şahıs ancak anahtar deliğinin görüş açısı kadar, ikinci şahıs biraz daha fazla, üçüncü şahıs da mekânın tamamını görür. Tasavvufta ise biz beşerin beş duyusuna sır olan âlem, Allâh'ın müsaadesi nispetinde velîlerine âşikârdır. Eğer ki Hz.Allâh ledünnî ilmi nasip etti ise buna kim mânî olabilir? Hadîste de geçtiği gibi *"Müminin ferâsetinden korkunuz. Zîrâ o, Allâh'ın nûru ile bakar"*. Allâh'ın sübûtî sıfatlarından "Semî" sıfatı, evliyâya tecellî eder, o kul, baş kulağının sınırlarını aşar. Allâh'ın müsaadesi nispetinde işitir. "Basar" sıfatı tecellî eder, o kul engeller ötesini de görür. "Kudret" sıfatından aldığı tecellî ile o kul kendi beşerî gücünün kat kat fazlasına sahip olabilir. Çanakkale savaşını hatırlayalım. Yozgatlı Seyit Onbaşı, savaşın olağanüstülüğünde 275 kg. ağırlığındaki topu kaldırmıştır. Savaş sonrası denediğinde başaramamıştır. Demek ki beşeriyetin zirvelerini aşmak, ancak Allâh'ın müsaadesine bağlıdır.

Mevlüd Baba, tasavvufî sohbetlerinde, dünyâyı, mânâ âleminde bir "Gavs-ı Azam", bir "Kutbu'l-Aktab", "dört kutub", bir de "Ricâl-i Gayb"dan katılan "Meşâyıh-ı Efhâm"ın yönettiğini söylerdi. Kendisi anlatıyor:
"Biz -Paşalarla beraber, Jandarma Genel Komutanı ve ben- mânâ âleminde Türkiye'nin pâyitahtı (başkent) Ankara'da bulunduk. Şükrü Kanatlı Paşa, soyadında olduğu gibi kanatları var ve uçuyor. Ben adını koyamadığım bir vâsıta ile Paşa ile dünyâyı dolaşıyoruz. Kars hudûduna geldik. Rus ve Türk ordusu karşılıklı olarak alarmda bekletiliyor. Dedim ki:

[63] Arapça ortaya çıkarmak demektir. Tasavvufta ise velîlerin kalplerindeki gaybî işlerin ortaya çıkması, bir husûsun keşif yoluyla bilinmesi anlamlara gelir. Akıl ve duyu organları ile elde edilemeyen bilgiler, keşif yoluyla bilinir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Cebecioğlu, Ethem, ***Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü,*** Ankara 1997, s. 523.

- Paşam! Emir verin geri çekilsinler.

Şükrü Kanatlı Paşa:

- Ne haddime efendim. Siz emredin dedi.

Böylece Mevlüd Baba emir verir:

- "Çekilin….!"

Türk orduları sınırdan geriye 10 km. geri çekilirken Rus orduları ise 100 km. geriye çekilir.

Bu olaydan sonra Şükrü Kanatlı Paşa ile beraber Ankara'ya geldik. Konseye katıldık. Meclis sözcüsü ayağı kalkarak:

- Harp uzmanları ile istişâre edeceğiz dedi.

Paşa'lardan biri, bir sandıktan siyah ciltli defter çıkararak konuşmaya başladı. Mevlüd Baba ve Şükrü Kanatlı Paşa'ya denilir ki:

- O bölgeleri sizler gezdiniz, onun için kararı siz verin.

Mevlüd Baba, oradan defteri önüne alır ve *"Türkiye hudûtlarında harp olmayacaktır"* diye bir satır yazar. Diğer Paşalar da imzalar. Mühürle tasdîk edilen defter, sandık içerisine konulur ve kilitlenir."

Mevlüd Baba derdi ki: "Halkın harp söylentilerine karşın bizim mânen imzamız vardır. Ben vefât edinceye kadar Türkiye hudûtlarında harp olmayacaktır." Zaman sonra Şükrü Kanatlı Paşa, Erzurum'a gelir. Mevlüd Baba da Erzurum'dadır. Paşa, Cumhuriyet caddesinde karşılanır. Askerî ve sivil tören yapılır. Şükrü Kanatlı Paşa, Mevlüd Baba'nın istikâmetine gelerek askerî selâm verir. Mevlüd Baba da selâmını alır. Mevlüd Baba'nın misâfir olduğu Aziz Özyapar, selâmın nedenini sorar. Mevlüd Baba, dostu ve konak sahibi Aziz Özyapar'a mânâ aleminde başından geçenleri bir bir anlatır.

Mustafa Baba, İnebolu'da askerdir. Rus tehlikesine karşı Kars Cephesi Kızılçahçah hudûdunda yığınak yapılacaktır. Kamuoyu arasındaki haberler böyledir.

Mevlüd Baba, Erzurum'da dostu Aziz Özyapar'ın Tahtacılar'da Mavi köşe isimli kahvehanesinde oturmaktadır. Erzurum caddeleri, Kars hudûduna sevk edilen askerlerin yürüyüşlerine sahne olmaktadır. Kahvehanede Mevlüd Baba'nın sırtı cama doğru, arkadaşı Polat Çavuş'un yüzü ise cama doğru oturmaktadırlar. Polat Çavuş, caddeden yürüyüş halinde geçen askerleri kast ederek:

—"Ne güzel askerimiz var. Özellikle de şu asker" der.

Mevlüd Baba, dışarıya bakar. İşâret edilen asker kendi oğlu Mustafa Baba'dır. Hemen kapıyı açar ve "Mustafa!" diye seslenir. Mustafa Baba, rütbe olarak çavuştur. Başlarındaki yüzbaşı, Mustafa Baba'ya:

- "Askerleri dağıtmadan "askerî konağ"a yerleştirelim. İzin vereyim gel babanı gör" der.

Biraz sonra Mustafa Baba gelir. Babası sevkiyâtın nedenini sorar. Mustafa Baba:

- "Durum kritik. Harp olacak. Beni de hava korumada askerî şubede yazıcı olarak

görevlendirdiler" cevabını verir.

Mevlüd Baba:

- "Oğlum! Bizim Türk topraklarında harp olmayacak. Bir hafta içerisinde cepheler ve hudûtlar boşaltılır" der.

Türkiye, ikinci dünyâ savaşı sıralarında her türlü hazırlıklarda bulunmuş, ancak savaşa girmemiştir.

Alvarlı Efe[64] ile Görüşmesi:

Seyyid Mevlüd Baba, Horasan ve çevresinde irşâd faaliyetlerini yürütürken Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın halîfelerinden Ağverenli Kerîm Baba ile Hasankale ve çevresindeki köylerden Sanamer'e dönerken Kerîm Baba:

"Baba Efendi! Alvar köyüne uğrasak da Alvarlı Efe hazretlerini ziyâret etsek" der.

Seyyid Hacı Ahmed Baba ile görüşen ve ona ziyâdesiyle muhabbet ve saygı gösteren Alvarlı Muhammed Lütfî Efendi'nin, o zamana kadar genç bir delikanlı olan Seyyid Mevlüd Baba ile yüz yüze görüşme fırsatı olmamıştır. Dolayısıyla zâhiren birbirlerini tanımamaktadırlar. Seyyid Mevlüd Baba, Kerîm Baba'ya hitâben:

"Kerim Baba! Şimdi biz Alvar'a gideriz, hava da soğuk. Ben de atımı çok seviyorum. Yaşımıza bakarlar, atı tutar dışarıya bağlarlar. Ben de atıma kıyamam. Canım sıkılır, muhabbetimiz bozulur" der. Kerim Baba:

"Hacım! Kurban olayım. Alvarlılar, Efe'yi çok seviyorlar. Etrafında pervâne gibi dönüyorlar atlarımızı dışarıda bırakmazlar" der. Seyyid Mevlüd Baba:

"O zaman Alvar'a gidelim. Ama benim kim olduğumu söyleme" der.

Köye vardıklarında Alvarlı Muhammed Lütfî Efendi'nin dergâhında hizmet eden dervîşlerden biri, tanımadığı bu insanları karşılar ve atların yularından tuttuğu gibi kapı önünde bulunan kağnı arabasına bağlar. Seyyid Mevlüd Baba, Kerîm Baba'ya mânidâr bir şekilde bakar ve Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı kast ederek:

"Kerîm Baba! Yazık! Büyük bir veliye hizmet etmişsin, ama gönül gözün henüz açılmamış" der. Kerîm Baba:

"Sultanım, kurban olayım! Gönül gözüm açık olsaydı sizin peşinizde ne işim vardı? Sizin peşinizde gönül gözüm açılsın diye dolaşıyorum" der.

Beraberce Alvarlı Efe'nin dergâhına girerler. O sırada Alvarlı Efe, abdest için dışarı çıkmıştır. Seyyid Mevlüd Baba, yukarı geçer, Alvarlı Muhammed Lütfî Efendi'nin siyah postunun üzerine oturur. Kerîm Baba da dergâhın girişinde kapının yanına oturur. Biraz sonra içeriye giren Alvarlı Efe Hazretleri, selâm verir ve şöyle der:

"Kurban! Siz buraların adamına benzemiyorsunuz. Nerden geldiniz" diye sorar. Kerim Baba, daha önce Seyyid Mevlüd Baba'ya kimliklerini gizleyeceğine dâir söz verdiğinden, genel bir ifade

[64] Alvarlı Muhammed Lütfi Efe Hazretleri, asrın âlimlerinin ittifak ettiği büyük tasavvuf şeyhlerinden ve şâirlerindendir.

ile:

"Kars tarafından geldik" der.

Alvarlı Efe Hazretleri, Seyyid Mevlüd Baba'yı kast ederek:

"Ya bu delikanlı neredendir?" diye ısrarla sorar. Kerîm Baba artık hakikati saklayamaz ve Sanamerli olduğunu söyler. Bunu duyan Alvarlı Efe Hazretleri:

"Bu delikanlı olmaya Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın torunu?" der. Kerim Baba da:

"Evet kurban" cevabını verir.

Böylece Seyyid Mevlüd Baba ve Efe Hazretleri görüşürler, sohbet ve muhabbet ederler. Seyyid Mevlüd Baba, gitmek üzere Efe Hazretleri'nden müsaade ister. Efe Hazretleri'nin niyeti, o gece Mevlüd Baba ve Kerîm Baba'yı misâfir etmektir. Mevsimin kış olması münâsebeti ile atlarının kapıda soğukta üşümesinden dolayı Mevlüd Baba gitmek hususunda ısrâr edince Alvarlı Efe Hazretleri aşağıdaki beyitleri okuyarak uğurlar:

GÜL FİDANIM

Nezâket vaktinde selvi bülendim,
Salın çemenlerde gez yâsemenlikte.
Dîdeler görmemiş canım efendim,
Sen gibi bir nâzik gül bedenlikte.

Ben sana âşığım ey çeşm-i âfet,
Bu şebhâne elbet edek muhabbet.
Baş üzre yerin var teklif ne hâcet,
Sen bir gülsün gezme her dikenlikte.

Dîdene âşığım ey cemâl-i nûr,
Pertev-i hüsnünde sen olma mağrûr.
Bu âlemdir senden güzel bulunur,
Lütfeyle güzelim gezme benlikte.

Gedây-ı âşığım ey gül fidanım,
Hüsnüne mâilem gûş et efkânım
Havuz kenarında otur sultânım
Canın sıkılırsa gez çemenlikte

.

Mustafa Baba ve Mahmud Hoca:

Alvarlı Efe Hazretleri, Erzurum Merkez Gümüşgözü mahallesinde ikâmet ederken Seyyid Hacı Mevlüd Baba onun ziyâretinde bulunur. Sohbet esnâsında Alvarlı Efe Hazretleri:

"Kurban! Yeniköy size yakın mı?" diye sorar.

Seyyid Mevlüd Baba:

"Efe! Bizim köye piyâde (yaya olarak) iki saat uzaklıkta bir köydür" der.

Alvarlı Efe Hazretleri:

"Oraya Mahmud Hoca diye birisi imâm olarak gitmiş. Orada bulunan dervîşleri "tarikat-ı âliye"den soğutmuş ve cehrî zikri de men etmiş. Mustafa[65] yı oraya yolla. Bir torbaya biraz saman biraz da arpa koysun o adamın başına taksın" der.

Seyyid Mevlüd Baba de:

"Kurban! Bizim Mustafa Baba daha çok gençtir. İnşallâh müsâit bir zamanda o kişi ile görüşmeye ben gideceğim" der.

Efe Hazretleri:

"Yok yok kurban! Ben "âlem-i mânâ"da gördüm. Abdulkâdir-i Geylânî Hazretleri, Mustafa Baba'ya hırka giydirdi. Sen onu yolla" der.

Bu konuşmalardan habersiz, Sanamer'de bulunan Mustafa Baba, Şenkaya Hamas köyündeki kız kardeşini ziyârete giderken yolu üzerindeki ihvânlarını ziyâret için Yeniköy'e uğrar. Zikir yaptırmakla görevli Süfyân isimli Zâkir'in evine uğrar.

Süfyân isimli zâkir:

"Mustafa Baba! Ne iyi ettin de geldin. Köyümüze Mahmud isimli bir hoca geldi. Dervîşleri zikirden hep soğuttu. Ne yapacaksan yap da bizi kurtar." Mustafa Baba da:

"Öğle namazını kılmaya köy câmisine beraber gidelim. Namaz çıkışı Mahmud Hoca'yı ve cemaatı sen eve davet et" der.

Davete icâbet eden Mahmud Hoca ve cemaat, öğle yemeğini yedikten sonra Mahmud Hoca, ev sahibine Mustafa Baba'nın kim olduğunu sorar. Mustafa Baba, henüz askerlik görevini yapmamış, 17-18 yaşlarında bir gençtir. Ev sahibi de:

"Bizim şeyhimiz Seyyid Mevlüd Baba'nın oğludur" cevabını verir.

Mahmud Hoca, yaşının küçüklüğünden dolayı Mustafa Baba'yı hafife alarak:

"Bu tarikatı nereden aldınız, böyle bir şey yok, cehrî zikir Kur'ân'ın neresinde var?" gibi çeşitli sorular sorar.

Sorulardan maksat öğrenmek değil, Mustafa Baba'yı sıkıştırmak ve küçük düşürmektir.

Mustafa Baba da:

"Hocam! Rasûlullah (sav)'ın Ebû Beser adında bir sahâbesi vardı. Rasûlullah(sav), o sahâbeye:

"Yâ Ebâ Beser, sen çok uzun yıllar yaşayacaksın. Benim torunlarımdan İmâm Cafer isimli bir zât gelecek. Ona benim selâmımı ilet" der.

Uzun yıllar yaşayan Ebû Beser'in gözleri âmâ olur. Zaman zaman *"Yâ imâm!"* der ve iç geçirir. Tâbiînden olan zâtlar:

"Yâ Ebâ Beser! Senin imâm diye çağırdığın zât kimdir? diye sorarlar. Ebû Beser, Rasûlullah

[65] Mevlüd Baba'nın büyük oğlu Mustafa Baba'yı kast ederek.

(sav) ile arasında geçen konuşmaları onlara nakleder. Birgün Medine-i Münevvere'de yine *"Yâ imâm"* diyerek dolaşırken İmâm Muhammed Bâkır Hazretleri ile karşılaşır. İmâm Muhammed Bâkır Hazretleri:

"Sen **"yâ imâm"** diye kimi kast ediyorsun" der.

O da hâdiseyi İmâm Muhammed Bâkır'a anlatınca, İmâm Muhammed Bâkır Hazretleri:

"Ben henüz yeni nişanlıyım, zannediyorum ki Rasûlullah'ın(sav) seninle selâm yolladığı "İmâm Cafer" benim neslimden gelse gerektir. Sen bu emâneti bana tevdî et. Ben de İmâm Cafer'e nakledeyim" der.

Ebû Beser:

"Peki senin ehl-i beyt soyundan olduğunu nasıl anlarım?" der.

İmâm Muhammed Bâkır Hazretleri, dedesi Rasûlullah'ın(sav) Hayber Kalesi'nin fethinde Hz. Ali'nin ağrıyan gözlerini mesh ettiği gibi, Ebû Beser'in görmeyen gözlerini mesh eder. Böylece âmâ olan Ebû Beser, görmeye başlar ve İmâm Muhammed Bâkır gerçekten Hz.Rasûlullah'ın (sav) manevî vârisi olduğunu ortaya koymuş olur.

Ebû Beser:

"Sadakte yâ İmâm! *"Doğru söyledin ey İmâm".* Sen "Ehl-i Beyt"densin" der. İmâm Muhammed Bâkır tekrar Ebû Beser Hazretleri'nin gözlerini mesh eder. Gözleri tekrar görmez olur.

Ebû Beser Hazretleri:

"Yâ imâm! Bana kastın nedir de gözlerimi tekrar kapattın" der.

İmâm Muhammed Bâkır:

"Yâ Ebâ Beser! Sen âhiret saâdetini mi istiyorsun yoksa dünyâ saâdetini mi istiyorsun?" diye sorar.

Ebû Beser:

"Elbette âhiret saâdetini istiyorum" der.

İmâm Muhammed Bâkır:

"Yâ Ebâ Beser! Sen Rasûlullah'ın (sav) mübârek cemâlini gördün, bundan sonra görmemen görmenden daha hayırlıdır" der[66].

Mustafa Baba, kendini dinleyen Mahmud Hoca'ya:

"Elhamdülillâh! Biz de vâris-i Rasûlullah'ız, bizim dergâhımıza ağzı eğilenler, deliler, felçliler v.b. gelir. Allâh'ın lütfu ile şifâ bulur. Bunlar, bizim Rasûlullah'a kadar ulaşan silsilemizin bereketindendir" der.

[66] Ebu Beser meşhur Sahebeler'dendir. Mekke'den gizlice çıkarak Medine'ye hicret etmiştir.Hudeybiye anlaşmasının ilgili maddesi gereğince Mekkeli müşrikler Medine'ye gelerek Ebu Beser Hazretleri'ni götürmek isterler. Ebu Beser " Ya Resulullah! Beni müşrikleremi teslim ediyorsun? Allah Rasûlu: "Git ya Ebâ Besar! Allah seninle beraberdir. Böylece müşriklerle Mekke'ye giderken ellerinden kaçar. Terk edilmiş bir kaleyi kendine üs edinir. Mekke'den kaçan Müslümanlar Ebu Besar'ın etrafında toplanırlar. Daha sonra Ebu Beser ve teşkil ettiği müfrezesi ile Şam yolunda Mekkeliler'in ticaret kervanlarını vurmaya başlar. Çaresiz kalan Mekkeli müşrikler Mekke'den kaçıp Medine'ye sığınan Müslümanları geri istemekten vaz geçerler.

Mahmud Hoca, yine itirazlarına devam edince, Mustafa Baba'nın benzi sararır, gözlerinden birkaç damla yaş akar ve Mahmud Hoca'ya:

"Şimdi sana bir şeyler söyleyeceğim. Dinle, kabul edersen et, etmezsen sen bilirsin" der ve irticâlen aşağıdaki ebyâtı okur:

Bu ebyâtı dinleyen Mahmud Hoca'nın Allâh'ın lütfu ile kalbi yumuşar ve sonraki hayâtında "tarikât-ı âliye"ye itirazı terk eder.

CEHRÎ ZİKRİ MEN EDENLER

Cehrî halka-yı zikri men edenler,
Bilmem ki anlarda hüsrânlık mı var.
Dervîşi taatından dûr edenler,
Vesvese-i hayâl şeytânlık mı var?

Fâkihlar bilirler, ilm-i kesbiyi,
Lâkin men ederler zikr-i cehrîyi.
Velâkin bilmezler ilm-i vehbîyi,
Esrârdan bîhaber irfânlık mı var?

Ehl-i tevhîdin makamın hâk etme,
Hakk'a doğru giden râh-ı kat etme.
Hocam bu halka-yı zikri men etme,
Ezelî ikrârında pişmânlık mı var?

Hocam sen bilmezsin esrâr işini,
Kâl ma kâl[67]a sokma kendi başını.
Eteğinden bırak benlik taşını,
Hôr olan adamda insanlık mı var?

Sen bu dervîşlere buğz etme sakın,
Sen sana gel hocam edebin takın.
Sen de gir halkaya Hakk'a ol yakın,
Daha bundan a'lâ devrânlık mı var?

Cehrî zikir kulûbun bir pertevi,
Hakkında vardır hadis-i nebevî.
Kim inkâr ederse olur 'aduvvi,

[67] Sıkıntı, keşmekeş.

Yoksa emr-i Hak'ka bühtânlık mı var?

Kalbi avâmların dönmüştür taşa,
Ederler tevhîdi hem coşa coşa.
Zikr-i cehrî inkâr edilmez hâşâ,
İnkâr edenlerde küfrânlık mı var?

"Fes'elû ehle'z-zikri"[68] emreylemiş Hak,
"İn küntüm lâ ta'lemûn"[69] sonuna bak.
Nedir hocam bu sendeki şımarmak,
Kibr-i gururunda şişmanlık mı var?

Tefsîrine bak "sûre-i İmrân"ın,
Nefs-i emmâreye vur tevhîd temrânın.
Himmet eder sana mürşid pîrânın,
Daha bundan a'lâ burhanlık mı var?

Mustafa yeter bu sözü uzattın,
Zikrullâha cilâ verip bezettin.
Hakîkî esrârdan biraz söz ettin,
"Sevdâ-yı ser"inde dumanlık mı var?

Beş Kez Hacca Gitti:

Seyyid Hacı Mevlüd Baba ilk haccını 1947'de yapmıştır. 1952'de babası Yakub Baba'nın yerine, 1972'de ise hanımı Fadime Hâtûn'un yerine gitmiştir. O yıllarda Fadime Hâtûn hayattadır, ancak rahatsızdır. 1974'de Kars, Sarıkamış, Buğakale köyünden Tajdın (Tâceddîn) Efendi'nin yerine gitmiştir. 1976'da ise ilk hanımı Zekiye Hâtûn'un yerine niyet ederek oğlu Talip Baba ile beraber gitmiştir.

1947 Yılı ve İlk Hac:

Kendisi ilk haccını şöyle anlatıyor:

Mevlüd Baba'nın, Narman ilçesine bağlı Liskav köyünden Ahmed Çavuş adındaki dervîşi, Muhammed Lütfî Efe Hazretleri'ni ziyâret amacıyla Alvar'a gider. Efe Hazretleri, hacca gitmek

[68] Âyetten iktibâs. *"Zikir ehline sorun"*.
[69] Âyetten iktibâs. *"Eğer bilmiyorsanız"*.

üzere hazırlıklar yapmaktadır. Ahmed Çavuş'a der ki:

- Mevlüd Baba da gelecekti nasıl oldu da gelmedi?

Ahmed Çavuş, bu üstü kapalı söz üzerine kalkar doğruca Sanamer'e gider. Mevlüd Baba ise Şenkaya ilçesine bağlı Hamas köyünde dostu, hısımı[70] ve dervîşi olan Abdullâh Çavuş'un evindedir. Birlikte öğle namazını kılarlar, Mevlüd Baba seccâde üzerinde otururken, tasavvuf dilinde "mükâşefe" (keşif hali) dediğimiz bir halde Hicâz'da bulunur. Başlar o mukaddes makamları şevkle ziyâret etmeye. Kendine geldiğinde yaşadığı o manevi halin tesiri ile mahzunlaşır. Kendisi şöyle anlatıyor:

"O anda içimi bir sıcaklık kapladı, gördüğüm hali dostum Abdullâh Çavuş'a anlattım. Yüreğim o mübârek beldelerin aşkı ile yanmaya başladı. Radyoda da:

"Şu karşı yaylada göç katar katar,
Bir güzel sevdası ser'imde tüter.
Geçti dost kervanı, eyleme beni".

türküsü söyleniyordu. Benim için o katarlar, hacca giden kervanlardı. Güzel ise, Rasûlullah(sav) ve o mukaddes beldelerdi artık. Sitemim ise nefsime idi. Nefsim beni de eylememeli mutlaka dost kervanına katılıp o güzelleri ziyârete gitmeliydim.

Artık yerimde duramıyordum. Kararım kesindi. Misâfir kaldığım ev sahibi ile vedalaşıp, doğruca Sanamer'e gittim. Eve girdiğimde Liskav'lı Ahmed Çavuş ile karşılaştım. Hoş beş[71] faslından sonra, bana Efe ile aralarında geçen sohbeti anlattı. Ben iyice yanmaya başladım. Hiçbir hazırlık yapmamıştım. Elimde hazır param da yoktu. Zekiye ve Fadime Hatunlar, boyunlarındaki altınları çıkarıp önüme koydular. Bizim evde sevinçle karışık bir telâş başladı. Hac için hazırlıklar yapıldı. Yöredeki bir takım hacılar, Alvar'lı Efe ile birlikte tam on yedi gün önce yola çıkmışlardı.

Sarıların Ömer Efendi, Liskavlı Ahmed Çavuş ve Çögenderli Hâfız Osman, Hasankale'de beraber otururken, Hâfız Osman da hacca gideceğini söyler. Sarıların Ömer Efendi der ki:

- Niye Efem'le beraber gitmedin? Onlar hacca gideli, tam on yedi gün oldu.

Hâfız Osman:

- Kavuşturamadım. Olsun ben de Mevlüd Baba ile, onun kâfilesi ile giderim, der.

Sarıların Ömer Efendi, sağ elini sallar ve alaylı bir ifâde ile şöyle der:

- Oooo! Işıkla karanlıkta yol gitmek bir mi?

Mevlüd Baba, bu sözleri duyar ve çok üzülür. Gece Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı rüyâsında görür. Seyyid Hacı Ahmed Baba:

- Oğul Mevlüd! Halep'e geç, orada ışıkla karanlık belli olur, der.

Mevlüd Baba, Ankara'ya giderek hac evraklarını yaptırır. Yola devâm ederler. Dedesinin rumuzla söylediği bu işaretini ve manevî tasarrufunu çok merak etmektedir. Arkadaşlarıyla birlikte Halep'e giderler. Halep'te Arap Şeyhi Amca-zâde Hacı Bekir Efendi, Türk hacılarının arasına girer. Bir anda gözleri Mevlüd Baba'nın gözlerinde sabitleşir. Mevlüd Baba'ya adını ve mensup olduğu tarîkatını sorar. Rufai olduğunu öğrenince 'Ben de "Rufai"yim' der. Yukarıya doğru dedelerini soruşturur. Mevlüd Baba, sırasıyla babası Seyyid Yakub Baba ve dedesi Seyyid Hacı Ahmed

[70] Mevlüd Baba'nın Remziye isimli kızı Abdullah Çavuş'un Cemalettin isimli oğlu ile evlenmiştir.
[71] Merhabalaşma.

Baba'dan başlayıp yukarı doğru neseb-i şerifini sayınca Halepli Şeyh:

- Tamam biz amca-zâdeyiz, der.

Ve kucaklaşırlar. Halepli Hacı Bekir Efendi BAPUR isimli bir vapur şirketinin sahibidir. Mevlüd Baba'ya:

-Kaç kişisiniz? Bizde sadece üç kişilik boş yer var, der.

Mevlüd Baba ve arkadaşları ise Liskavlı Ahmed Çavuş, Yukarı Hamaslı Hacı Şevki ve Çögenderli Hâfız Osman olmak üzere dört kişidirler. Mevlüd Baba ve diğer iki arkadaşı vapura biner, Hâfız Osman dışarıda kalır. Mevlüd Baba, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın, rüyâsında gördüğü "Haleb'e gidince ışıkla karınlık belli olur" sözünü hatırlar. Sarıların Ömer Efendi'nin, söylediği ve kendisini üzen ifâdelerine rağmen, vapur şirketinin sahibi Amca-zâde Hacı Bekir Efendi'ye ricâda bulunur. Sıkışmak sûretiyle Hâfız Osman'a da yer ayarlanır.

Alvar'lı Efe Hazretleri, Halep'te hamamda yıkanırken ayağı kayar ve düşer. Efe'nin kaburgası incinir. Bir Arab'ın evinde tedâvî görür. Mevlüd Baba, ziyâretine gider.

Hac, gidiş ve geliş olmak üzere doksan güne tamamlanır. Bu sefer on yedi gün erken dönen Mevlüd Baba ve arkadaşları olmuştur. Erzurum gibi yayla havasına vücutları alışık olan hacılar ekvator sıcağında mum gibi erimiş, zayıflamış, âile yakınları tarafından dahi tanınmaz hale gelmişlerdir. Enteresandır Seyyid Hacı Mevlüd Baba Erzurum'a gelince kendini karşılamaya gelenler arasında oğlu Yakub Baba da vardır. Annesi koş babanın elini öp dediğinde küçük Yakub Baba: "Benim babam bu kadar zayıf değildi ki" diyerek babasının doksan günlük hac ziyaretinden tanınamayacak kadar zayıflamış bir şekilde döndüğü anlaşılmaktadır. Hatta bir çokları da ölmüştür. Mevlüd Baba'nın da asılsız ölüm haberi âilesine bildirilmiş, âile yakınları ve dervîşler günlerce matem dolu heyecanlar yaşamışlardır.

En büyük oğlu Mustafa Baba, üç aylık hac yolculuğunu kendine özgü üslûbuyla şöyle dile getirmiştir:

HACCA GİDİŞ

Zahm-i çile çekti ağyâr elinden[72],
Sızlar yâreleri, hicrâne döndü.
Hacc-ı sefer hazırlığı yapıldı,
Sivâyı terk edip Sübhân'e döndü.

Dedi hoşça kalın bây ile gedâ[73]
Kabristan yanında eyledik duâ
Görüp komşuları etti elvedâ

[72] Zahmet ve çile çekti yabancılardan.
[73] Bây, bey, zengin; gedâ, fakir demektir.

Azm-i râhı tutup revâne döndü[74]

Şehr-i Erzurum'da altı gün kaldı,
Emniyete varıp evrağın aldı.
Ettiler sipariş bir yaylı geldi.
Muhibbânı boyun burana döndü.

Yardım eylediler hacca varana,
O mukaddes makamları görene,
Ahenk ile bindirdiler trene,
Gözden uzak olup nihâne[75] döndü.

Tren vardı Ankara'nın iline
Şehir halkı çıktı istikbâline
Kimi ayağına kimi eline
Kimi bîhuş[76] olup dîvâne döndü

Şehr-i Beyrut câmisine varıldı
Tam on iki koldan halka kuruldu
Rufai'den seyyid var mı soruldu
Pîrine sığınıp meydâne döndü

Orada var idi pek çok ricâller
Bozuldu çâr[77] etraftaki halkalar
Nereden bu zâkir deyip sorarlar
İzn-i Mevlâ ile pervâne döndü

Nidâ eylediler burası Mi'kâd
İhrâma girsinler böyledir âdet
Herkes nefs-i nefse olundu halvet
Nice cism ü cânlar üryâne döndü

Vardılar Cidde'ye çektiler zahmet
Kabr-i Havva'yı ettiler ziyâret
Ateş yağar gibi oldu harâret
Yandı yürekleri püryâne[78] döndü

[74] Yola çıkmak, yol tutmak demektir. Revan yürüyen demektir.
[75] Yok olmak
[76] Kendinden geçmek demektir.
[77] Dört demektir.

Göründü Ka'betullâh'ın yapısı
Beytü'l-ma'mûr, altındadır hepisi
Kırk saatlik yoldan gelir kokusu
Ol za'ferân gül-i reyhâne döndü

Tâ ezelden taksîm eylemiş o Sübhân
Lebbeyk sedâsıyla doldu âsumân
Arafat dağında ettiler fîgân
Aktı gözyaşları ummâne döndü

Hüccâcın günahın affetti Mevlâ
Haktan mükâfatlar olundu caba
Cumayı Bayramı ettiler edâ
Herkes niyâzına, Rahmân'e döndü

Müzdelife'den indiler Minâ'ya
Vâcip olan kurbanların edâya
Tuttular şeytanı ulu kavgaya
Canı cehenneme, nirâne döndü

Bir milyon hüccâc vardı orada
Sa'y ederler Sefâ ile Merve'de
Kimisi tâ önde kimi geride
Kimisi yorulupta kalana döndü

Cümle kapısından Bâbu's-Selâmı
Sağda kaldı İbrâhîm'in makamı
Kanarak içtiler Âb-ı Zemzemi
Hüccâcın yüzleri nûrâne döndü

Canlar mı dayanır, yürek sızılar
Görmeyen mü'minler her an arzular
Ka'be'nin çâr yanı sülüs yazılar
Okudular harf-i Kur'ân'a döndü

Hacerü'l-Esved'in nûru şûlesi

---

[78] İçi yanmak.

Mest etti hüccâcı tayyib kokusu
Emr-i Hak'tan yağdı rahmet deryası
Sevindi hacılar şükrâna döndü

Seyyid Hacı Mevlüd sığınır Pîr'e
Her tavafta varır Esved Hacer'e
Çarpar Arapları devirir yere
Heybeti âlîdir, aslana döndü

Makam-ı İbrahim Rükn-i Yemen[79] var
Hicr-i İsmâîl'le[80] Mültezime var
Yeşil taş üstünde altın oluk var
Benzeri cennettir cinâne döndü

Elvedâ ya Ka'betullâh elvedâ
Bize de nasip eyleye Hudâ
Çok Türk hacıları kaldı orada
Turâba sarılıpta yatana döndü

Vardılar Ravza'ya tavafa devâm
Ağlar, feryâd eder cümle hâs u âm
Hepimize şefi kılsın ol imâm
Ümmetin yüzleri nûrana döndü

Rasûlullah, Ebûbekir, Ömer de
Üçünün kabri bir çevirmede
Muhammed'in nûru Beytü'l-Harem'de
Her yere akseder bürhâna döndü

Dört minâre, dört direği, dört de bâb
Dü minberi, dû sancağı, dû mihrâb
Kubbenin ziyâsı olmuş âfitâb[81]
Feyz-i Hak'tan hüccâc ihsâna döndü

Elvedâ sızlar hüccâcın yüreği
Fâtımâ'nın var şefaat direği
Vasfa gelmez ol Ravza'nın bezeği[82]

[79] Yemen köşesi, sütunu.
[80] Hacer ve İsmail demektir.
[81] Güneş

Benzeri Cennet'tir cinâna döndü

Elvedâ ettiler Kabe, Ravza'dan
Bindiler vapura şehr-i Cidde'den
On sekiz gün yol geldiler denizden
İstikâmet-gâhlar vatana döndü

Kimi geldi, kimi daha yollarda
Yoktur babam söyleniyor dillerde
Bir söngünlük oldu bizim evlerde
Açılan gülümüz solana döndü

Gidip Erzurum'a bekledim yolu
Göründü trenin koyu dumanı
Dediler geliyor hac pehlivânı
Gönül bostânımız gülşen'e döndü

Tren çıktı Ilıca'dan yürüyor
Bize müjde düdüğünü çalıyor
Sevinçle, neş'eyle kalpler çarpıyor
Ağlayan gönlümüz gülene döndü

Tren süzülerek makasa girdi
Hemen istob[83] edip hal ile durdu
Hacım güneş gibi salondan çıktı
Alnının şûlesi nûrâne döndü

Mustafa ağlayıp etti feryadı
Mevlâ'm kavuştursun cümle hasreti
Kapıda dağıldı zemzem şerbeti
Kocalan gönlümüz, civâne döndü

Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın halifelerinden Hacı Ömer Efendi Seyyid Hacı Mevlüd Baba'dan naklen anlatıyor:

"Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın yukarıda anlatılan ilk hac yolculuğu, yazın sıcak günlerine tesâdüf etmişti. Erzurum'un serin yayla havasında büyüyen Seyyid Hacı

[82] Son mısra eksik
[83] Stop, durmak anlamında kullanılmıştır.

Mevlüd Baba, Mekke-i Mükerreme'nin elli-elli beş dereceye ulaşan sıcağında zayıflar ve hastalanır. Bugünkü mânâda klima ve soğutucular olmadığı için hastalık şiddetlenir. Bizzât Seyyid Hacı Mevlüd Baba'dan işittiğim üzere şöyle anlatmıştı:

"Kardaş! O kadar hastalandım ki, sağlığımdan ümit kestim. Öleceğime kânî oldum. Bir gün yatsı namazından sonra benimle hacca gelmiş arkadaşlarıma; *"kaldığımız eve gidin ben bu gece Beytullâh'ta kalacağım"* dedim. Niyetim ise eğer emr-i hak vâki olur ise rûhumu Allâh'ın beytinde teslîm etmek idi. O yıllarda Beytullâh'ın matafı (tavaf yapılan alan) tamamen kum idi. Ayrıca zemzem-i şerîf de kuyu şeklinde idi. Yanında da bir metre yüksekliğinde duvarı olan bir havuz vardı. Hacılar zemzem kuyusu başında görevli Araplar'a bir miktar hediye mukâbilinde para verirler. Onlar da kuyudan çektikleri zemzemi havuza doldururlar, hacılar da oradan taslarla alıp içerlerdi. İşte o havuzun yanına yattım. Biraz sonra uyumuşum. Rüyâmda Rasûlullah(sav) teşrîf ettiler. Mübârek ellerinde küçük bir su kovası vardı. O kovayı zemzem kuyusuna sarkıtarak bir kova zemzem çıkardı. Bir bardak zemzemi bana uzâtarak *"al oğlum bunu iç şifâ bulacaksın"* dedi. Ağlayarak o zemzemi içtim. Vücudumda bir rahatlık hissettim. Uykudan uyandığımda hastalıktan eser kalmamıştı. Ağlayarak şu ebyâtı orada okudum:

ÂB-I ZEMZEM

Aşık-ı hayranı oldum ben bu âb-ı zemzemin
Nâlân-ı giryânı oldum ben bu âb-ı zemzemin

Her seher vaktinde gelir şeyh-i zemzem ol veli
Sarkıtır küçük kovası cümle halktan evveli

Sen dahi içersin ve lâkin bir gece bekle anı
Bekledim meftûnu oldum ben bu âb-ı zemzemin

Mekke'nin evsâfı ile hasta gönlüm eylerim
Kana kana içtim ânı, gayri suyu neylerim

Der ki Mevlüd, tâ ölünce lezzetini söylerim
Şâiri meddâhı oldum ben bu âb-ı zemzemin

Aynı sene Seyyid Hacı Mevlüd Baba Hicâz'da hac delillerinden Seyyid Muhsin Ankavî'nin evinde misâfir kalır. Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya çok hürmet eden Seyyid Muhsin Ankavî Hacı Baba'nın siyâdet şeceresini (soy ağacı) öğrenmek ister. Berzencî Seyyidleri'nden olan Hacı Baba, tâ Rasûlullah'a(sav) kadar olan dedelerinin ismini

saydığında heyecanlanan Seyyid Muhsin Ankavî, "Biz de Berzencî Seyyidleri'ndeniz, filân dedede soy ağacımız birleşmekte dolayısıyla biz amca-zâdeyiz" der. Mekke'den ayrılana kadar Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya hürmet ve hizmette kusur etmez.

Yine Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın Halifesi Ömer Efendi anlatıyor:

"İlginçtir, 2004 yılı hac sezonunda bir grup dervîşânla birlikte, özel vizeyle hacca gittik. Dolayısıyla pasaport işlemlerini kendimiz takip ederken ilgili birimde görevli memurlardan bir tanesi bize yardımcı oldu. Fakîr, o şahsın ismini ve hangi aileden olduğunu sorduğumuzda:

-"Biz Mekke'de "*Ankavî ailesi"* diye tanınırız ve seyyidlerdeniz" dedi.

Ben hemen:

"Seyyid Muhsin Ankavî neyiniz olur" diye sorduğumda:

"Benim dedem olur, fakat siz onu nereden tanıyorsunuz?" dedi.

Fakir de şeyhim Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın yukarıda bahsettiğimiz hac yolculuğu esnâsında Seyyid Muhsin Ankavî ile tanıştığını ve onlarda misâfir kaldığını söyledim. Böylece çok duygulanan o genç Seyyid, pasaport işlemlerimizle fevkalâde ilgilendi ve yardımcı oldu."

1974 Yılındaki Haccı ve Yeşil Pasaport:

Mevlüd Baba, 1952 yılında Babası Şehid Yakub Baba'nın yerine hacca gitmeye karar verir. Ancak o yıl Diyânet İşleri Başkanlığı'nca hac farîzasına ancak ilk defa gidenler için vize verileceğine dâir bir genelge yayınlanır. Kâbe-i Muazzam'a ve Hz.Rasûlullah'ın(sav) aşkı, mübârek topraklara yeniden ayak basma heyecânı üstün gelir.

Vize talebi için Ankara'ya gider. O zaman Hacı Bayram Camii yakınında bulunan ve şimdi Ulus Oteli olarak hizmet veren bina dönemin Emniyet Müdürlük hizmet binasıdır. Öncelikle Emniyet Müdürlüğü'ne pasaport almak için istenilen evrakları takdim eder, ertesi gün pasaport işlemleri için tekrar gittiğinde kendisine pasaport alamayacağını söylerler. Hacı Mevlüd Baba, görevlilere hiçbir şey söylemeden -kendi ifâdeleri ile- "Gönül sultânı Ankara'nın mânevî vâlîsi" Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri'nin türbe-i saadetlerine gider. Allâh rızası için iki rekât namaz kılar, büyük bir tevâzû ve edeple Kur'ân okur. Mânevî râbıtasını yapar ve der ki:

—Sultânım! Şarktaki insanlar, sıkıntıları için mânevî yardıma Seyyid Hacı Ahmed Baba'ya gelirler. Ankara'nın mânevî vâlîsi sizsiniz. Benim hac vizesi için himmetlerinizi bekliyorum.

Devâmında mânevî bağlantılar kurulmuş ve Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri yeşil renkli bir pasaportu kendisine uzatmıştır.

Bu manevi ikrâma mazhar olan Seyyid Hacı Mevlüd Baba ertesi gün tekrar

Emniyet Müdürlüğü'ne gider ve sırasını bekler. Önceden görüştüğü görevli:

- "Size dün de söyledim? Bu sene size pasaport yok" diye çıkışır.

Mevlüd Baba:

- "Sakin olun, şu alttaki yeşil pasaportu verir misiniz? O bana ait" der.

Orada bulunan pasaportların tamamı lacivert renklidir. Görevli açar, bakar ki gerçekten de yeşil renkli pasaport Mevlüt Çınar adına düzenlenmiştir. Mevlüd Baba'nın yüzüne hayretle bakar ve şöyle derki sen ne iş yapıyorsun cincilik falan yaparmısın? Mevlüt babada "Hayır ben çifçiyim" der: Görevli o kadar pasaportun içinde ben bile bilmezken onun sana ait olduğunu nerden bildin der. Ve akabinde;

- "Özür dilerim efendim, buyurun. O kutsal beldelerde bana da duâ ediniz". Böylece pasaportunu alan Seyyid Hacı Mevlüd Baba vizesini de alır ve hacca gider.

1960 İhtilâli:

Av. Turan Çınar Ağabeyim o günleri şöyle anlatıyor:

"İhtilâl olunca, Demokrat parti kapanmış, yöneticileri Sivas'taki göz altına alınmaya başlanmıştı. Yöneticileri 'Yassıada Mahkemeleri'nde' İhtilâl'in doğası gereği birtakım sivil toplum örgüt liderleri ve tarikat şeyhleri de götürülmüştü. Babam Mustafa Baba ve dedem Seyyid Hacı Mevlüd Baba da Sivas'a götürülmek üzere alınıp Erzurum Merkez Komutanlığı'na götürülmüştü. Komutanlıkta bulunan ve evvelce bir vesîle ile Sanamer'e giden bir albayın: *"Ben bu âileyi tanırım, politika ile alâkaları yoktur"* sözü üzerine babam ve dedemi serbest bırakmışlardı".

Âilesi:

Seyyid Hacı Mevlüd Baba, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın oğlu Şehit Yakub Baba'nın çocuğudur. Muhammed ve Arif adında iki erkek, Gülsüm, Mahbûb, Miyâse ve Ayşe adında dört kız kardeşi vardır. Zekiye Hatun ile evliliklerinden Remziye, Şefîka ve Rûkiye adında üç kızı, Mustafa ve Muhlis (Abdulkadir) adında iki oğlu olmuştur. Fadime Hatun ile evliliklerinden ise, Tâlib, Yakub ve İlhâmî adında üç oğlu, Dürdâne adında bir kızı olmuştur. Eşlerinin vefâtı üzerine 1983 yılında Emine Hâtûn ile evlenmiş ve 11 yıl beraber yaşadıktan sonra rahmetli olmuştur. Emine Hâtûn'dan çocukları yoktur.

Yaşadığı Yerler:

Çocukluğu ve gençliği Sanamer (Hacı Ahmed) köyünde, 1969'dan vefât ettiği 29 Ekim 1994 yılına kadar Erzurum Yoncalık mahallesi ve Abdurrahman Gâzî mahallesindeki kendine ait evlerde geçmiştir.

HÂL VE TAVIRLARI:

Mevlüd Baba, konuşurken hikmetli sözler sarf eder. Sustuğundaysa mânâ âlemini seyreden gözleriyle âdetâ vaaz ederdi.

Davetlere İcâbeti:

Genellikle davetlere icabet eder, zengin fakir ayrımı gözetmez, özellikle hasta olanların ziyâretlerinde bulunur, onlara Allâh'tan şifâ diler, onlara Kur'ân okur ve duâlar ederdi. Yapılan ikrâmları yer sofrasında veya masa üzerinde hoş karşılardı.

Hediyeleşmesi:

Hediye husûsunda ölçüsü, Hazreti Pîr Ahmed er-Rufai'nin görüşü üzere idi. Kimseden bir şey istemez, verilen hediyeyi reddetmez, mal biriktirmezdi. Gittiği yerlerde üzerinde bulunan güzel kokusunu, seccâdesini, tespihini v.b özel eşyalarını hediye olarak verdiği olurdu. Özellikle câmi ve benzeri hayır kurumlarına her zaman yardım yapardı.

Misâfirlere İkrâmı:

Gençliğinde ve ilerleyen yaşında evine giden herkese kendi elleri ile hizmet eder; mutlaka çay, yemek saatlerinde ise yemek ikrâm ederdi. Uzaktan gelip yatıya kalanlara kendi elleri ile yatak serer, sobalarını yakardı. Ziyâretine gelenler, çoğu zaman da yapılan hizmet karşılığında Hacı Baba'nın yaşından dolayı mahcub olurlardı.

Halîfe ve Mürîdleri ile İlişkileri:

Onları güler yüzle karşılar, hâl ve hatırlarını suâl eder, duâlar ederdi. Onlara sohbetler eder, sohbetlerinde beyitler okur, nükte ve evliyâ hayatları ile dervîş ve halîfelerine mesajlar verirdi. Bazılarını, dervîş oldukları halde bu mübârek yola leke getirecek hâl ve hareketlerinden dolayı sert bir dille uyarır ve şöyle derdi: *"El ele, el Hak'ka dedik. Siz! Hâşâ Allâh'ı mı aldattığınızı zannediyorsunuz? Aldattıklarını zannedenler, asıl kendileri aldanırlar da gaflet perdesini yırtıp da gerçeği göremezler"*. Zikrullâhı kendi başlatır, devâmında yerine halîfelerden birini çeker, kendisi dervîşlerin arasına karışır, yetişmeleri husûsunda tembîhlerde bulunurdu.

Çocuklara Karşı Davranışları:

Evden her çıkışında, câmiye her gidiş-gelişinde mahallenin çocukları koşar elini öperdi. O da çocukların başlarını okşar onlara tebessüm eder, bazen de yanında bulundurduğu şekerlerden onlara ikrâm ederdi. Çocukların anne ve babalarından duyup Hacı Baba'ya sorular sordukları olurdu. Şefkatle onları dinler ve cevap verir, tuhaf bulduklarını bize de anlatırdı.

Sohbet Etmesi:

Sohbetlere çok önem verip, eğitici ve öğretici sohbetler yapardı. Özellikle güzel ahlâkı, gönül dünyâsını kuvvetlendiren, Allâh'ın insanın gönül sarayındaki yegâne sultân olduğunu, Rasûlullah'ın beraber anılması gerektiğini, onlarla beraber olmuş dört halîfe ve ashâbı, onların hayat anlayışını benimsemiş ve dünyâ görüşlerini hayatlarına hâkim kılmış velîleri, dinleyenlerine hem tanıtır hem de sevdirmeye çalışırdı.

Yolda Yürümesi:

Yolda yürürken etrafına bakınmaz, önüne bakarak yürür, karşılaştıkları insanlara selâm verir, hâl-hatır suâl ederdi. Namaz vakitlerinde câmiye, ev ihtiyaçlarını gidermek üzere çarşı-pazara giderdi. İşi olmazsa evinde oturur, eksik olmayan ziyâretçileri ile ilgilenirdi.

Temizlik Anlayışı:

Oturduğu evin, giyindiği kıyâfetin, yaşadığı çevrenin temizliğine dikkat ederdi. Önceleri evlerde banyo bulunmadığı zamanlar, Bedevî Hacı Zeki Efendi, bazen de Hacı Abdurrahîm Efendi ile birlikte Cuma günleri sabah namazından sonra Erzurum'daki evine yakın "şeyhler" hamamına giderdi. Elbiselerinin temizliğine önem verir, elindeki tespihinin püskülüne güzel kokular sürer, elinde bulunduğunda çevresini güzel kokular kaplardı.

Hastalık ve Hastalarla İlgili Sözleri:

Kişinin sağlıklı olma husûsunda yediklerine, içtiklerine, giyindiklerine ve temizliğine dikkat etmesi gerektiğini öğütler buna mukâbil hasta olunca şifâ arayıp ancak kesinlikle sabır edilmesi gerektiğini söylerdi. Ziyâretinde bulunduğu bazı hastaların, körlük veya topallık v.b. gibi doğuştan olan durumlarında, isyân etmemelerini; sabrettikleri takdirde Allâh tarafından mükâfatlandırılacaklarını söylerdi. Rûh hastalarına Kur'ân okurdu. Çoğunun da şifâ bulduğu onu tanıyanlar tarafından bilinir. Kendi hasta olunca, doktora gider ve doktorun tavsiyelerine mutlaka uyardı.

Sünnet'e Bağlılığı:

Peygamberimiz'in(sav) ümmetine Sünnet olarak bıraktığı mîrâsına sıkı sıkıya sahip çıkardı. Sünnet'in, şahsında ve çevresinde yaşanması husûsunda a'zamî gayret gösterirdi. *"Sünnet'e saygısı olmayanın, Peygamberimiz'e*(sav) *sevgisi olamaz"* derdi. Onu tanıyanlar bilir, yemesi-içmesi ve tüm yaşantısı ile sünnete uygun yaşardı.

Kur'ân Okuması ve Dinlemesi:

Hiçbir gün yoktur ki Hacı Baba'nın elleri Kur'ân'la buluşup onu okumamış olsun. Ziyâretine âlim gelince ayakta karşılar ve hürmet gösterirdi. İlme verdiği değerden dolayı, hâfız gelince oturulan odanın üst başlarına oturtur ve derdi ki: *"Hazreti Kur'ân, kütüphânedeki kitapların en üstüne konulur, sizler de Kur'ân'ı hıfz etmişsiniz, insanlar içinde yeriniz üst taraf olmalı".* Her Ramazan ayında mûtâd olarak okunulan "mukâbele"lere katılır ve kendisi de okurdu. Kur'ân'ı güzel sesle ve tecvîd kurallarına uygun olarak okuyanları dinlemekten büyük haz duyardı. Hazreti Kur'ân için: *"Zamana ve mekâna sığmayan ebedî mûcize, dünyâya inen son mukaddes kitap, ard arda inen âyetler, beşer kudretinin üstünde belâgat ve fesâhat hârikası"* gibi ifâdeler kullanırdı.

Namaz ve Oruç İbadetleri:

Hastalık gibi özel haller dışında tüm namazlarını câmide cemaatle kılardı. Farz ve sünnet namazlarının hâricinde nâfile namazlar da kılardı. *"Namaz tüm zikirleri bünyesinde toplayan bir ibadettir"* derdi. Namaz husûsunda sohbet ederken: *"Yıllarca yaptığımız ibadetlerimiz, bize heyecan ve haz vermiyorsa günâhlarımızın manevî cezasını çekiyoruz demektir. Rûhumuz, bizim özümüzdür. Özü çürümüş tohumlar, toprağa atılsa da yeşermez. Önemli olan, özümüzün sağlam olup yitirilmemesidir"* derdi.

Ramazan ayı dışında çoğu yıllar, "Recep" ve "Şa'bân" aylarını tam, "Şevvâl" ayının ise altı gününü oruç tutarak geçirirdi. Ayrıca Pazartesi, Perşembe günlerinde de oruçlu olurdu. Hastalık da dâhil olmak üzere, vefâtına kadar geçen ömründe, orucunu hiç bozmadı.

Kabir Ziyâretleri:

Dedesi Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın kabrini sıkça, babası Şehîd Yakub Baba'nın kabrini ise yılda birkaç kere ziyâret ederdi. Tüm kabristânlardan geçerken onları selâmlar ve yine selâmını kendi alırdı. Kabirlerde Kur'ân okurdu. Evliyâ ve şehitlerin kabirlerinin başlarında "Yasîn" sûresini okuyup duâlar yapardı.

Yemek ve Su İçme Adabı:

Hayatı boyunca az yemek yiyenlerden oldu. Onun çok yediğini hiç görmedim. En çok sevdiği besin, yoğurt olmuştur. Hazreti Mûsâ ile Allâh'ın "Tûr" dağındaki konuşmalarına atıf yaparak *"hayvan memesinden akan süt ve onun mamulleri iyidir"* der ve onları severdi. Kendisi: *"Pehlivânlık yaptığım zaman dahi, elim büyüklüğünde ekmek yer ve doyardım"* derdi. Suyu iki veya üç yudumda ve oturarak içerdi.

Şekil ve Şemâili:

Mevlüd Baba, 1.80 boylarında geniş omuzlu mutedil vücutlu idi. Hiçbir zaman fazla kilosu olmadı. Hele göbek onun vücuduna hiç misafir olamadı. Geniş alınlı, kalın kaşlı ve benzi sarışın idi. Ne şişman ne zayıf, kararında bir fiziği vardı. O, cemâli güzel, kelâmı güzel, kâmil bir insandı.

Giyimi:

Yaşadığı dönemin mazbut kıyâfetlerini giyinirdi. Seyyid Ahmed er-Rufai'nin(ra) dediği *"Evlâdım! Kisve-nişîn olmayın, hâl-nişîn olun"* sözü gereğince görkemli kıyâfetler yerine mütevâzî kıyâfetleri tercîh ederdi. İbâdet yaparken rahat olsun diye kıyâfetlerinin bol olanlarını giyinirdi. Gençlik yıllarında sarık sarmıştır. Ancak 70'li yıllardan sonra Mevlânâ takkesi örterdi. Pantolon olarak şalvara yakın geniş olanını giyinirdi. Yelek her kıyâfetinin tamamlayıcısı idi.

Dönemin Büyük Zâtları ile Münasebetleri:

Dönemin büyük zâtlarından Alvarlı Muhammed Lütfî ve Vehbi Efendiler'le, Hacı Zarîf Hoca, Râsim Baba, Çögenderli Hacı Sâlih Efendi ve Hacı Sâbit Hoca'larla çağdaş olup görüşmeler yapmıştır.

Siyasi Görüşü:

Politika ile hiç işi olmadı, elbette tercîh ettiği ve oy verdiği siyâsî parti vardı. Ancak ona göre siyâset, Peygamberimiz'in(sav) İslâm dinini yayış metodu, "nerede, ne zaman, kime ne deme sanatı", âdâb-ı muâşeretinde diyalog kurma sanatı idi. Politika sahnesinde aktif koşuşturma yapanların, ona zaman zaman dil uzattıkları olurdu. Ancak zaman, onları değil Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı hep haklı çıkardı.

Cemaatler Konusundaki Görüşleri:

Onun için cemaatin veya şahısların isimlerinden ziyâde vasıfları ve yüklendikleri misyonları, insanlık ve İslam için neler yaptıkları önemli idi. Zikrettiği isimler arasında Bediüzzaman ve İbrâhîm Hakkı Hazretleri vardı. Onlar için *"Allâh'ın ledünnî ilimlerinden aldıkları tecellî ile eser vermişlerdir. Biz sadece deryâ deriz, ancak Bediüzzaman o deryâyı sicile kadar ölçen litrelendiren büyük mütefekkir ve aksiyon adamıdır. İbrâhîm Hakkı Hazretleri ise gökleri tâ arşa kadar tabaka tabaka anlatan büyük âlimlerdendir"* derdi.

KERÂMETLERİ:

Keşif ve kerâmet, velilik ve makbûliyetin bir parçası olmadığı gibi delili de değildir. İstikâmet, kerâmetten üstündür. Bu, Cenâb-ı Hak'kın bir ihsânıdır. Ancak o dönemin yaşayanları, gördüklerine şâhitlik etmektedirler. Nasıl ki aşk denildiğinde akla Hz.Mevlâna; kerâmet denildiğinde Seyyid Ahmed er-Rufai(ra) gelirse; O'nun çağımızdaki manevî vârisleri olan Seyyid Hacı Ahmed Baba ve Seyyid Hacı Mevlüd Baba da kerâmetle özdeşleşmişlerdir. Cenâb-ı Hak'kın muttakî kullarına ihsân ettiği hakîkî ferâset, kerâmetin bir şubesidir.

Ruhsat:

Turûk-i âliyede, kişinin kendi isteyip dilemesiyle bu ulvî mürşidlik makamını işgal etmesi mümkün değildir. İllâ ki Hz.Rasûlullah'tan bu güne manevî bir pâyenin sahibi olmalıdır. Tasavvufta da manevî hiyerarşi vardır. Mürîd, Hak'ka vâsıl olma yolunda ilk merhale olarak mürşidte fenâ bulur, akabinde Rasûlullah'ta fenâ bulma yoluna gider. Daha sonra bekâ billâh... Bu vesile ile "batın şehri" başlıklı yazı, Mevlüd Baba'nın seyr-i sülûkünün Seyyid Hacı Ahmed Baba ile başlayıp, Hz.Pir Abdulkâdir-i Geylânî rehberliği ile tüm erenler, pirler, çâr-ı yâr (dört halife) ve makam-ı Rasûlullah'la teşerrüfünün beyânıdır.

BATIN ŞEHRİ

Seyyid Hacı Mevlüd Baba[84] Hazretleri anlatıyor:

"Hasankale'ye benzer bir şehirde bulundum. Yalnız başıma şehir içerisinde dolaşıyorum. Daha önce seferberlikte tanıştığım İbrâhîm Hakkı Hazretlerinin nesebinden Hacı Halim Efendi ile karşılaştım. Bir binânın kapısının önünde bekliyordu. Meğerse beni bekliyormuş. Bana dedi ki;

[84] Bu konuyu Mevlüd Baba'nın mana âleminde yaşayıp da anlattıklarını kendi dilinden, elimizdeki ses kasetinden yazıyorum.

— Mevlüd Baba nerede kaldın? Kaç gündür bu şehrin vâlisi olan Seyyid Hacı Ahmed Baba seni benden istiyor.

Beraber yürümeye başladık. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın huzuruna çıkacağız. Büyükçe bir köşkün önüne geldik. Köşk âdeta camekândan yapılmış. Şeffâf ve saydam bir görüntü arz ediyor. Merdivenle üst kata çıkıyoruz. Baktım ki köşkün malzemeleri dünyâdaki malzemelere benzememekte ve merdivenleri altın, inci, mücevher, lâl ve yâkût taşlarından yapılmıştır. Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı, müzeyyen bir mekânda otururken gördüm. Başında, altından yapılmış bir tâç vardı. Elbiselerine baktım, sanki onlar da altından yapılmıştı. Güneş, sultânımın başındaki altın tâca vuruyor ve o mekânı pırıl pırıl aydınlatıyordu. Berrak bir ortam oluşmuştu.

Seyyid Hacı Ahmed Baba bana dedi ki;

— Oğlum çok geciktin. Pîr Abdulkâdir Geylânî (k.s) Hazretleri seni benden istedi. Sen niye böyle geç kaldın? Ben dedim ki;

— Hacım! Ben bu şehrin garîbiyim, senin de bu şehrin vâlisi olduğunu bilmiyordum. Hacı Halîm Efendi olmasaydı ben burayı bulamazdım. Biraz oturduk, içeriye Erkân-ı Harp'ten iki kişi girdiler. Birisi binbaşı rütbeli amcam Yûsuf Baba, diğeri ise mareşal rütbeli başka bir zât idi. Selâm verdiler. Seyyid Hacı Ahmed Baba, ayağa kalkarak onların selâmını aldı ve kendisi de ayakta mukâbelede bulundu. Başta Seyyid Hacı Ahmed Baba olmak üzere hep beraber musâfaha yapmak sûretiyle görüştük. Beraberlerinde getirdikleri bohçadan bir takım elbise çıkardılar. Dediler ki:

— Hz.Rasûlullah Efendimiz, Mevlüd Baba'ya bu elbiseleri gönderdiler. Biz de ona giydireceğiz. Elbiseler Hz.Ali'nin(k.v) elbiseleri. Elbiseleri açtılar baktım ki daha evvelce giyilmiş. Ben elbiseleri giyinme husûsunda hemen harekete geçmeyince mareşal sert bir sesle dedi ki;

— Sen Hz.Rasûlullah'ın gönderdiği elbiseleri red mi ediyorsun? Biz bu elbiseleri zorla da olsa sana giydireceğiz.

Seyyid Hacı Ahmed Baba, mareşale dönerek yumuşak bir üslupla;

— "Siz kızmayın, müsaade ederseniz ben giydireyim" dedi. Seyyid Hacı Ahmed Baba, kıyâfetleri açtı, çok kaliteli bir kumaştan yapılmış bir pantolon ve lacivert renkli bir ceket, içerisinde de bir yelek vardı. Yeleğin göğüs istikâmetinde iki adet gözlükleri vardı. Seyyid Hacı Ahmed Baba, bana gösterince ben hemen kollarımı açtım, kıyâfetleri giyinmeye başladım. Yeleği giyindiğimde bütün mükevvenât (dünyâda olan her şey) yıkıldı. Dünyâda ne ağaç kaldı ne de taş. Binâlar yıkıldı. Dünyâ dümdüz oldu. Dünyâ yıkıldığı için hiçbir görüş engeli olmadan bulunduğum yerden düz ovayı seyreder gibi dünyâyı seyrettim.

O elbiseleri giyindiğimde mareşal kıyâfetli zât ve amcam Yûsuf Baba kendilerine verilen görevi yerine getirmenin rahatlığıyla müsaade isteyerek çıktılar. Onlar çıktıktan

sonra Seyyid Hacı Ahmed Baba da kalkarak benimle beraber kıble istikâmetine doğru uzun bir müddet yol aldık. Ansızın bir de baktım ki önümüzde güzel bir havuz, havuzun başında Hz.Pîr Abdulkâdir Geylânî(ra) orada namaz kılıyor. İyice yaklaştığımızda Seyyid Hacı Ahmed Baba bana dönerek dedi ki;

— Deginan oğul! Ben daha oraya gelemeyeceğim. Sen var git yanına sağ tarafında dur, ne derse sana der. Sen de cevap verirsin.

Ben hacımın tembîhlediği gibi Abdulkâdir Geylânî Hazretleri'nin sağ tarafında durdum. Mübârek, namaz kılıyordu. Öyle heybetliydi ki, tahiyyâtta oturuşu benim kıyâmım (ayakta duruşum) kadardı. Sağa selâm verip göz ucu ile bana baktılar, sola da selâm verip namazı bitirdikten sonra bana dedi ki:

—Mevlüd! Niye geciktin?

Ben tam bir dervîş edebi ile ellerim bağlı, sesimi bile çıkarmaya çekinerek dedim ki:

— Sultânım, ben bu şehrin garîbi idim. Hacı Halîm Efendi olmasaydı Hacı Ahmed Baba'yı bulamayacaktım. O da olmasaydı buraya gelemeyecektim. İşte o zâtlar önder olarak beni buraya kadar getirdiler.

— Hz.Pîr Abdulkâdir Geylânî(ra) buyurdular ki:

— Gidelim, seni, Pîrin olan Sultân Seyyid Ahmed er-Rufai(ra) ile görüştüreyim. Seyyid Ahmed er-Rufai(ra), bu saatte Hz.Rasûlullah'a(sav) makamında hizmet etmektedir. Oraya gidelim dedi. Ve Hz.Pîr Abdulkâdir Geylânî(ra) ile yürümeye başladım. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın dergâhına benzer bir dergâhtan içeriye girdik. Binânın bir tarafında sekiz pencere, diğer tarafında on iki pencere vardı. Kıble tarafında olan duvarda Kur'ân-ı Kerîm'den âyetler yazılı idi. Hz.Pîr Abdulkâdir-i Geylânî(ra) dize çöktü. Ben de beraber dize çöküm. Bana bir satır yazı okuttu. Satır bitince, "yeter" dedi. O anda ben, Arapça, Farsça, İbrânîce ve Süryânîce lisânlarını öğrenmiş oldum. Ayrıca o duvarda Gavs Hazretlerinin künyeleri yazılı idi. Besmele-i Şerîfin (ب) "be" harfinin noktasının hemen altında dört Çâr-ı yâr-ı Güzîn (Hz.Ebûbekir, Hz.Ömer, Hz.Osman ve Hz.Ali) Efendilerimiz'in isimleri yazılı idi. Gavs Hazretleri'nin isimleri ise, onların hemen altında yazılı idi. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın ismini 27. sırada "Hacı Ahmed Baba-i Muhâcir mine'l- Vân ile'l-Pâsin" şeklinde okudum. Babamın ismini göremedim. Oysa ki hem âilemizin hem de nâs arasında babamın derecesini de yüksek bilirdik, demek ki Cenâb-ı Hak, babam Yakub Baba'yı henüz o dereceye nâil etmemişti. Ben mahzûnlandım. Benim mahzûnlandığımı gören Hz.Pîr Abdulkâdir Geylânî, "bu tarafa dön" diyerek bir başka yazılı bölümü gösterdi. O bölümün üzerinde "Meşâyıh-ı Efhâm" (Yüce, en büyük Meşâyıh) diye bir başlık vardı. Ben Pîr-i Geylânî Hazretleri'ne sordum:

— Sultânım! Meşâyıh-ı Efham ne demektir? Dediler ki:

— Kurban! Dünyâda üç yüzler, yüzler, üçler, beşler ve yediler vardır. O yedi kimselerin biri Gavs-ı Azam, biri Kutbu'l-Aktap, dördü Kutup, biri de Meşâyıh-ı Efhâm listesinde ismi olanlardan karışır. Ve böylece o yedi kişi tamam olur.

Babamın ismini üç Meşâyıh-ı Efhâm'ın altında okudum. Künyesi sadece "Yakub Baba-i Pâsinî" olarak yazılı idi. Tam o sırada zelzele olur gibi bir durum oldu. Zannettim ki üç yüz, beş yüz atlı bir tahta zemin üzerinde yarıştırıldı. O esnâda kıyâmet kopar gibi oldu. Kulağıma yine Hz.Pîr Abdulkâdir Geylânî'nin sesi geldi. "Kalk" dedi, o meyânda Gavs ve Kutup'ların künyelerinin yazılı olduğu duvarda boş bir yer vardı. Kalbimden şöyle geçti ki "keşke beni de buraya yazsalar". Bir de başka bir tarafta besmele-i şerîf yazılı idi. Altında hiçbir isim yoktu. Pîr-i Geylânî Hazretlerine dönerek şöyle sordum:

— Sultânım! bu esmâ nedir? Dedi ki;

— Buraya da bundan sonra gelen meşâyıhın künyesi yazılacak. Dedim ki;

— Eyvâh! Ne kötü zamana kaldık. O esnâda yine zelzele olur gibi bir durum oldu. Peygamber Efendimiz(sav) içeriye girdiler. Alnı genişçe idi. Yüzünün nûru, binânın içini aydınlattı. Pîr-i Geylânî Hazretleri(ra), koşup mübârek elinden öptüler. Ben de koşarak o mübârek eli öptüm, iki cihân serveri de alnımdan öptüler. Peşine Hz.Ebûbekr-i Sıddîk(r.a) girdiler. Rasûlullah'a(sav) nazaran etine dolgun ve tıknaz idi, salât-ü selâm ile Hz.Pîr Abdulkâdir-i Geylânî(ra) ile görüştüler. Ben de aynı şekilde görüştüm. O da geçti, Hz.Ömer(r.a) girdi, onunla da görüştük. Boyu, tıpkı Hz.Pîr Abdulkâdir-i Geylânî kadardı. Pîr-i Geylânî Hazretlerine benziyordu. Fakat Hz.Ömer(ra)'in burnu biraz semerli idi. O da geçti. Sonra Hz.Osman-ı zi'n-Nûreyn(ra) girdi. O da tıpkı Rasûlullah'a benziyordu. Siyah sakallı, yüzü güzel ve yuvarlak bir çehre, beli ince, kafesi genişti. Onunla da görüştük. O da geçti. Hz.Ali (k.v) girdi. Mübârek, tıpkı bana benziyordu. Boyu benim kadar, benden biraz daha dolgun. Yine önce Pîr Abdulkâdir-i Geylânî görüştü. Sonra ben de salât-u selâmla musâfaha ederken ceddim Hz.Ali (k.v) beni öylesine sıktı ki, kaburgalarımın karnıma dolduğunu sandım. Bedenim çok incindi. O da geçti. Pîr-i Rufai Hazretleri girdiler. Orta boylu, yanakları elma kırmızısı gibi idi. Kapının eşiğinden içeriye adımını atar atmaz, el bağladı ve durdu. Peşine Şâh-ı Nakşibendî Hazretleri girdi, Mevlânâ Celâleddîn Hazretleri girdi. Tabi ben onları tanıyamıyordum. Yanında bulunduğum Pîr-i Geylânî Hazretleri, içeriye her gireni sıra üzere "Bu gelen, Pîrin Seyyid Ahmed er-Rufai; bu, Şâh-ı Nakşibendî; bu da Konya'da yatan Mevlâna'dır" şeklinde bana tanıtıyordu.

Bütün erenlerin rûhâniyetleri geldi, orada birleştiler. Ben, pîrim Ahmed er-Rufai Hazretleri olmak üzere diğer mübârek zâtları ziyâret etmek için yöneldiğimde pîrim Ahmed er-Rufai Hazretleri, eli ile Hz.Rasûlullah'ı işâret ederek O'nun huzurunda elini öpmeme müsaade etmediler. Beni el işâreti ile durdurdular. Ben edebin en güzelinin yüce emre uymak olduğu kabîlinden geriye döndüm. O esnâda Peygamber Efendimiz, Abdulkâdir-i Geylânî Hazretleri'ne "Mevlüd'ü getirdin mi?" diye sordular. Pîr-i Geylânî Hazretleri:

— "Evet, getirdim" buyurdular.

— Hz.Rasûlullah, benim kalbimden geçen yeri göstererek "Mevlüd'ü buraya kaydet" dediler. Abdulkâdir Geylânî Hazretleri, besmelenin altında Çâr-ı yâr-ı Güzîn'in

isimlerinin altındaki bir boşluğa kalemi koydu. Rasûlullah, bileğinden tuttu "ne yapıyorsun Abdulkâdir, o köşeye kaydetsene" dedi.

— Ben bu meclisten kovulacağım diye endişeye kapıldım. Pîr-i Geylânî Hazretleri:

— Ya Rasûlullah! Zât-ı Âlîniz'den bir istirhâmım (bir arzum) var. Eğer müsaade ederseniz söyleyeyim. Rasûlullah "söyle" dedi. Abdulkâdir-i Geylânî Hazretleri dedi ki:

— Mescid-i Aksâ'da, Kudüs-ü Şerif'te zâtınızın mirâca teşrîfte benim rûhâniyetim gelip, senin minberin altına girmedi mi? Beni seksen bin evliyaya Serdâr tayin etmedin mi? Ben de bunu sevmişim, müsaade ederseniz yazayım. Efendimiz Hazretleri:

— Haydi yaz! dedi. Pîr-i Geylânî Hazretleri, benim künyemi de "Mevlüd Baba-i Serdâr" diye yazdılar.

— O günden sonra Mekke ve Medine'de Hz.Resûllullâh'ın namaz kıldırıp, zikrettirdiği meclislerde bulundum. 30–40 yıl devâm ettim. Şu anda yapmakta olduğumuz zikrullâhın tertîbâtını o meclisten aldım. Yoksa Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın yaptırdığı zikir, bizimkinden farklı idi.

Mevlüd Baba'nın tasavvuf yolunda Seyyid Hacı Ahmed Baba ile başlayıp Pîr-i Geylânî Hazretleri ile gelişen ve Hz.Resûllullâh'ın huzurunda kendisi gibi insanları irşâd etme husûsunda verilen manevî bey'âtı (ruhsat) kendi tasavvufî terbiyesinde yetiştirdiği oğlu Mustafa Baba da seneler sonra sırası gelince aynı seyr-i sülûku yapmıştır. Mustafa Baba, Hz.Rasûlullah'a yaptığı manevî ziyâretini esrârlı beyitleri ile şöyle beyân etmektedir:

BÂTIN (HAKİKAT) ŞEHRİ:

İçtim bir bâde aşk ile,
Ol Pîr-i Muğân görünür.
Hacı Mevlüd himmeti ile,
Server-i hubân görünür

Şeyhim ile bile vardık,
Bir şehire dâhil olduk.
Bir saat misâfir kaldık,
Gezeriz Celvân görünür

Orada yok senlik benlik,
Gidene ederler eylik.
Garip olana rehberlik,
Ederler mihmân görünür.

Gülleri var asla solmaz,
Sûz-i zevkine doyulmaz.
O şehirde yâd bulunmaz,
Umûmî ihvân görünür.

Dâimâ tevhîd eylerler,
Hoşça kelâmlar söylerler.
Tatlı muhabbet eylerler,
Hepsi yârân görünür.

Halkı hep ehl-i kerâmet,
Gidenler bulur saâdet.
Hûri gılmana ne minnet,
Nâkış-ı Kur'ân görünür.

Yed-i kudret yapıları,
Otuz iki kapuları.
Yâkûttandır çarşıları,
Cennetten elvân görünür.

Dağları var altun kızıl,
Ovaları sırma yeşil.
Akıyor ma-i selsebîl,
Kevser'den ummân görünür.

Tûbâ gibi ağaçları,
Hoş avâz eder kuşları.
Zeberceddendir burçları,
Güneşten şeân görünür.

O şehrin âmirleri,
Abdulkâdir dilberi.
Ahmed Rufai serveri,
Himmeti her an görünür.

Varmak için öğren râhı,
Cümbüş olur sehergâhı.
O şehrin pâdişâhı,
Muhammed Sultân görünür.

İsmi hakikat şehri,
Toprağı lâl-i gevheri.
İfşâ olmuş hakkın nûru,
Ol sırr-ı sübhân görünür.

Durma! Vur tevhîd sazını,
Taatle erit özünü.
Mustafa aç kalp gözünü,
Vuslat-ı Yezdân görünür.

TRAVŞUNLU YÛSUF AĞA

Mevlüd Baba, gördüğü bir rüyâyı şöyle anlatıyor[85]:

Efendi! Sâlikler gelirdi. Ben, tarikat dersi verirken korkardım. Neden korkardım? Derdim ki bizim sâliklerden aynı anda 5-10-20 kişi "hâlet-i nâz"a (ölüm anı) gelse, acep benim rûhum, onlara yetişip onları şeytân aleyhi'l-lâ'nenin şerrinden, hilesinden kurtarabilir mi? diye çok tefekkür ederdim.

Birgün de köye ders almak için, Yûsuf isminde bir zât geldi. Postu, kıble istikâmetine serdik. Dedim ki:

- Arkadaş! Tefekkür-i mevt et. Bu anlamadı ve dedi ki:

- "Tefekkür-i mevt et" ne demek? Dedim ki, kendi cenâzeni gaslet, kefenle, tabuta koy, musallâya götürüp cenâze namazını kılıp gelelim. Sonrasında bir yandan şeytân sana saldıracak, bir yandan da Münker-Nekir melekleri suâl soracak. Bunların suâline cevap hazırla.

Adamı karşıma aldım ders verirken vefat etti.

Bizim mahdûmlardan (çocuklar) Abdulkâdir'i gönderdim. Köyde de imâm olarak Narman ilçesinin Keğanılı (Mahmud çavuşlu) Hâfız Selâhaddîn Hoca görevli idi. Dedim ki:

- Abdulkâdir! Hâfız Selâhaddîn'i sesle bu adamı gasledelim. Abdulkâdir gitti ve Hâfız Selâhaddîn ile birlikte geldiler. Hoca, cenâzeyi gasletti. İşlemlerini bitirip musallâya koyduk. Namazını kıldık doğrudan doğruya kabristâna defnettik. Toprağı üzerine atıyoruz. Toprak üzerinden açılıyor. Toprak, bir avuç dahi kalmadı. Mevtâ, olduğu gibi ortada kaldı. Cenâzeye gelen cemaat çekildi. Hoca, "telkîn" vermeye başladı. Dedim ki:

- Arkadaş! Hoca "telkîn" veriyor. Hoca ile beraber "kelime-i tevhîd" ve "kelime-i şehâdet" getir.

[85] Elimizdeki bir ses kasetinden kendi ifadelerini yazdım.

Ancak bu zât, ne "kelime-i tevhîd" ne de "kelime-i şehâdet" getiriyor. Mevtâ olarak olduğu gibi ortada duruyor. Ben hoca ile beraber "kelime-i tevhîd" ve "kelime-i şehâdet" getirmeye başladım. Kabrin arka tarafında duruyor, kabrin içindeki adamıma bakıyorum. İçim sızlıyor, acıyorum. Acaba bu adam niye "kelime-i tevhîd" ve "kelime-i şehâdet" getirmiyor? O meyânda, çekilen cemaatin arkasından hoca da gitti. Ben kabre eğildim. Dedim ki:

- Arkadaş! Hoca "telkîn" verdi, ne "kelime-i şehâdet" ne de "kelime-i tevhîd" getirmedin. Şimdi "münker-nekir" melekleri gelecek. Senden suâl soracaklar. Suâllere cevap hazırla.

Baktım ki o arada iki tane güzel melek geliyor. Aynen "benî âdem"e benziyorlar. Mübâreklerin ikisi de bir boyda, ancak çok güzeller… Yerin altından falan değil yerin üstünden geliyorlar. Kabrin önüne geldiler. Eğildiler ve sordular:

- "Men Rabbüke? "*Rabbın kim?"*,
- Ve mâ dînüke? *"Dinin ne?"*,
- Ve ma kıbletüke? *"Kıblen neresi?"*,
- Ve men nebiyyüke? *"Peygamberin kimdir?".*

Adamım yine cevap veremedi. Melekler birbirlerinin yüzlerine baktı ve geri gittiler. Ben yine eğildim. Dedim ki:

- Hoca telkîn verdi, cevap vermedin. "Münker-nekir" meleklerinin suâllerine de cevap vermedin. Şimdi hazırlan azap meleği gelecek.

Baktım ki kocaman bir azap meleği, hışımla geliyor. Ben gelen meleğe yalvardım:

"Aman sen bilirsin, aman Allâh aşkına".

Baktım beni hiç dinlemiyor. Kabre 1-2 metre yaklaşınca baktım ki bunun kulakları yok. Gözleri, burnu aynı bizim gibi, ancak kulak delikleri yok. Kulaklarının yerleri aynı bizim yanaklarımız gibi dümdüz. Dedim ki: Derler ki azap meleği duymaz. Kulakları yok ki nasıl duysun. Elimle kabirde yatanı gösterdim. İşâret dili ile dedim ki:

- Bunu bana bağışla.

Beni hiç dinlemedi. Eğildi ve elindeki topuzla mevtâya vurmaya başladı. Epeyce vurdu. Sonra da geldiği gibi gitti. Aradan çok müddet geçti. 1. ve 2. sûr düdüğü çalındı. Mahşer yeri kuruldu. Bin bir ayak bir ayak üzerine konuldu. Mahşer yerine kalktık. Mahşer yeri kocaman bir düzlük. Zeminde sarı renkli kumlar var. Mahşer yeri kürsüsünü dört melek ayaklarından tutmuşlar getirdi ve kurdular. "Livâ-i Ham"dın taşıyıcısı Hz.Ali, sancağı arşın önüne gerdi ve açtı. Peygamberimiz(sav) orta kubbeye girdi. Sahabeler kat kat doldurdular. "Livâ-i Hamd"ın sağında Seyyid Abdulkâdir Geylânî(ra), Seyyid Ahmed er-Rufai(ra) ve ben günahkâr bulunduk. Seyyid Abdulkâdir Geylânî(ra) sağımda, Seyyid Ahmed er-Rufai(ra) solumda idi. Arkamı döndüm ki Hacı Ahmed Babagil bir saf tutmuş duruyorlar.

O meyânda, güneş mahşer yerinin üzerine indi. Mahşer yeri başladı bulgur gibi

kaynamaya. Herkes başladı kendi haline sızılaşıp Cenâb-ı Hak'ka yalvarmaya. Karşı bir çukurdan al-yeşil, mor, sarı ve çeşitli renklerde ateş çıkıp, başladı bize yaklaşmaya. Bu ateş, buraya gelirse mahşer yerini yakar yıkar. Pir-i Geylânî Hazretleri'ne sordum:.

—"Sultânım! O aşağıdan gelen nedir?"

Dedi ki:

—"O, cehennemin ateşidir".

—"O, gelip burayı mı saracak"? dedim.

—"Cehennemin ateşi, Peygamberimiz'in(sav) nûrundan kaçar. Buraya yaklaşamaz" dedi.

Cehennem ateşi, kat kat yığıldı ve ayyuka dayandı. Benim gözüm, adamım Yûsuf'ta idi. O da ağlıyor ve sızlıyordu. O kalabalık insanlar sıcaklığın te'sîrinden yağları ve etleri eriyip akıyordu. Lâkin adamımın yeri diğerlerine nazaran biraz daha açıkta idi. Muhammed Şâh-ı Nakşıbend az kısa boylu, Mevlânâ ise ondan biraz daha uzun boyluydu. "Livâ-i Hamd"ın solunda idiler.

Yûsuf onlara döndü ve dedi ki:

- Aman yâ Seyyid-i sâdât! Yandım. Allâh aşkına beni kurtarın.

Onlar hiç yardımcı olmadılar. Hazreti Pîr Abdulkâdir Geylânî'ye sol elimle bizim Yûsuf'u göstererek dedim ki:

- Yûsuf ilticâ etti. Niye Şâh-ı Nakşıbend ve Mevânâ yardımcı olmadılar.

Dedi ki:

- Kurban! O, onların defterinde kayıtlı değil. O, bizim defterimizde, onu biz kurtaracağız.

O meyânda, bir daha sedâ geldi. Sordum:

- Bu sedânın sahibi kim?

Dedi ki:

- Arşın üzerinde mukarreb (büyük) melek var. Allâh emir verir. O melek de nidâ eder. Bütün mahşer halkına sedâyı veren o melektir. Yûsuf'a bir daha sedâ verdi. Dedi ki:

- "Livâ-i Hamd"ın sağındaki "seyyid-i sâdât"a seslen.

Yûsuf, yönünü bize doğru döndü:

- "Aman yâ Seyyid-i sâdât! Yandım. Allâh aşkına beni kurtarın" dedi.

Seyyid Abdulkâdir Geylânî(ra), sol pazumu öyle sıktı ki kolumun kırıldığını sandım.

Dedi ki:

- Mevlüd! Git al gel.

"Livâ-i Hamd"ın altından sıçradım. Tepemde beynim kaynadı. Yûsuf'u tuttum "Livâ-i Hamd"ın altına getirdim. Her yardım isteyeni emrettiler gittim getirdim. Epey bir müddet taşıdım. Ben dergâhta oturmuş *"Delâil-i hayrât"* dersimi okuyordum. Tespih çekerken ufak bir uyku gelmişti bana. İşte o âlemleri seyrederken dergâhta bir o yana bir bu yana gitmiş gelmişim. Elbiselerim, sırılsıklam olmuştu. Elbiselerimi sıktım sular aktı.

Bir yıl bu rüyâyı tefekkür ettim. Yüreğimde hem sevinç hem de korku vardı. Sevincim şu ki; Cenâb-ı Hak'kın yardımı ve Peygamberimiz'in(sav) müsaadesi ile biz günahkârın da insanlara yardımı oluyormuş. Bunun için kalbimde ferahlık oluyordu. Üzüntüm o ki; Yâ Rabbi! Ben muteriz mi idim ki onca meşakkati çektim.

Bir yıl sonra Kayseri Tomarza kazasından bize bir mektup geldi. Akabinde de bir telgraf geldi. Orada hanımım Fadime Hanım'ın amcasının oğulları vardı. Bizi davet ettiler. Fadime Hanım'la birlikte kalktık gittik. Kayseri Tomarza'daki akrabalarımızın evinde birkaç gün misafir kaldık. Oranın mebûsu Durdu Bey vardı, kardeşi Battal Efendi elimi öptü ve orda bulunanlara dedi ki:

- "Ey Tomarzalılar! Ne duruyorsunuz. Güneş, her zaman şarktan (doğu) doğardı biz istifâde ederdik. Şimdi ise Allâh güneşi Tomarza'nın içinde doğurdu. Gelin ders alın".

Millet, benden tarikat dersi almaya başladı. Everek[86] ve Develi kazalarından çok insan ders aldı. Sabah namazında câmiye gidiyorduk. İmâmı Köpekli'liydi ve beni çok seviyordu. Cemaat câmiye gelmeye başladı. Cemaat birbirine:

- "Travşunlu Yûsuf geldi. Travşunlu Yûsuf geldi" dediler.

Ben hocaya bunun bir parola olup olmadığını öğrenmek için "niye böyle konuşuyorlar?" diye sordum. Hoca, eli ile boz paltolu bir adamı göstererek:

- O boz paltolu var ya! Travşun köyünden gelmiştir. Kendisine Travşunlu Yûsuf Ağa derler. Çok zengindir. Yetmiş yaşına girmiş olmasına rağmen hayatında hiç câmiye geldiği yoktur. Şimdi câmiye geldiği için biz hayret ettik.

Bir de baktım ki bizim köye, eve gelip vefât eden o adam! Benim mahşer yerinde zahmet çekip kurtardığım adamın ta kendisi! Namazdan sonra câmiden çıktık. Tosunlulu Hacı Mehmet, bizi davet etmişti. Travşunlu Yûsuf da, önümüz sıra gidiyordu. Biz onun evinin önünden geçecektik. Kapının önünde biraz kar vardı. Adam, elindeki bastonla yerdeki kara hafifçe vuruyor ve iki de bir geri dönüp bize bakıyordu. Elinde ise mendil vardı, bir taraftan da ağlıyordu. Ben, "Acaba bu adam da o esrâra (sırlara) vâkıf olmuş mudur? diye aklımdan geçiriyordum ki o adam yolumuzun üzerinde durdu. Geldi benimle görüştü. Bana dedi ki:

- "Hacı Mevlüd Baba seninle özel görüşebilir miyiz?"

Hacı Mehmet Efendi'ye döndü:

- "Bana müsaade edin, bir sırrım var. On beş dakika konuşacağım" dedi.

Beraberimde yaklaşık 30–40 adam vardı. Ben de:

- "Komşular! Ricâ ederim. On beş dakika işim var" dedim.

O arada Hâfız Hoca dedi ki:

[86] Kayseri'nin ilçelerinden

- Yûsuf Ağa! Beni döv, öldür ama şeyhimden ayırma? Ben de beraber geleceğim. Yûsuf Ağa gitti ve evinin kanatlı kapısını dövmeye başladı. Evini işâret ederek dediler ki:

- Kayseri ve havâlîsinin en zenginidir. Kapıyı açtılar. Merdivenler halı döşeliydi. Hanımı, üst katta idi. Hanımına dedi ki:

- "Avrat avrat! Güneş her zaman doğudan doğardı biz ısınırdık. Şimdi güneş Tomarza'da doğdu. Kalk git, abdest alıp gel de ders al".

Kadın abdeste gitti. Bu başladı ağlamaya. Dedim ki:

- Yûsuf Ağa! Niye ağlıyorsun?

Dedi ki:

- Bundan bir sene evvel rüyâmda Kars'a gidiyordum. Ben hiç Sivas'a dahi gitmiş adam değilim. Ama Avrupa'ya, İstanbul'a çok gitmişim. Bir mağazam İstanbul'da, bir mağazam Kayseri'de, iki mağazam da Tomarza'da olmak üzere tam dört mağazam var. Bedel yatırmışım, askere gittiğim de yoktur. Kars'a da gittiğim yoktur. Oraları hiç bilmem. Rüyâmda bir otobüse binmiş Kars'a gidiyorduk. Erzurum'dan geçiyorduk. Viraj viraj tepeler vardı[87]. Karşıdan bir kale göründü. Neresi olduğunu sordum. Hasankale olduğunu söylediler. Şehre girmeden o kalenin önündeki yoldan geçtik. Horasan kazasına gittik. Horasan'da yol ikiye ayrılıyordu. Biri Karaköse (Ağrı)'ye, diğeri ise Kars'a devâm ediyordu[88]. Horasan'da köşe başında İhsan Bey'in lokantasında yemek yedik. Yine otobüse bindik dere tepe, düzlükler gittik. Viraj tepelerin olduğu yer (Bademözü[89])de üç atlı geliyordu. Biri beyaz sakallı, nûrânî bir ihtiyar önde olmak üzere, tıpkı sana benzeyen diğer bir arkadaşın olmak üzere ikinizde arkada idiniz. Hepinizin atları beyaz, kırat idi. Öndeki zât, atını otobüsün önüne sürdü. Bana dedi ki:

- "Yûsuf! Oğul gel gidelim, burada Sanamer köyü var. Oradaki sulardan iç, guslet, temizlen. Nedir bu mel'anete batmışsın".

Baktım ki viraj viraj tepelerin üzerinde, iki tarafından sular akan bir köy var. O köy öyle hoşuma gitmesine rağmen dedim ki:

- "Baba! Ben garîbim, otobüs gider buralarda kalırım".

Ve benim gördüğüm rüyâyı aynen anlattı ve şöyle devâm etti:

- "Bu rüyâyı gördükten sonra gelene gidene sordum. Sanamer diye bir köyü tanıyan yok. Evvelki gün, sen ikindi namazına câmiye giderken ben avratla evimizde oturuyorduk. Pencereden seni gördüm, avrata dedim ki işte beni mahşer yerinde kurtaran, yardım eden zât bu zâttır. Kalk bir su koy gusledeyim, yıkanıp temizleneyim de câmiye gideyim. Senin arkandan câmiye onun için geldim. Benim hiç câmiye gittiğim yoktur. Onun için cemaat dedi ki: Travşunlu Yûsuf Ağa gelmiş. Bana diğer insanlara ders verdiğin gibi ders verme. Evvelâ "tecdîd-i îmân" ve "tecdîd-i nikâh"[90] yaptır. Sonra

[87] Eski deve boynu yolunu tarif ediyor.
[88] Şimdi o yol güzergâhı değiştirilmiştir. Anlatılan yolun adı Eski Kars yoludur.
[89] Erzurum, Horasan'ın köylerindendir.
[90] "tecdîd-i îmân" ve "tecdîd-i nikâh": Îmân ve nikâh tazelemektir.

Nasûh tövbesi yaptır. Sonra ders ver".
Seyyid Hacı Mevlüd Baba derdi ki:

-Ben de aynen söylediği gibi yaptım.

ERZİNCAN ÇAYIRLI PÜLK KÖYÜ

Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı, Erzincan Çayırlı İlçesi'ne bağlı birkaç köyden davet ederler. Mevlüd Baba da gitmeden bir önceki gece istihâreye yatar. Gece rüyâsında Çayırlı'ya bağlı Pülk köyünün câmisinde bulunur. Câmi kürsüsünde siyah ciltli bir kitap vardır. Arasına kâğıt ile işâret konmuştur. Seyyid Hacı Mevlüd Baba, kürsüye çıkar. Kitabı işâretli yerden açarak vaaz etmeye başlar. Kürsünün etrafında yılanlar başlarını çıkarmış kendisine doğru bakmaktadır. Köyün imâmı da yılanları tutarak Mevlüd Baba'nın üzerine atar. Mevlüd Baba da yılanlara şöyle der:

"Sizde zehir yoktur. Sizler zehri biz Rufai'lerden alıyorsunuz".

Ve atılan yılanları elinin tersiyle vurarak parçalar. Mevlüd Baba, uyandığında büyük oğlu Mustafa Baba'ya hitâben şöyle der:

-"Mustafa! Diğer köylere gidelim ancak; Pülk köyüne gitmeyelim. Çünkü; ben bir rüya gördüm, orada bize sözlü saldırıda bulunacaklar". Mustafa Baba:

-"Baba! İmtihan olmak benim çok hoşuma gider. Dolayısıyla gidelim" der.

Beraber hazırlanarak Çayırlı ilçesine giderler. Oradan da, Mevlüd Baba'nın mürîdi Hasan Hüsnü isimli dervişin daveti üzerine Pülk Köyü'ne giderler.[91] Atlarla yapılan bu yolculuk esnasında Pülk Köyü'ne yaklaştıklarında kalabalık bir köylü gurubu karşılamaya gelirler. Karşılayanların hepsi Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya hoş geldin deyip elini öperken, kalabalığın içerisindeki bir kişi elleri ardında uzakta durur ve hoş geldin demez.

Köye yaklaştıklarında kalabalığın arasındaki o kişi gelir, Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın atının yularından tuttuğu gibi doğruca caminin önüne çeker. "Buyurun bize biraz vaaz-ı nasihat edin" diyerek camiye davet eder. Uzak yoldan atlarla gelmiş olduklarından yorgun olan Seyyid Hacı Mevlüd Baba ve oğlu Mustafa Baba bir şey söylemeden cemaatle birlikte camiye girerler. Seyyid Hacı Mevlüd Baba bakar ki aynen rüyasında gördüğü gibi vaaz kürsüsü üzerinde arasında kağıttan işaret bulunan siyah ciltli bir kitap bulunmaktadır. Meğer camiye davet eden kişi caminin görevli hocası imiş. Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya dönerek "Buyurun bize bu kitaptan bize biraz vaaz edin" der. Mustafa Baba öne çıkarak:

"Babam hem yaşlıdır. Hem de uzun yoldan geldiğimiz için yorulmuştur. Müsaade edin ben vaaz edeyim" der ve kürsüye çıkarak işâretli yeri açıp okuyup ona anlam vermeye başlar. Bir müddet sonra Mevlüd Baba:

---

[91] Hasan Hüsnü isimli derviş Karadeniz asıllı olup,uzun yıllar eşkıyalık yapmış, daha sonra Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın bulunduğu bir mecliste sohbeti vesilesi ile tevbe etmiş ve Hacı Mevlüd Baba'nın dervişlerinden biri olmuştur.

"Mustafa! Yeter, biraz da ben anlatayım" der ve kürsüye çıkar. Biraz da kendisi anlatır. Daha sonra o hoca imtihan kastı ile Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya Tarikat'la ilgili birçok sorular sorar. Mevlüd Baba da soruları cevaplar. Sorularına cevap alan hoca susmak zorunda kalır. Daha sonra Seyyid Hacı Mevlüd Baba sohbetini tamamlar ve kürsüden iner. Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı o köye davet eden köylüler zikir yaptırmasını isterler. İsmi Ali olan o hoca "ben burada zikir yaptırmam" der.

Bunun üzerine Mevlüd Baba'nın mürîdi olan Hasan Hüsnü Hoca'ya , dönerek:

"Bu muhterem zat, tâ Erzurum'dan kalkıp at sırtında buraya kadar geldi,onları yol da karşıladık sen ne onun selamını aldın, ne hoş geldin dedin.Yorgun argın dinlenmesine fırsat vermeden aç karnına camiye davet ettin. Şeyhimiz de reddetmedi. Âyet dedin, okudu. Hadis dedin, okudu. İmtihan kastı ile sorular sordun hepsini cevaplandırdı Daha niye karşı çıkıyorsun" der ve amcasının oğluna dönerek "Git evden benim mavzerimi getir, bu adam tövbemi bozdurarak beni tekrar eşkıya yapacak der ve Hoca'ya bir tokat atar. Cemaat araya girer. Hocayı dışarı atarlar zikir halkası kurulur. Böylece Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın gördüğü rüya gerçek olmuş olur. Bu olay üzerine zikir halkasında bulunan Adnan isimli derviş aşağıdakı ebyatı söyler:

RUFÂÎLER TEKKESİ'NDE

Bir münevver devran gördüm
Rufâîler tekkesinde
Dertlilere derman gördüm
Rufâîler Tekkesi'nde

Şeyhin ismi Nailullâh
Nüfuz etti Resûlullâh
Aklımı aldı Zikrullâh
Rufâîler Tekkesi'nde
Mermer taşa baş vururlar
Ah eyleyip Allâh derler
Mest olup sarhoş olurlar
Rufâîler Tekkesi'nde

Dervîşleri şiş vururlar
Himmet eylemiştir pîrler
Öldürürler diriltirler
Rufâîler Tekkesi'nde

Yaktı beni Allâh sesi
Gel tövbeye be hey âsî

Resûlullâh silsilesi
Rufâîler Tekkesi'nde

Aşk ile pervane döndü
Allâh Allâh deyip yandı
Sağ olsun Mevlüd Efendi
Rufâîler Tekkesi'nde

Tarikat kazanında piş
Sıdk ile et alış veriş
Gel aşkın ummanına düş
Rufâîler Tekkesi'nde

İhlas ile her işleri
Ne güzeldir cümbüşleri
Can bağışlar dervîşleri
Rufâîler Tekkesi'nde

İspat olur dost olduğu
Her tekkeden üst olduğu
Bu Adnan'ın mest olduğu
Rufâîler Tekkesi'nde

HIZIR VE İLYÂS'IN MEVLÜD BABA'YI ZİYARETİ

Birgün akşama doğru Sanamer Köyü'nde Seyyid Hacı Mevlüd Baba evinin önünde dururken iki zat gelip Mevlüd Baba'yı kendisinden sorarlar. Zatların biri Mevlüd Baba'yı nerde bulabileceğini sorar. Diğeri arkadaşına Mevlüd Baba'yı göstererek: "Özüdür, özü!" der. Mevlüd Baba da: "Evet Mevlüd Baba benim" diyerek onları evine davet eder. Sohbet edilir. Sofra kurulur. Misafir olan iki zat ellerindeki kaşıklarıyla yemeklere uzandıkları halde, kaşıkları boş bir şekilde ağızlarına götürürler. Yemek de eksilmez. Mevlüd Baba, buna hayret eder. Ancak misafirlerine saygısızlık olmasın diye bir şey de sormaz. Daha sonra Mevlüd Baba yemek sofrasını içeriye götürdüğünde eşi Fadime Hanım'a: "Bu gelen misafirler normalden farklı, çok mübarek zatlar" deyip, gördüklerini hayretle anlatır. Fadime Hanım da "Aman efendi bu mübarek zatlara çocuklar (Talip ve Yakub) için bir nusha yazdır" der.

Seyyid Hacı Mevlüd Baba misafirlerinin yanına girer ve çocukları için bir nüsha yazmalarını rica eder. Misafirlerden birisi, eline kâğıt, kalem alarak nüsha yazmaya başlar. Ancak Mevlüd Baba, bakar ki kelimelerin ilk harfleri yazıldığında diğer kelimeler kendi kendine yazılıp satır tamamlanmaktadır. Mevlüd Baba gördükleri

karşısında fevkalâde hayret eder. Daha sonra, gelen misafirlerin sıradan insanlar değil de Hızır ve İlyâs olabileceğini tahmin ederek evini gezdirir. Onlar da evin ambarındaki un, yağ ve şeker gibi gıda maddelerine ellerini sürerek bereketli olması için dua ederler. O günden sonra, eve birçok gelip giden olduğu halde bu ürünler hiç tükenmez.

Daha sonra evden dışarı çıkarlarken biri diğerine: "Sen şarka ben de garba gidelim" der.

Mevlüd Baba birisini alarak yolcu etmek üzere köyün alt kısmına doğru ilerler. Vedalaştıktan sonra birkaç adım giden misafiri râbıta yaparak "hû" der ve âniden gözden kaybolur.

Diğerini yolcu etmek için geldiğinde onu da yerinde bulamaz, çevrede bulunan insanlara sorduğu halde hiçkimse, yabancı birini görmediğini söyler. Oysaki kısa sürede yürüyerek ayrılması ve kimsenin görmemesi mümkün değildir. Bu aşamadan sonra gelenlerin Hızır ve İlyâs olduğundan emîn olur.

ZARİF BABA

Bayburt'un civar köylerinden Zarif Ağa isimli varlıklı bir zat Seyyid Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya intisab eder. Dervişlik yolunun gereklerini layıkı ile yerine getiren Zarif Ağa, kısa zamanda terakki eder ve mürşidi Seyyid Seyyid Hacı Mevlüd Baba tarafından Zarif Baba diye isimlendirilir. Tasavvuf kültüründe gerekli görüldüğünde dervişin olgunlaşması için kullanılan metotlardan biride seyahattir. Zarif Baba da 1935'li yıllarda mürşidi tarafından Anadolu'ya seyyah olarak gönderilir. Seyahatin şartlarına riayet ederek Anadolu'da bulunan alimleri, şeyhleri ve dergâhları ziyaret eder. Bu ziyaretler esnasında yolu Aksaray İlimizin Merkeze bağlı Çekiçler Köyü'ne uğrar.

O tarihlerde Çekiçler Köyü'nde Kadiri Meşayıh'ından Çekiçlerli Ahmed Efendi isimli bir zat bulunmaktadır. Zarif Baba bu zatın dergâhına misafir olur. Zarif Baba'nın hal hareket ve davranışlarında ki olgunluğuna ve tarikat adabına riayetine Çekiçlerli Ahmed Efendi hayran olur. Zarif Baba'ya hangi tarikata mensup olduğunu ve şeyhinin adını sorar. Zarif Baba'da Rufai Meşayıh'ından Sanamerli Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya müntesip olduğunu söyler. Çekiçlerli Ahmed Efendi Zarif Baba'ya hitaben "Derviş Baba, Rufai ve Kadiri Tarikatı birbirlerine çok yakındır. Ben de sana bir Kadiri dersi vereyim" der ve ısrar eder. Zarif Baba ise şeyhine olan muhabbetinden ve itminanından dolayı "Efendim, malumunuz olduğu üzere ikrar bir, hizmet bin'dir. Bu konuda beni bağışlayın" der.

Çekiçlerli Ahmed Efendi ise ısrar eder. Zarif Baba, misafir olduğu dergâhın

şeyhi Çekiçlerli Ahmed Efendi'yi kırmamak için "Efendim sabah namazından sonra ders alsam olmaz mı? der. Ahmed Efendi de kabul eder. Hakikatte Zarif Baba'nın niyeti gece yatmadan evvel yapması gereken ibadet ve taâtden sonra şeyhi Seyyid Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya teveccüh ederek içinde bulunduğu zor durumdan kurtulmak için himmet istemektir.

Gerçekten de Zarif Baba el-ayak çekildikten sonra ibadet ve tesbihattan sonra şeyhine rabıta yapar ve gönül dili ile halini arz edip şeyhinin himmetini ister. O gece rüyasında kendisine ait buğday ekili bir tarlanın başında olur. Ekinler başak çıkarmış rüzgarın tesiri ile dalgalanmaktadır. Tarlanın kenarında da ekinleri sulamak için su arkı (su kanalı) bulunmaktadır. Su arkının üst kısmından berrak bir su akarak gelir, arkı doldurur fakat tarlaya çıkmaya yetmez, su olduğu gibi ark ta kalır. Sabahleyin uyanan Zarif Baba'nın kalbine, gördüğü rüyanın manası açılır. O tarla ve ekinler kendi maneviyatıdır. O berrak su ise misafir olduğu dergâhın şeyhi Çekiçlerli Ahmed Efendi'nin feyz-i mânevîsidir. Fakat Zarif Baba'nın maneviyatına kâfi gelmemiştir.

Sabah namazı eda edildikten sonra Çekiçlerli Ahmed Efendi sükut eder. Akşam ki ısrarını sürdürmez. Rüyadan gereken mesajı almış olan Zarif Baba bir kere de Çekiçlerli Ahmed Efendi'yi yoklamak arzusu ile "Şeyhim akşamdan bana Kadiri dersi verecektin sabaha bırakmıştık, ne oldu" der. Çekiçlerli Ahmed Efendi, Zarif Baba'nın sırtını sıvazlayarak "yürü oğlum yürü, Allah mübarek etsin sen alacağını almışsın, bu gece sen de gördün benim su senin tarlayı sulamaya kâfi gelmedi" der. Böylece Zarif Baba, hem Çekiçlerli Ahmed Efendi'yi incitmemiş hem de Tasavvuf yolunda bir dervişin şeyhine göstermesi gereken sadakati ortaya koyup, şeyhinin himmetine mazhar olmuştur.

ŞEMO'NUN KUŞU

Ehlinin malumu olduğu üzere tasavvuf yolunun esaslarından biri de bu yola mensup olanların kendi ellerinin emeği ile geçinmeleridir. Eskilerin deyimi ile "Tufeylilik" (Başkalarının sırtından geçinmek) Tasavvuf Yolu'nun gerçek mensuplarınca hiç de hoş karşılanmamıştır. Dolayısıyla bu yolun yolcuları geçimlerini temin için herbiri meşru bir sanatın ucundan tutmuşlardır. Tasavvuf tarihi bu yönden de incelendiğinde bu hakikat bütün açıklığı ile görülecektir.

Hayatı kitabımızın konusu olan Seyyid Seyyid Hacı Mevlüd Baba da ziraat ve hayvancılıkla uğraşarak hem kendi ailesinin hem de dergahına gelip giden ihvan ve ziyaretçilerinin ihtiyaçlarını karşılamıştır. Yaşamış olduğu yöre hayvancılığa müsait olduğundan her bahar geldiğinde ücretle çoban tutup koyunları köyün koyun sürüsü ile beraber otlatır. Bu arada yününden ve sütünden istifade edilirdi.

O yörelerde de karakuş diye isimlendirilen kartallar bahar aylarında koyunların, özellikle yeni doğmuş kuzuların amansız düşmanı ve çobanların korkulu rüyasıdır. Sanamer'in yakınlarındaki Dönertaş isimli köyden Şamil isminde bir kişinin sayısı on tanenin üzerinde kuzusunu bir kartal belirli zamanlarda almış, götürmüştür. Dolayısıyla köylüler tarafından Şamil ismine atfen 'Şamo'nun Kuşu' diye isimlendirilmiş.

Günlerden birgün de aynı yırtıcı kuş, merada Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya ait koyun sürüsünden o gün henüz yeni doğmuş olan bir kuzuyu kapar ve havalanarak yuvası istikametine doğru gider. Sinesi saf, Seyyid Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya itikatı tam olan çoban aşağıdan kartala seslenerek, "Ey Şamo'nun Kuşu! Vallahi bu koyunlar Şeyhim Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya ait eğer geri getirmezsen seni ona şikayet ederim" diye seslenir.

Yırtıcı kuş, yuvasına doğru gitmekte iken birden istikametini değiştirir.Sanamer Köyü istikametine uçarak gözden kaybolur. Yolda yorulan kuş pençelerindeki kuzuyu Sanamer yakınlarındaki Dönertaş köyünün arazisinde yere indirir. Köylüler koşarak kuzuyu alırlar. Kuş kaçar. Çoban Dönertaş köyüne ulaştığında kuzuyu alan köylünün evine gider, ve kuzunun Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya ait olduğunu söyler. O köylü ise "Nereden bileyim bu kuzunun Hacı Mevlüd Baba'nın koyunlarından olduğunu? Belki de yırtıcı kuş başka bir sürüden almıştır. Hacı Mevlüd Baba gelsin, kuzularımın içerisinde hangisi olduğunu teşhis etsin vereyim" der.

Bunun üzerine sürünün çobanı Sanamer'e gider ve durumu Seyyid Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya anlatır. Seyyid Hacı Mevlüd Baba de; "Önemli değil. Bir kuzu için de Dönertaş köyüne gidemem" der ve çobanı geri yollar.

Bu hadiseden 15-20 gün sonra bir işi için Dönertaş köyüne giden Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya kuzuyu alan köylü "Hacı Mevlüd Baba! Bizim eve gidelim. Seninle biraz işim var" der. Niyeti ise Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı imtihan etmek, gerçekten kuzuyu tanıyıp tanımayacağını denemektir. Eve vardıklarında evin yanında olan koyun ağılının kapısını açar ve sayıları ellinin üzerinde kuzuyu dışarıya salar: "Hacı Mevlüd Baba! Bunlardan hangisi sizin sürünün kuzusu ise bana göster" der. Daha önce kuzuyu hiç görmemiş olan Seyyid Hacı Mevlüd Baba, şöyle bir baktıktan sonra eliyle işaret ederek kartalın kaçırdığı kuzuyu gösterir. Böyle bir teşhisi beklemeyen köylü: "Evet kuzuyu tanıdın, fakat yine kabulum değildir. Bu kuzunun anasını getirsinler eğer kuzuyu kabul eder ve emzirirse kuzuyu veririm" der.

Dönertaş köyüne yakın olan arazide otlayan kuzunun anası olan koyun getirilir. Koyunculukla uğraşanların yakinen bildikleri bir hakikattir ki koyun yavruladıktan sonra yalıyarak yavrusunu hem kurutur hem de yavru kuzunun kokusunu alır. Bu koku

sayesinde yüzlerce koyun ve kuzu arasında kendi yavrusunu tanır. Halbuki kuşun kapmış olduğu bu kuzu, henüz annesi tarafından yalanıp kurutulmadan, yani kokusu annesi tarafından belirlenmeden kuş tarafından kaçırılmıştır. Kuzuyu tutarlar, 3 defa koyunun altına yaklaştırarak koyunun kuzuyu emzirmesini isterlerse de her üçünde de koyun başı ile vurarak kuzuyu yanından uzaklaştırır. Dördüncü defa Seyyid Hacı Mevlüd Baba, "Bir de bana bırakın" diyerek kuzuyu alıp besmele ile birlikte koyunun altına yaklaştırır. Koyunun hırçınlığı geçer hemencecik kuzuyu yalamaya, kuzu da annesini emmeye başlar.

Bu hakikat karşısında hem şaşıran hem de durumu kabullenen o köylü kuzuyu iade eder. Seyyid Hacı Mevlüd Baba tarafından o kuzuya Kuşo ismi verilir. Büyüyüp koyun olduğunda her sene ikiz doğurur. Bu hadiseyi bilen dervişler, o Kuşo isimli koyunun kuzularını alır götürürler. Koyun yaşadığı müddetçe doğurduğu kuzular dervişlere verilmiştir.

HARMAN YERİ

Yukarıda belirttiğimiz gibi ziraatla uğraşan Seyyid Hacı Mevlüd Baba bir ziraat mevsiminde Erzurum yöresinde "Tığ"[92] diye isimlendirilen döven tarafından sürülüp henüz tane ile samanı ayrılmamış buğday yığınlarını yaba denilen ziraat aleti ile rüzgara karşı harman savurmaktadır. Tığ'ın bir tarafında Seyyid Hacı Mevlüd Baba, diğer tarafında büyük oğlu Mustafa Baba bulunmaktadır. Rüzgar, Mustafa Baba tarafından Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın bulunduğu yöne doğru esmektedir. Mustafa Baba yaba ile aldığı samanla karışık buğdayları Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya doğru savurur.

Savrulan samanların bir kısmı Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın yüzüne ve sakalına isabet eder. Seyyid Hacı Mevlüd Baba, "Mustafa! Biraz yavaş savur, yüzüm hep saman oldu" der. Biraz da naz makamında latife yollu Mustafa Baba duymamazlıktan gelerek tekrar ikinci ve üçüncü kez yabasıyla almış olduğu samanları Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya doğru savurur. Celallenen Seyyid Hacı Mevlüd Baba, " Mustafa! Koltuğunda çıban çıksın" der. Biraz sonra elindeki yabayı atan Mustafa Baba, "Aman kolum" diyerek harmanı bırakır ve eve döner.

Harman'da ki tığa yardım eden diğer dervişler Mustafa Baba'nın latife yaptığını zannederler. Akşam olup eve döndüklerinde görürler ki Mustafa Baba yatağa yatmış, ateşler içerisinde inlemektedir. Zekiye Ana, Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya, "Efendi, oğlana ne yaptın? Kolunun altında bir çıban peydah olmuş, ateşler içerisinde yatıyor, gel hele bir bak" derse de, Mustafa Baba'ya kırılan Seyyid Hacı Mevlüd Baba, Mustafa

[92] Tığ: Ortalama 10 araba sapın dövülerek dâneden ayrılmamış saman yığınıdır.

Baba'nın yanına gitmez.

İlerleyen günlerde Mustafa Baba'nın koltuğunun altında beliren çıban ceviz büyüklüğünü geçmiştir. Çevre köylerden Mustafa Baba'nın hastalığını duyan dervişler güruh güruh ziyaretine gelir. Dervişlerin ziyaretinden duygulanan aynı zamanda Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın kendisine ziyarete gelmemesinden üzülen Mustafa Baba irticalen aşağıdaki ebyatı söyler:

DERMAN EYLEYİN

Yâkup Baba ser şehidân
Derdime derman eyleyin
Hacı Ahmed'tir mürşidân
Derdime derman eyleyin

Kıldım beş vakit edayı
Eyledim Hakka duayı
Seyyid Ahmed er Rufai
Derdime derman eyleyin

Sevin tarikat alanı
Pir Nakş-i bendi Mevlani
Abdulkadir-i Geylan-i
Derdime derman eyleyin

Derde düştüm bile bile
İhvanlar yânıma gele
Oniki imamlar bile
Derdime derman eyleyin

Beni gören derki deli
Aslı ecdadımız veli
Zülfikâr sahibi Ali
Derdime derman eyleyin

Gayet seni sevdi Sübhan
Sende mevcut nur-i iman
Kur'anı cem eden Osman
Derdime derman eyleyin

Katî bu vücudum yânar
Beni gören deli sanar
Ebubekir Sıddık, Ömer
Derdime derman eyleyin

Mustafa sev çariyâri
Cümle alemin rehberi
Ahir zaman peygamberi
Derdime derman eyleyin

Bu ebyatı dinleyen ihvanlar, yazarlar ve hemen doğruca Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın yanına varırlar. Mustafa Baba'nın çok üzülüp ağladığını ve irticalen söylediği ebyatı okurlar. Seyyid Hacı Mevlüd Baba "Hadi Mustafa Baba'yı ziyarete gidelim" der. Dervişlerle beraber Mustafa Baba'yı ziyaret esnasında; "Mustafa! Sen korkmuşsun, sende bir şey yok." Diyerek çıbanın olduğu yeri meshederek okur. Bir iki gün içerisinde Mustafa Baba eski sağlığına kavuşur.

ARZUHAL

Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın Sarıkamış Mescitli Köyü'nden Durmuş isminde bir dervişi askere gider. Askeriyede asker arkadaşları tarafından bir suç ile suçlanır. Görünüşte deliller Derviş Durmuş'un aleyhinedir. Allah'tan başka suçsuz olduğunu bilen kimse bulunmayan derviş durmuş çok bunalır ve aşağıda ki ebyatı "Divani" mahlasıyla arzuhal olarak yazar ve şeyhi Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya yollar. Mukabilinde Seyyid Hacı Mevlüd Baba yolladığı mektupta inşallah yakında suçsuzluğunun anlaşılıp kurtulacağını biraz sabretmesi gerektiğini Derviş Durmuş'a bildirir. Gerçekten de kısa bir süre sonra Derviş Durmuş'un suçsuz olduğu anlaşılır ve beraat eder.

Nazarı şifâ'dır sözleri bürhan
Bir hâl-i ahvalden hal bana gönder.
Ne lazım bülbüle çektirme figan
Bir şadlık bağından gül bana gönder.

Ben ağlarım benim çeşmim silerim,
Keremi lütfundan belki gülerim.
Bezirganlık davasını kılarım,
Sarraflar lâl ister mal bana gönder.
Derdimi yad etsem var mı, bilen kim?

Eflâtun el çekmiş kan ağlar hekim.
Kûhi kaf dağından ağırdır yüküm,
Böyle dertli gamlı kul bana gönder.

Kır'âtı Kur'an dan kâf-i hatminden
Ricali gayp'tan bab-ı kutbundan
Ben bir aciz kulum bari lütfundan
Siper deryasından Nil bana gönder.

Ne sağda hazıram arıkam sola,
Bilmem bu cehd ile erem kemâle,
Dört bab-ı tarikat, oniki kola,
Ne demde râh alır yol bana gönder.

Dilim dua eder alıştır meşke
Ben bana ben demem düşeli aşka,
Dört kitap içinde canlıdan başka,
Sübhan'ı zikreden dil bana gönder.

Berzenci bendine bağlandı bendim,
Bab'ında hây'dıram Rufai kendim,
Abdulkadir şeyhim, Geylan efendim,
Onların himmetin al bana gönder.

Çıkarma hayalden efendim beni,
Mürşidana müştaktır müridanı,
Kapında gedâdır dertli **Divânî**
Ya bir nâme ya bir tel bana gönder**.**

CAMIŞLILI CEMAL HOCA

Kars'ın Kağızman İlçesi'nin Camışlı Köyü'nden Cemal isimli bir Hoca, Bitlisli Nakşi Meşayıh'ından Muhammed Küfrevî Hazretleri'nin oğlu ve halifesi şeyh Abdulhadi Efendi'ye intisap eder. Bir müddet şeyhinin hizmetinde ve seyr-i sulukta bulunur. Zamanla şeyhi vefat eder. Şeyhinin vefatından sonra kendine intisap edecek bir şeyh arar. Bir gece rüyasında Cemal Hocaya "senin şeyhin Aşağı Pasin'in İkizler köyündedir." deyip bir zat-ı muhteremi gösterir ve 'Var git şeyhini bul' derler.

Horasan'ın civar Köyleri'ni bir bir dolaşan Cemal Hoca, ne ikizler adında bir köy ne de rüyada kendisine gösterilen zatı bulabilir. Sonunda yolu Alvar Köyü'ne

uğrar.Gördüğü rüyayı Avlarlı Muhammed Lütfi Efendi Hazretleri'ne anlatır. Alvarlı Efe Hazretleri: "Sanamer Köyü'nün maneviyattaki ismi ikizler köyüdür. Sana gösterilen zatta ola ki Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın torunu ola, sen Sanamer'e git" diye tavsiyede bulunur.

Cemal Hoca, at sırtında Sanamer Köyü'nün alt tarafından girer. Köyün ortalarına geldiğinde Li'hikmetillah Hoşov (Dönertaş) Köyü'nden, kendi köyüne dönen Seyyid Hacı Mevlüd Baba ile karşılaşırlar. Cemal Hoca bakar ki rüyada kendisine gösterilen şeyh bu zattır. At'ından hemen aşağı iner Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın elini öper. Beraber dergâh'ın konak odasına girerler. Henüz Cemal Hoca başından geçenleri anlatmadan, Seyyid Hacı Mevlüd Baba Cemal Hoca'ya hitaben "Kurban hem babam Şehid Yakub Baba'ya hem de bana maneviyatta aynı anda vazife verildiği için Sanamer'in manevi alemde ki ismi İkizler Köyü'dür" der. Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın nâfiz nazarı ile rüyasını keşf ettiğini anlayan Cemal Hoca oda girişindeki ayakkabı çıkarılan yere oturur ve ağlayarak irticalen şu şiiri okuyarak Seyyid Hacı Mevlüd Baba'dan intisap talep eder:

Kadir Mevlam, budur senden niyazım,
Aşk ile kametim, yay eyle eyle
Eğer dergâhına, geçerse nazım
Müştakın gözyaşın, çay eyle eyle

Beni mahrum etme, gam hanelerde
Aşk ile aşığam, dem hanelerde
La'mekân şehrinde, meyhanelerde
Zümre-i uşşaka, tâyy eyle eyle

Bu mücrim **Cemal**'e, sen eyle meded
Gelmişem kapına, kılma beni red
Şefâat kânıdır, bize Muhammed
Onun hürmetine, bây eyle eyle

Ebyatı okuduktan sonra Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya intisap eden Cemal Hoca, Sanamer Rufai dergâhının sadık bir müridi olur. Sık sık Camışlı Köyü ile Sanamer Köyü arasında mürşidini ziyaret için gidip gelen Cemal Hoca, yıllar sonra iyice yaşlanır ve dizlerine arız olan bir hastalıktan dolayı artık yürüyemez hale gelir. Dolayısıyla şeyhini ve dergâhını ziyaret için gidemeyen Cemal Hoca çok üzüntülüdür. Cemal Hoca'nın sadakatini ve manâ yoluna iştiyakını bilen Seyyid Hacı Mevlüd Baba birgün büyük oğlu Mustafa Baba'ya Camışlı Köyü'ne gidip Cemal Hoca'yı ziyaret etmesini ve kendi selamını ulaştırmasını söyler. Babasının emri üzere Camışlı Köyü'ne giden Mustafa

Baba, Cemal Hoca'nın yanına girdiğinde duygulanan Cemal Hoca ağlar ve aşağıdaki şu ebyatı okur:

Çok zamandan, arzumanın çekerdim.
Hamdülillah, kadem bastın illere
Şeker zebanına, mestü hayranım
Vasfını alırdım, daim dillere

Dilde zikr-i Hüda, eylerim daim
Hasret ateşiyle, uşşaka tayyım
Hangi tarikatte, olayım kâim
Halim haber ver, Sanamer de pîrlere

Bu sözlerim sana, Mustafa Baba
Firkat ateşiyle, şah'a merhaba
Âlişan'dır ceddin, hem âl-i abâ
Aşk'ın ile bülbül oldum güllere

Aşağıdaki ebyatta yine Camışlılı Cemal Hoca'ya ait olup tasavvuf yolunun çok ince esaslarını anlatmaktadır:

Ey gönül yâri görmek istersen
Ölmeden evvel öl, sora gör gör
Bir pîr'e yetiş, hizmetinde dur,
Her bir emrini kıl, sora gör gör.

Evvel dahalet et, dost Mustafa'ya
Odur iki cihanda, bizlere sâye
Mir'at-ı haktır, bây ü gedâ'ya
Ruhsat ül envar, al sora gör gör

İkilikten geç, gel ol bir dinli
Bu yola sesler, ins ile cinni
Gizlice oku, ilm-ü ledünni
Aşk kitabında fâl, sora gör gör

Göz kesme git git, mürşid izine
O seni çeker, bahr-i feyzine
Katlanabilirsen, her bir nazına
Babında bende ol, sora gör gör.

Bakma bu dünyaya, mihnet hanesi
Senide güldürmez, hasret hanesi
Var imiş o yarin, vahdet hanesi
Sen de git orda kal, sora gör gör

Öl **Cemal** cemal, geçme yarinden
Cihânı bezdir, ah u zarından
Durmayup el çek, külli varından
Kapısında kul ol sora gör gör.

TİPİDEN DOLAYI YOLUNU KAYBEDEN ADAM:

Mevlüd Baba, Kars, Sarıkamış, Karaurgan nahiyesi, Sırbasan köyünde, Meto Baba lâkablı bir şahsın evinde misâfirdir. Mevlüd Baba'nın geliş haberini öğrenen köylüler hâne sahibinin evinde toplanırlar. Sohbetler yapılır. Halka-i zikrullâh kurulur. Zikir yapmaya başlarlar. Mevsim kıştır. Dışarıda ise tipi esmektedir. Mevlüd Baba, Allâh'ın yardımı ile Handere[93] isimli köy yolunda bir adamın tipiye yakalanmış donmak üzere olduğunu mânen görür. Adam, tipiden dolayı yolunu kaybetmiş ve yardan aşağı yuvarlanarak dereye düşmüş ve öylece mahsur kalmıştır. Hemen zikir halkasından çıkar ve Sarıkamış Handere yoluna gider. Yardıma muhtâç adamı sırtına alarak bir saat içerisinde Meto Baba'nın evine getirir. Bu olay, o yörede hâlâ anlatılmaktadır.

AÇILAN CÂMİ KUBBESİ

Mevlüd Baba, 1970'li yıllarda, dervîşleri tarafından Sarıkamış'a davet edilir. Sarıkamış Çarşı Câmii'nde yatsı namazını müteâkiben zikir yapılır. Câmi imâmı İlhâmî Demirci[94] Hoca zikrin çok feyizli geçtiğini anlatır. O anda ilçe savcısı da câmidedir. Savcı, tevhîd esnâsında cezbeye gelir. Tevhîd sonrası câmi kubbesinin açıldığını ve meleklerin yukarıdan aşağı inerek tevhîde katıldığını gördüğünü söyler.

AHDİM VARDI

Mevlüd Baba, çiftçilik mevsiminin bittiği son güz ve kış aylarında civâr köy komşularının neşe (düğün) ve kederlerine katılırmış. Gittiği yerlerde ise geceleri bırakılmaz, sohbet ve zikir ederlermiş. Yöre insanı, durumdan ziyâdesi ile memnunmuş. Mevlüd Baba, zaman zaman köylere sakallı bir adamın gidip "ben Mevlüd Baba'yım"

[93] Kars, Sarıkamış ilçesine bağlı bir köydür.
[94] İlhâmî Demirci Hoca diyor ki: "Ben dünyaya geldiğimde babam annemle beni Sanamer'e götürmüş. Adımı Mevlüd Baba koymuş".

dediğini ve insanlardan birtakım maddî taleplerde bulunduğunu öğrenir. Ve içinden "İnşallâh bir gün karşılaşırız" der.

Mevlüd Baba, Şenkaya, Aşağı Hamas (İçmesu) köyünde evli bulunan kızı Remziye'yi ziyârete gider. Mevsim kıştır ve ufaktan bir esinti vardır. Dervîşlerden Pertvanlı Bahri de beraberdir. Çakırbaba[95] sırtlarında giderken yolda gelen altı kişilik bir grupla karşılaşırlar. Selâmlaşırlar. Karşılıklı tanışma faslında[96], başı sarıklı elinde âsâ olan zât "Ben Mevlüd Baba'yım" der.

Mevlüd Baba diyor ki: "Atımı hemen üzerine sürdüm. Elimdeki kamçı ile vurmaya başladım. Hanımım Fadime Hatun: "Ne yapıyorsun?" diyerek müdâhale etmek istedi. Dedim ki: "Benim ahdim var, Mevlüd Baba'yı gördüğüm ilk yerde dövecektim".

Pertvanlı Bahri, Mevlüd Baba rolüne bürünen Kötek[97]li İsmâîl'i tanır ve hemen uyarır. Kötekli İsmâîl, Mevlüd Baba'dan özür diler. Böylece iş tatlıya bağlanmış olur.

FERYÂT EDEN GÜRCÜLER[98]

Mevlüd Baba diyor ki: Sanamer'de kış aylarında akşam karanlığının çöktüğü saatlerdi. Mânen, kulağıma inleme şeklinde bir ses geldi. Evden dışarı çıktım. Hanım ve çocuklar:

- "Bu saatte nereye gidiyorsun? Kurt kuş insanı boğar. Soğukta donar ölürsün" dediler.

Ben şalvarımın paçalarını çoraplarımın içerisine koydum, elime bir sopa aldım ve Zanzak[99] istikâmetine doğru yola koyuldum. Durumu gören köylüler, ateşler yakarlar köyün alt tarafında bulunan kabristâna kadar yürürler, ancak Mevlüd Baba'yı göremezler.

Mevlüd Baba şöyle devâm ediyor:

- "Zanzağa doğru yamaçlığın olduğu viraj yola gittiğimde, at ve katırlarla kışlık gıda maddelerini köy köy dolaşıp satan gürcü bir âilenin, at ve katırları ile yoldan çıkıp yamaçtan aşağı yuvarlanmış, çaresizlik içinde acı acı feryât ettiklerini gördüm. Hemen yanlarına indim. Allâh'ın yardımı ile sırtımı yoldan düşen katırın yanına dayadım. İte ite

[95] Kars, Sarıkamış, Karaurgan ile Erzurum, Şenkaya Gaziler arası 2450 rakımlı yolun adıdır.

[96] Soğuktan korunmak için kalın başlıklarla örtülü olduklarından ilk bakışta insanlar birbirlerini tanıyamamaktadırlar.

[97] Kars, Sarıkamış'ın köylerindendir.

[98] Erzurum'un özellikle meyvesiyle meşhûr Tortum ve Uzundere ilçelerinden gelerek at ve katır sırtlarında köy köy dolaşıp kışlık meyve ve kurutulmuş meyve mamullerini satan kişilere **gürcü** denirdi.

[99] Erzurum, Horasan'a bağlı olup Horasan ile Sanamer arasında bir köydür.

yola çıkardım. Adamları hayvanları ile birlikte köye götürdüm bir gece de misâfir ettim. Ertesi gün uğurladım".

BATAĞA SAPLANAN KAMYON

Sanamer köyünde Fazlı Bey'in oğlu Hakkı isimli bir şahsın kamyonu, köyün yukarısında değirmenin önünde batmıştır. Köylüler, batan kamyonu kurtarmak amacı ile öküzleri koşup ellerine sırıkları alır ve yardıma koşarlar. Mevlüd Baba da yardımcı olmak amacı ile batan kamyonun yanına gider. Kamyon sahibi Mevlüd Baba'nın elinde bir şey olmadığını ve boş geldiğini görünce şaşırır. Koşulan üç çift öküz, batan kamyonu çıkaramamışlardır. Mevlüd Baba:

- "Öküzleri açın" der.

Araba sahibine dönerek:

- İleri çıkmak mı kolayına gelir yoksa geriye çıkmak mı? diye sorar.

Araba sahibi, "ileri çıkmak" cevabını verince, Mevlüd Baba arabanın arkasına geçer ve "Yâ Hazreti Allâh!" diyerek itmeye başlar. Araba battığı yerden çıkarılır. Yardıma gelen köylüler: "Böyle insan gücü olamaz. Bu güç, ancak evliya gücüdür" derler.

HÜSEYİN KÖYCÜ İLE GÜREŞTİRİLİR

Şenkaya[100]nın ilçe olması husûsunda büyük gayretleri olan Hüseyin Köycü, aynı zamanda pehlivanlık da yapmaktadır. Mevlüd Baba'nın kayın-biraderi olan Cemâl, eniştesi Mevlüd Baba'nın haberi olmaksızın Mevlüd Baba adına Hüseyin Köycü'ye güreş tutmak için söz vermiştir. Durumdan Mevlüd Baba'yı haberdar ederler. Mevlüd Baba diyor ki:

- Gece yatarken rüyâmda Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı gördüm. Beni bir pehlivanla güreştirdi. Adamı dizleri üzere yere attım. Adam meydandan kaçmaya başladı. Seyyid Hacı Ahmed Baba:

- "Oğlum sol elini adamın sol kolunun altından boynuna geçir. Sağ elini kispetinin altından sok, karnından kavra ki kaçamaya" dedi.

Mevlüd Baba, sabah uyanır ve türbeye gider. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın rûhuna fâtihâlar okur. Hz.Allâh'a sığınır ve yardım ister. Şenkaya ilçesine gider. Devâmını şöyle anlatıyor:

"Şenkaya'ya gittim. Güreş meydânının etrafında davul-zurna çalınıyordu. Hüseyin Köycü ise soyunmuş, yağlanıyordu. Bana yaklaştı bileğimden kavradı ve beni güreş meydanına çekti. Soyunup yağlanmamı istedi. Kayınpederiminde orda olmasından dolayı ben utanırım soyunmam dedim. Sadece ceketimi çıkardım. Çevreden kulağıma

[100] Erzurum'un ilçesidir.

şöyle sesler geliyordu:

- "Bu pehlivanın göğüs kafesi geniş. Beli arslan beli gibi ince. Hüseyin Köycü'nün beli ise kalın. Bu adam, Hüseyin Köycü'yü yıkar".

Bazıları ise: "Hüseyin Köycü'nün yıkıldığı hiç görülmemiş" diyordu.

Hüseyin Köycü ise, oynuyordu. O sırada sonradan lâkabının "Tuli Cuma" olduğunu öğrendiğim, halkın deli diye tanıdığı gözleri âmâ şahıs şöyle bağırdı:

- Hüseyin! Hüseyin Oynama. Daha önce sen falan, falan pehlivanları yenmiştin, ancak bu pehlivana yenileceksin. Çünkü bu pehlivanın yanında birisi daha var, iki kişi olarak geliyorlar.

Mevlüd Baba diyor ki: "Ben her güreştiğimde önce rakîbime sarılır, gücümün yetip yetmediğini anlamak için sağa sola sürüklerdim. Hüseyin Köycü ile birbirimize birer hamle yaptık. Yüklendim, baktım ki benim buna gücüm yetiyor. Ayakta sarma verdiğim gibi yere düşürdüm. Rakîbim, diz üstü yerde elleri yardımı ile meydândan kaçıp benden kurtulmak istiyordu. Aklıma hemen Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın rüyâmdaki tarifi geldi. Sonra Hüseyin Köycü'yü tuş ettim. Davul-zurna susmuştu. Meydân güvenliğini sağlayanlar, bize sokulan insanları uzaklaştırıyorlardı."

ALİ PEHLİVANLA GÜREŞİR

Mevlüd Baba, Şenkaya'nın Ortüzü köyünde kayınbirâderinin düğününe gider. Tortum[101] Vihikli "Mındigin oğlu Ali" lâkablı bir pehlivan düğün alayının önüne çıkararak:

- "Ya hasım ya tosun"[102] diye bağırmıştır.

Kimse karşısına çıkmaya cesâret edememiştir. Pehlivanımız, aynı zamanda Tortum bağlarında yetişen ceviz, elma kurusu, kızılcık, pekmez ve pestil gibi yöre ürünlerini sepetlere koyup civâr ilçe ve köylerinde satmaktadır. Takrîben altı ay sonra, yolu Sanamer'e uğramış. Ömer Ağa isimli şahsa misâfir olmuştur. Ömer Ağa:

- Bizim köyde de pehlivan var, onunla güreşir misin? der.

Pehlivanımız kendinden çok emîn bir şekilde sepetlerdeki satılık ürünleri göstererek:

- "Beni yıkan olursa bunları ona bağışlayacağım" der.

Ömer Ağa, Mevlüd Baba'ya gelerek durumu anlatır. Mevlüd Baba, "o şahsı bir göreyim" der ve Ali pehlivanın yanına gider. Pehlivan, ona "hoş geldin" der.

Mevlüd Baba diyor ki:

- Bu pehlivanı daha önce Temirkışla'da gülle kaldırırken görmüştüm. O beni tanımaz, ancak ben onu Şenkaya Ortüzü köyünde düğün alayına meydân okurken de

[101] Erzurum'un ilçesi

[102] "Ya benimle güreşecek pehlivan çıkarırsınız ya da bahşiş olarak bir tosun verirsiniz".

görmüştüm. "Kemerim zayıf, güreşirken kopabilir. Onu sağlamlaştırıp öyle geleyim" dedim ve oradan ayrıldım. Hemen türbeye gittim. Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın rûhuna fâtihâ okudum ve:

- "Yâ Hacı Ahmed Baba! Allâh'a sığın. İnşallâh mahcup olmam" diyerek manevî gücümü aldım. Pehlivanın yanına döndüğümde köylülerin durumdan haberdâr edildiğini, büyük bir kalabalığın yığıldığını gördüm. Ali Pehlivan soyundu, göğsünde pehlivan muskası vardı. Güreş öncesi bir oyun yaptı vücudunu şişirdi. Muska, tâ boğazına geldi dayandı. Karşılıklı peşrev yaptık, sarıldık, baktım ki güçlü ve zor birisi. O da beni zorlu bulmuş olmalı ki ayrıldık. Bir daha sarılacağımız zaman koç gibi doldu başıma "küt" diye vurdu. Benim gözlerimin önünde kara karlar yağmaya başladı. Ancak benim de bir özelliğim vardı. Elimle kavradığım şey ne olursa olsun bir daha elimden çıkamazdı. Gözlerim görmüyordu. El yordamı ile güreşiyordum. Ali pehlivanı yenmem fazla uzun sürmedi. Ali pehlivan benim kimlerden olduğumu misâfir olduğu Ömer Ağa'dan öğrenince:

- "Bizim oralarda da şeyhler vardır. Bana baştan söylese idiniz. Belki de tutmazdım" der.

HORUM[103] KÖYÜ'NDE

Mevlüd Baba anlatıyor:

"Ben biri Horum köyünde, diğeri ise Karacaveren[104] köyünde olmak üzere iki yerde mânevî tokat yedim. Gençlik yıllarımdı. Horum köyüne gitmiştim. Bekir Efendi isimli şahsa misâfir olmuştum. Geldiğimi haber alan köy komşuları, ziyârete geldiler. Sohbetler yapıldı, zikirler edildi. İnsanlar sırayla ders almaya başladılar. Ders almaya gelenler arasında o köyde sahipsizliği yüzünden ahır sekilerinde yatan, insanların yardımı ile hayatını sürdüren, kılığı kıyâfeti perişân, bakımsızlıktan saçı-sakalı birbirine karışmış birisi de ders almak üzere önüme oturdu. Adamın durumuna baktım ve ders vermedim. Horum köyünden ayrıldım, Sanamer'e döndüm. Rüyâmda Hz.Pîr Abdulkâdir Geylânî'yi gördüm. Çok celâlli idi. Bana dedi ki:

- "Sen hangi hakla o bîçâreye ders vermezsin. O, "ervâh-ı ezel"de bizim deftere kayıtlıdır. Hemen yatağından kalk, git o adamı bul. Kendi atına bindir. Evine getir. Banyosunu yaptır, üstünü başını kendi giyindiklerinden yenile, saçını sakalını düzene soktur. Karnını doyur. Cebine harçlığını koy. Yoksa tuttuğum gibi kolundan seni bu dergâhtan fırlatır atarım, bir daha kendine gelemezsin".

Bu rüyânın üzerine derhal yataktan kalktım. Üstümü başımı giyinmeye başladım. Hanımım, Fadime Hanım:

- "Daha yeni geldin. Gecenin bu saatinde nereye gidiyorsun? dedi.

- "Sorma hanım! Emir büyük yerden geldi. Sonra anlatırım" dedim, ancak evden

[103] Erzurum, Horasan'ın köyüdür.
[104] Erzurum, Horasan'ın köyüdür.

fazla endişelenmesinler diye de başımdan geçenleri kısaca anlattım. Ahıra gittim. Tekrar atımı eyerledim. Yola koyuldum ve Horum'a gittim. Vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Utana sıkıla tekrar Bekir Efendi'nin kapısını çaldım. Beni karşılarında görünce endişelendiler:

—"Baba Efendi hayrola!" dediler.

—"O ders vermediğim adamı bulmam lâzım" dedim.

—Bu saatte nerede bulacağız. O evde yaşamaz ki. Kim bilir kimin ahır sekisindedir? dediler.

Bekir Efendi, oğlu Sâlih'i de yatağından kaldırdı ve aramaya başladık. Sırayla tüm ahır sekilerini dolaşıyorduk. Köydeki köpekler, az kalsın bizi parçalayacaklardı. Uzun araştırmalar sonucu bir ahır sekisinde bulduk ve adamı uyandırdık. Adamın yüzünü gözünü öpmeye başladım, kendi mendilimle burnunu temizledim. Kapıya çıkardık. Atıma bindirmek istedim, ancak adam hayatında ilgi, alâka ve taltîf görmediği için atıma binmeyi reddetti. Sâlih, atın geminden tuttu, ben kucakladım, zoraki ata bindirdim. O, at üzerinde ben ise yaya olarak Sanamer'e döndük. Tandırı kendi elimle yaktım, suları kaynattım. Banyosunu yaptırdım. Kendi elbiselerimden adamı tepeden tırnağa giyindirdim. Mevsim güz olduğu için, geceleri soğuk oluyordu. Misâfir odasının sobasını da yaktım, bir kat yatak serdim ve yattı. Sabah olunca köyden derme-çatma bir berber buldum. Adamın saçını sakalını tıraş ettirdim. Beraber kahvaltı yaptık. Ondan sonra karşıma aldım. Nasûh tövbesi yaptırdım. Elinden tuttum, "el ele, el Hakk'a" diyerek 500 sayı ders verdim. Cebine harçlık koydum. Birkaç gün bende misâfir kaldı. Ben hizmet ettikçe adam mahcup oluyordu. Kendi isteği üzerine yine atımla Horum köyüne götürdüm.

KARACAÖREN KÖYÜ'NDE

Mevlüd Baba anlatıyor:

Horasan'ın Karacaören köyünde "Çolloların Ali Bey" lâkablı şahsa misâfirdim. Sıra ile gelip ders alıyorlardı. Ali Bey, aşîretin reîsi olduğundan herkes ona saygı duyuyor ve ondan çekiniyordu. O köyde, o ne diyorsa, o oluyordu. Oturanlar arasında Süleyman isimli biri vardı. Ali Bey, kolundan tuttuğu gibi önüme oturttu. Bana dedi ki:

- "Baba Efendi! Buna ders ver belki adam olur".

Ben adama dedim ki:

- "Süleyman! Elini elime ver, dizlerini dizlerime yaklaştır, yüzüme, iki kaşımın arasına bak ve söylediklerimi tekrarla".

Süleyman, başını eğdi, gözlerini sıkıca yumdu. Ali Bey, sinirli bir şekilde parmağını Süleyman'ın çenesinin altına koyup, başını kaldırdı ve "Baba Efendi ne diyorsa onu yap" dedi. Ne yapıldı, ne söylendi ise nâfile idi. Süleyman bildiğini okuyordu. Bu durum karşısında ben hafifçe gülümsedim. Yüzüme "çat" diye bir tokat indi. O kadar şiddetliydi ki kendimden geçtim. Bir de baktım ki orada bulunanların her

biri bir tarafa düşmüş. Kiminin ağzı eğilmiş, kimi ise bayılmıştı. Orada bana tokat vuracak kimse yoktu. Anladım ki bu mânevî bir tokattı.

NASIRLI AYAK PARMAĞI

Hacı Mustafa Kiki Efendi anlatıyor:

—Kendime şeyh aradığım yıllarda, durmadan istihâre yapıyordum. Rüyâmda hakikat şehrinde bulundum. Ben ayakkabı diken kunduracı oldum. Vaktin gavsına ayakkabı dikecektim. Elimdeki malzemenin üzerine o zât ayağını koydu. Ölçü almaya başladım, en küçük parmağının yanındaki parmağında nasır vardı. Dokununca "off" demişti. Uyandım ancak yüzünü görememiştim.

Rüyâmı arkadaşlarım Hacı Zeki Efendi'ye, Hacı Celâl Efendi'ye ve Hacı Sâdık Efendi'ye anlattım. Onlar da beni Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya götürdüler. Benim yüzüme baktı ve dedi ki:

—"İşte o nasırlı ayak!".

Ben hemen koştum elini öptüm ve ders aldım.

İNCE KÖMÜR DAMARI

Hacı Mustafa Kiki Efendi anlatıyor:

Horasan'ın Maslahat köyünün dağlarında kömür arıyorduk. İki ortaktık. Dağı epeyce kazdık ve ince bir kömür damarı bulduk. Devâm ettik ancak bir şey bulamadık. Çalışmaktan dolayı vücudum çok yıpranmıştı. Sanamer'e Hacı Baba'nın yanına gittim. Beni uğurlarken dedi ki:

—"Hacı Efendi! O ince kömür damarı bitti. Asıl kömürün üstünde büyük bir hafriyât var o da sizi çok yorar".

Böylece ben Hacı Baba'nın dediklerini ortağımla konuştum. Ortağım dedi ki:

—"Hafriyâtın miktarını söyledi mi?"

— "Onu sormadım" dedim ve o işi bıraktım.

KARA KÂFİR

Hacı Mustafa Kiki Efendi'nin Ahmed isimli boylu poslu, yakışıklı bir kardeşi vardır. Buna cinlerden bir kadın âşık olur. Evlenirler iki tane de çocukları olur. Ayrıca "Bayburt Killik Beyi" diye kara kâfir bir cin, Ahmed Bey'i çok rahatsız etmektedir. Ahmed Bey, bazı günler cinlerle mücâdelesinden uyandığında bîtâb düşer. Abisi, Hacı Mustafa Efendi, kardeşinin kolundan tutar ve Sanamer'e giderler. Ancak o zaman şimdiki vâsıta yolu yoktur. Horasan'dan Karaurgan yolu arabalarına binilip Horum köyü sırtlarında inilir yaya olarak Sanamer'e gidilirdi. Ahalik (Bademözü) köylerinin bulunduğu yere gidince Ahmed Bey'in beraberindeki cinli kadın ve çocuklar orada kalıp

daha ileri adım atamıyorlar. Hacı Mustafa Efendi anlatıyor:

—Köye gittik. Hacı Baba ile oğlu İlhâmî Baba ot yığıyorlardı. Hacı Baba, ot tayasının üzerinde idi. Ben hemen yanına çıktım. Dedi ki:

—Hacı Efendi! Bu kadar üzülme cinlerin o kara kâfirini geberttik. Artık Ahmed'e bir şey yapamazlar. Ben hemen Hacı Baba'nın ayağına kapandım. Dönüşte kardeşim cinlilerin kaldığı yere gelince etrafı araştırmaya başladı. "Onları bulamadım. Yok olmuşlar" dedi. Böylece kardeşim cinlerin elinden kurtulmuş oldu.

KİMSENİN İŞİNE KARIŞMA

Selahattin Çakmak kardeşimiz anlatıyor:

Dedem Molla Memet, Şenkaya'nın Ehriz köyünün ileri gelenlerindendir. Konak sahibi[105]dir. Dedem daha sonra kurulan "Oltu Devleti"ne Bardız Encümeni olarak katılmış ve görev yapmıştır. 1930 veya 1940'lı yıllardır. Mevlüd Baba, Keçesorlu[106] Kâmil Baba ile birlikte irşâd görevi ile köyümüze gelirler. Kâmil Baba yaşta Mevlüd Baba'dan büyük olmasına rağmen, ona karşı çok saygılı hatta tazimlidir. Dedem Molla Memet, bu durumdan fazlası ile rahatsızdır. Tavrı, davranışları, bakışları, hâl ve hareketleri ile rahatsızlığını Mevlüd Baba'ya hissettirir. Mevlüd Baba, bu durum karşısında dedeme güreş teklîf eder. Dedem tam fırsatını yakalamıştır. Tüm hıncı ile Mevlüd Baba'ya hamleler yapar, fakat yıkamaz. O hırsla gece rüyâsında Hz. Rasûlullah(sav) ile Hz.Ali'yi(kv) bir ordu ile giderken görür. Dedem o orduya katılmak ister ancak kabul edilmez. Dedem gece rüyâsında dağlardan yuvarlandığını görür. Bir türlü yatamaz. Ertesi günü Mevlüd Baba'nın zikir yaptırdığı evin önüne gider. Mevlüd Baba, ona "bir daha kimsenin işine karışma" der.

KIRMIZI TAKSİ

Sarıkamış Maksucuk köyünden Gâzî Oğuz kardeşimiz anlatıyor:

1975 yılında Yakub Baba, beni çağırmıştı. Sanamer'e gittim. Yakub Baba ile işlerimi hallettikten sonra Şeyhim Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı ziyârete gittim. Niyetim oradan ayrılıp kendi köyüme geri gitmekti. Şeyhim Seyyid Hacı Mevlüd Baba dedi ki:

—Oğul Gâzî! Sizin köyde rahmetli olan Mecit Arslan'ın kırkının okunmasına beni de davet etmişlerdi. İkindi namazını kılalım ben de seninle beraber geleyim.

Namazlarımızı kıldık yürüyerek Sanamer-Horum-Ahalik (Bademözü)[107] güzergâhını takip ettik. O yıllarda Sanamer ile Horasan arası vâsıta yolu olmadığından

[105] Eskiden köylerde misâfirlerin kalmaları için hâne sahibinin evinin kenarında bir misâfir odası, hemen yanı başına da at, öküz vs. gibi hayvanlarının kalması için de bir ahır yapılırdı. Bu tür bir yapıya sahip olan kişilere de "konak sahibi" denirdi. Bu gelenek birçok yörede hâlâ korunmaktadır.

[106] Kars, Sarıkamış'ın köyü

[107] Erzurum, Horasan'ın köyü

yaya olarak Karaurgan şose yoluna çıkıp araçlara binilmektedir. Şoseye çıktığımızda güneş batmaya başlamıştı. Ben aklımdan şöyle geçirdim:

—Şeyhim yaşlı adam bu saatte buralardan artık araç da geçmez. Ne yapacağız?

Benim bu halimi gören şeyhim:

—"Üzülme! Şu anda Zivin'in dönemeçlerinde bir kırmızı taksi bize doğru geliyor. İnşallâh on dakika sonra burada olacak. İçinde şoförden başka kimse de yok" dedi.

On dakika sonra hakikaten kırmızı bir taksi, içinde şoförden başka kimse olmadığı halde çıkıp geldi. Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı görünce sert bir fren yaptı. Araçtan inen şoför, Hacı Baba'yı ziyâret etti:

—"Hacı Baba akşamın karanlığında hayırdır, nereye gideceksiniz? dedi.

Hacı Baba:

—"Horasan'a kadar bizi götür. Oradan Sarıkamış Maksucuk'a gideceğiz" cevabını verdi.

Ben hayretler içinde kalmıştım. Hacı Baba bana dedi ki:

—Oğul Gazi! Seyyid Hacı Ahmed Baba bana mânen bir süt içirdi ve dedi ki:

—Bunu iç kalbinden perde kalkar. Dağın arkasını aynen yanındaki gibi görürsün.

ÇAKIR BABA'DAKİ KURTLAR

Seyyid Hacı Mevlüd Baba, dervîşleri ile beraber Şenkaya Nüsünk köyünden Sanamer'e gelirken 2540 rakımlı "Çakır Baba geçidi"ndeki yolda tipiye yakalanırlar. Tipi ancak atların gidebileceği kadar basılmış kar yolunu da kapatmıştır. Böylece yoldaki izler de kaybolmuştur. "Allâh'ım! Bize bir kurtuluş nasip et" diye duâ ederler. Tam o sırada üç kurt onlara yaklaşır. Dervîşler, kurtların saldıracaklarına dâir endişelenirler. Seyyid Hacı Mevlüd Baba: "Korkmayın bu kurtları Allâh bize yol göstersinler diye gönderdi" der. Kurtlar tek sıra halinde atların önüne düşer Horum Köyü sırtlarına kadar gelir ve orda ayrılırlar. Atlar kurtları takip ederek tipi içinde kaybolmadan yolculuğu sâlimen bitirirler.

YANMAYAN ÇOCUK

1971 yılı kış mevsiminde, ben beş yaşında iken oturma odası girişindeki mağat (oturma yeri, sedir) üzerinde üç yaşındaki kardeşimi aşağıya indirmek için kucağıma aldım. Banyo yapmak için ikimizde belden yukarı soyunmuştuk. Gücüm yetmedi, kardeşim kucağımda iken ben sırt üstü, o ise yüzükoyun, yanan sobanın üzerine düştük. Soba, devrilmişti. Benim sadece kafam, yanan sobaya çarpmıştı. Tabi ikimiz de yanmıştık ama o devrilen sobadan külleri topluyordu. Kardeşimin karnında ve göğsünde yanık daha çoktu. Dedem Mevlüd Baba, kucağına aldı ve "benim oğlum Rufai'dir inşallâh yanmaz" diyerek Kur'ân okumaya başladı. Yanan yerleri eli ile mesh etti.

Böylece kardeşimin kararan derisi, eski hâline döndü. "Benim oğlum, Pîri Seyyid Ahmed er-Rufai gibi yanmadı. Bunun da adı Rufai olsun" dedi. O günden sonra kardeşim Mehmet Zeki'nin adı Rufai olarak değişmiş oldu.

ELLERİM VE YÜZÜMDEKİ SİĞİLLER

Ben altı yaşında iken ellerimde, göz kapaklarımda ve yüzümün muhtelif yerlerinde siğiller çıkmıştı. O hâlimle beni okula almazlar diye endişe içindeydim. Dedem Seyyid Hacı Mevlüd Baba, "ben Kur'ân-ı Kerîm'den, şifâ âyetlerinden okurum Allâh'ın izni ile bir şeyin kalmaz" diyerek yüreğime su serpmişti. Ayın ilk çarşambasında akşam saatlerinde bir parça toprak biriktirdi ve yere çömelmemi, gözlerimi kırpmadan gökyüzündeki aya bakmamı söyledi. Ben de dedemin söylediği gibi toprak arkamda kalacak şekilde çömelerek oturdum. Gözlerimi kırpmadan aya baktım. Dedemle beraber "ihlâs", "felak", "nas" ve "fâtihâ" sûrelerini okuyup arkamdaki toprağı dedemin öğrettiği şekilde elimle aldım. "Ya Rabbi şifâ sendendir" diyerek ellerime yüzüme, siğil olan yerlere sürdüm. Allâh'ın hikmeti ve dedem Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın himmeti ile siğiller kayboldu.

BOSTAN HIRSIZI

Babam İlhâmî (Çınar) Baba anlatıyor:

"Sanamer köyünde çiftçilik yaptığımız yıllarda, köyün hemen altında büyük ve küçük çayın arasında bulunan tarlamıza patates ekmiştik. Sonbahar mevsiminde her gün patates kuyularının hırsız tarafından sökülüp çalındığını fark ettik. Kardeşler olarak karar aldık, hırsızı yakalamak üzere gece patates tarlasının yanında pusuda olacaktık. Hava kararınca ağabeylerimle beraber bahse konu tarlaya indik ve hırsızın kaçış yolunda gizlendik. Beklenen hırsız bizden önce elindeki torba ile tarlaya gitmiş, patates kuyularını sökmeye ve söktüklerini de torbaya doldurmaya başlamıştı. Biz sabırla suçüstü yapmayı beklerken gecenin karanlığında ikinci bir şahsın ayak sesleri duyulmaya başlandı. Biz hırsızların iki kişi olduklarını düşünmeye başladık. Çıkış yoluna doğru gelen adamı yakalamak üzere kalktık bir de baktık ki babam Hacı Mevlüd Baba. Meğer babam bizim planımızı öğrenmiş, yakalayacağımız hırsızı döveriz diye farklı bir yoldan tarlaya gelmiş. Hırsızın doldurduğu çuvalını sırtına kaldırmış. Bize yakalanmasın diye farklı bir yoldan göndermiş. Babamın şefkat ve merhameti bizim hırsızı yakalamamıza mânî olmuştu. Biz babama duyduğumuz ayak seslerini sorduk kendisine ait olduğunu söyledi. Hırsızı yakalayamadan babamla beraber eve döndük.

EĞİLEN AĞZIM DÜZELDİ

A. Selâmî Bastem anlatıyor:

1979 yılında yüz felci geçirdim, ağzım eğildi. Rahatsızlığım tam iki ay sürdü. Babam Ali Bey, Seyyid Hacı Mevlüd Baba'ya muhabbet duyan ve gönül bağları olan bir şahıstı. Beni Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın yoncalıktaki evine götürdü. Seyyid Hacı Mevlüd Baba, eli ile yüzümü mesh ederek Kur'ân-ı Kerîm'den âyetler okudu. Bitirince babam Ali Bey'e dedi ki:

"Ali Bey Allâh'ın izni ile delikanlının yüzü bir haftaya kalmaz iyileşir".

Hakikaten de bir hafta sürmeden eğilen ağzım düzeldi. Allâh rahmet etsin ben ve âilemiz Seyyid Hacı Mevlüd Baba'yı severiz. Yenişehir'deki türbesinin önünden her geçişte rûhuna fâtihâ okurum.

ADINI TURHAN KOYDUK

Turan ÇINAR anlatıyor:

Ben dünyaya gelirken 1944 yılında dedem Seyyid Hacı Mevlüd Baba şöyle bir rüya görür:

Rüyasında Erzurum'daki Kırkçeşme Hamam'ın kapısında bulunur. Hamam giden kadın dervişleri görür: "Siz burada ne yapıyorsunuz?" diye sorar. Hanım dervişler: "Gelinin Gülşah Hanım doğum yaptı, bir oğlan çocuğu dünyaya geldi, adını Turhan koyduk, bu soğuk kış günü onu ve bebeğini üşümesin diye buraya getirdik" derler.

Bu rüya üzerine uyanan dedem Seyyid Hacı Mevlüd Baba hanımı Fadime Hanım'ı uyandırır:

"Hele kalk. Ben rüyasını gördüm, bizim gelin doğum yapmış bir oğlan çocuğu dünyaya getirmiş ve adını Turhan koymuşlardı.". Dedem Seyyid Hacı Mevlüd Baba, Fadime Hanım'la birlikte arası 300 metre uzaklıkta olan babam Mustafa Baba'nın evine gelirler ki annem henüz doğum yapmış. Böylece adım dünyaya gelmeden Turhan olarak koyulup, daha sonra nüfus cüzdanımda Turan ÇINAR diye yazıldı.

Yoncalık Mahallesi'ne Taşınır:

Mevlüd Baba'nın halîfe ve dervişleri Sanamer'e her gidiş gelişlerinde bakarlar ki ziyârete gidip gelenler oldukça fazladır. Sofralar konuluyor kaldırılıyor, Hacı Baba'nın koltuğunun altından sofra sinileri hiç eksik olmuyor. Köy işleri, hem çok ağır hem de çok yoğun. Derler ki:

- "Hacım! kurban olayım, evlâtların büyümüş. Köy işlerini onlar yaparlar. Erzurum'a yerleşin hem de Erzurum insanı sizden istifâde etmiş olsun".

Bu fikir, Hacı Baba'nın hoşuna gider. 1969 yılında Yukarı Yoncalık Mahallesi, Şadırlı sokakta küçük iki katlı ahşap bir ev satın alır. Babaannem Fadime Hanım, rahatsızlığı nedeniyle merdiven çıkamıyordu, mecburî olarak birinci katta oturuluyordu. Ancak birinci katın pencere önünün kapalı olmasından canı sıkılıyordu. İki yıl kadar

böyle idare edildi. Daha sonra evin arka cephesindeki, 50 metrekarelik arsaya bodrum dâhil 3 katlı bir ev yaptırdı. 3. katın penceresinden bakınca Vâlî Hâfız Paşa İlköğretim Okulunun bahçesindeki öğrencilerin görüntüleri Babaannemin can sıkıntısını gideriyordu. O evlerde tam 18 yıl ikâmet ettik.

Hacı Baba'nın her zaman olduğu gibi ziyâretçileri hiç eksik olmuyordu. Kendinden sohbet dinlemeye, tarikat dersi almaya, hastalar için duâ istemeye gelenlerle dolup taşıyordu. Ziyârete gelenlere kendi hizmet eder, bu hizmetten ziyâretçiler mahcup olurlardı. Hacı Baba, buna alışık olduğundan hiç sorun etmezdi.

Akşam erken yatar gecenin bir bölümünde uyanır, teheccüd namazları kılar, çok ağır tarikat dersleri çekerdi. Gözlerinden sicim gibi yaşlar dökülür, âdeta farklı âlemlere dalardı. Adını bilmediğimiz, mânâsını anlamadığımız nice manevî sırları kendisi ile birlikte mezara götürdü. Allâh ona hiç rızık endişesi vermedi. Gelecek kaygısına düşmedi. Gönül dünyâsı, Seyyid Hacı Ahmed Baba ile başlayıp, Seyyid Ahmed er-Rufai'ye(ra), Seyyid Abdulkadir Geylânî'ye(ra) oradan çâr-i yârlara ve Allâh Resûlü'ne(sav) uzandı.

Onun için bir mânâ âlemi vardı ki, orda hiç ölüm yoktu. O, mânâ âleminde Peygamberimiz(sav) ve onun izinden ayrılmayan sevgilileri hep beraberdi. Onlarla Medine'de Mescid-i Nebevi'de namaz kılarlardı. Benim çoğu geceler ve bazı gündüzler ev içerisinde gözyaşları ile tespih elinde dolaştığını gördüğüm ancak önceleri sebeb-i hikmetini anlayamadığım daha sonraları idrâk ettiğim sırları vardı. Sofrada ekmeği dahi taksîm etmekten kaçınırdı. Merak ederdim. Kendine âyân ancak bize sır olan perdeyi aralamış ve bana şu kadarını söylemişti:

"Rasûlullah'ın imâmlığında Medine'de namaz kılardık. Birgün orada bulundum. Namaz bitmiş, dağılıyorlardı. Geç kaldığım için mahzunlaşmıştım. Rasûlullah(sav) Efendimiz bana dedi ki:

—Sen taksîmât işlerine karışma. Üzerinde hak kalır".

Ona göre mânâ âleminde birlik, o diyârın sâkinleri ile olmaktı. Ayrılık ise, onlardan uzak kalmaktı. Onlara kavuşturan her şey dost idi; belâlara, hastalıklara sabretmek ve insanlara hizmet etmek onun için birer erdemdi. O diyâra gitmekten onu alıkoyan herşey, gaflet, uyku, idare edeceğinden fazlasını yemek onun düşmanı idi. Onun görünen yüzü, bu dünyâda bizimle beraberdi. Çok az insanın nasiplendiği mânâ dünyâsı ise, hep Rasûlullah başkanlığındaki meclislerdi. Bazen perdeyi aralar ve şöyle derdi:

—"Kim Rasûlullah ölmüş derse ben onun aklına şaşarım. Hem vallâhî hem billâhî O, "Ravza-i Mutahhara"nın bulunduğu mekânda merdivenlerle inilen o yerde sevenleri ile beraberdir. Bu gerçeği bulmanın sırrı, "Mûtû kable entemutû" *"Ölmeden*

önce ölünüz"[108] düstûruna uymak, kendi iç âlemine yolculuk yapmak, o yolu arayıp bulmak ve kapısından ayrılmamaktır. Isrârla ve azimle kapının açılmasını beklemektir. Kendinde ölüp sevgilide dirilmektir. Sevgilinin gel demesini beklemektir. Orada benlik yoktur, hiçlik vardır. Suâl için dudaklar konuşmuyordur. Çünkü bakışlar, her şeyi anlatıyordur. Hatta gassâlin elindeki meyyit gibi hakka teslîmiyet vardır. Suâl sormak edep dışıdır. Kaynayan kazanın kapak tutmadığı gibi gözler iç âleminin çağlayanlarını kapakları ile kapatamıyordur. Bir çift gözyaşı sevgiliye sunulan en nâdide hediyedir."

O Kapıya Talip Olmak:

İnsanlar ne kadar çok şey istiyorsa, sen o kadar az şey isteyecek ve aza rıza göstereceksin. İnsanlar yakalamak için koşarken sen terk etmek için kaçacaksın. Çokları, sınırsız arzu ve istekler hep nefistendir. Buna mukâbil sınırları çizip haddi bilmek, kanaat etmek, Peygamber'i rehber edinmek Rahmân'dandır.

O Ravza'ya gidersin, gözler bakar ancak göremez. Çünkü gören akıldır. Daha ötesi rûhtur. Gözün gördüğü kalın duvarlardır. Rûhun gördüğü ise, duvarların ötesi, asıl, öz, yaradılış gâyesi ve sırrıdır.

Hacı Baba, tüm namazları câmide kılardı. Bazı sabah namazlarına câmiye imâmdan önce gittiği olurdu. Câmiye gidip gelişlerinde yolda onu gören çocuklar ve büyükler koşar elini öperler, duâ isterlerdi. Onun duâsı, "Allâh feyzinizi artırsın, Allâh "dest-i gir"iniz olsun, Allâh zâtına duyduğumuz sevgiyi artırsın. Kudreti ile bizleri korusun" şeklindeydi.

Kış mevsiminde sobayı kendi yakar. Yatakları toplar. Sofraları hep kendi koyardı. Dervîşler, ziyâretine hanımları ile beraber gelir. Çoğu zaman hanım dervîşler, ziyâretleri esnâsında ev işlerini de yaparlardı. Çoğu zaman babaannem Fadime Hanım'la akrabalık bağları olan "Fındık Hoca" lâkablı Hacı Sâbit Hoca'nın oğlu Hâfız İbrâhîm Amca'nın gelinleri ve kızları ziyârete gelir. Hacı Baba'nın ev işlerini kendi evleri gibi temizler ve düzene sokarlardı. Çamaşırları yıkamak, rahatsız olduğu için yalnız başına banyo yapamayan babaannemi banyo yaptırmak ve benzeri yardımlarda bulunurlardı. O zaman "Ceylanoğlu Sağlık Ocağı"nın üzerinde oturan Erzurum merkeze bağlı Özbek köylü Hacı Münîr Amcalar özellikle Ramazan aylarında Hacı Baba'ları sık sık davet ederlerdi.

Hacı Sâbit Hoca'nın âyet ve hadîslerin yanlış okunmasına asla tahammülü yoktu. Hâfız İbrâhîm Amca ve onun gibi hâfızlara Hacı Baba'nın sevgisi ziyâde idi. Derdi ki:

[108] Hadîs-i şerîf.

—Kur'ân-ı Kerîm nasıl ki kütüphânenin en üstüne konursa siz hâfızlar da insan toplulukları içerisinde üst başta olmalısınız. Zîrâ sizler, hâfızanıza Kur'ân'ı doldurmuşsunuz, Kur'ân'a hürmet etmek lâzım.

Hacı Zeki Efendi Hacı Baba'yı sık sık ziyâret ederlerdi. Dışardan Hacı Baba'yı ziyârete gelenlerin adresi, dâima namaz kıldığı Molla Kaya Câmii idi. Dervîşlerden câminin karşısında kahvehaneleri bulunan Yener Temelli kardeş, gelen yabancıları tanır, onlarla ilgilenirdi. Âdâb-ı muâşeret husûsunda sıkı tembîhlerde bulunur, gelenleri Hacı Baba ile görüştürürdü.

Dervîşlerden sebze halinde komisyonculuk yapan Hüseyin Mertdoğan amca, ayrıca Şahmettin Bülbül amca Hacı Baba bir yere gideceği zaman özel arabaları ile alır götürürlerdi. İsimlerini saymakla bitiremeyeceğim daha niceleri, Hacı Baba'yı çok sever, onun duâsını almak için âdetâ yarışırlardı.

12 Eylül 1980 İhtilâli:

12 Eylül 1980 ihtilâlinde dedem Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın Yoncalık mahallesindeki evinde üst katta ben, kardeşim Rufai, amcamın çocukları Adnân ve Burhaneddîn yatarken kapı zili, gecenin ileri bir saatinde çalındı. Ellerinde arama emri olduğunu söyleyen yaklaşık on kişilik bir polis grubu tarafından ev arandı. Tabi neyi aradıklarını da bilmiyorduk, kimlik tespitinde bulundular. Sonuç olarak evdeki ekmek bıçağı ve kenarları Arapça açıklamalı *"Ahmediye"* ve *"Muhammediye"* adlı kitaplar alınmış, zabıt tutulmuş ve götürülmüştü. Hacı Baba, kapı arasında görevli komisere şöyle dedi:

"Ben çok ihtilâller geçirdim. Suçumuz olmadığı gibi, hiçbir şeyden de korkumuz yoktur. Çocukları fuzûlî olarak rahatsız ettiniz".

Amansız Hastalık:

Hacı Baba, 1980 yılında amansız bir hastalığa yakalanmıştı. O yıla kadar gâyet sağlıklı bir ömür yaşamış ve doktorlarla pek bir işi olmamıştı. Hastanelere götürüldü, filimler çekildi, tetkîkler yapıldı, ancak hastalığına bir ad konulamadı. Tam iki yıl âdetâ ağzının tadı, vücudunun kuvveti alınmış vaziyette hayat sürdürdü. Rüyâsında Seyyid Hacı Ahmed Baba'yı görmüş, derdini ona anlatmıştı. Kendisi şöyle anlatıyordu: "Seyyid Hacı Ahmed Baba vücudumu sıvazladı. Bana dedi ki:

—Ne yatıyorsun. Ümmet-i Muhammed'in sana ihtiyâcı var.

—Hacım! Sana görev kaç yaşında verildi ve kaç yıl görev yaptın? diye sordum.

—"Görev bana yirmi yaşında verildi ve yüz yıl görev yaptım. Ne Rasûlullah(sav) yanında yüzüm kızardı, ne de Allâh'ın huzurunda mahcup oldum" cevabını verdi.

—Ya ben Hacım! diye sordum.

—İnşallâh sen de sen de...

Uyandım çok sevinçliydim. Yataktan doğrulmak istedim. Kalkabiliyordum. Elimi kaldırdım elim kalktı, ayağımı çektim, yürüdüm, merdiven çıktım. Hastalığım iyileşmişti. Allâh, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın eliyle bana şifâ vermişti."[109]

Hacı Baba, 1981 yılında babaannemin vefâtı ile birlikte iyice yalnız kalmıştı. Halam Dürdâne Hanım, Hacı Baba'yı "İkiyüz evler" semtinde kirada kaldığı eve götürmüştü. Evleri bir katlı olduğundan dışarıya rahat çıkılabiliyordu. Hacı Baba'nın yaz mevsiminde tabiatla, toprakla irtibâtı kesilmiyor, güneş ışıklarından istifâde edebiliyordu. Gittiği yerlerdeki bahçelerden gül alır, koklar, yanında bulunanlara:

"Gül Hz.Rasûlullah'ın(sav) remzidir. Onun için gülleri çok severim" derdi.

Son Hayat Arkadaşı:

1983 yılı sonbaharında dervîşler aslen Erzurum Merkez köylerinden Serçemeli Hacı Emine[110] isimli bir hanımla evlendirdiler. Yoncalık Mahallesi'ndeki evde iki yıl ikâmet ettiler. Erzurumlular'ın çoğu kaloriferli evlerde yaşıyordu. Yeni Hacı annemiz de kaloriferli ev istemişti. Aramalar başlamıştı. Karayolları semtinde[111] bir ev bulunmuştu. Hacı Baba, bu eve taşındı. Evin beşinci katta olması, merdivenlerinin dar ve dik olması, onu çok yoruyordu. Yine de tüm vakit namazlarını Alvarlı Muhammed Lütfî Efendi Câmiinde kılıyordu.

Hacı Baba'nın dünyâ mekânlarındaki son durağı olan bu ev, geniş ve ferâhtı. Ankara dergâhından bir otobüs dervîş geldiği zaman, odaları geniş olduğundan misâfir etmek zor olmuyordu. Kayseri'den de bir o kadar misâfir geliyordu. Onlarla vedâlaşmak âdetâ hazîn bir tablo oluşturuyordu. Aşağıda otobüse binenleri balkondan Hacı Baba el sallayarak gözden kayboluncaya kadar uğurlardı. Özellikle Ankara'dan gelen dervîşler için Hacı Baba çok farklı bir mürşidti. Çünkü o, protokol şeyhi değildi. Ona ulaşmak için randevu almak gerekmezdi. Topluluk içerisinde iken, oturanlardan farklı bir şekilde oturmaz, kimseden hizmet beklemezdi. İnsanlar, müşkül işlerini bahsetmeden önce o dile getirir, "her vakada bir hayır vardır" der, olaylara hep hayırla yaklaşırdı. Bazen de ziyâretine gelenlerin hâcetlerini dinler bir süre başını önüne eğerek suskun kalır, âdetâ mânevî müşâvere sonucunda cevap verirdi. Onun dervîşleri ile münâsebetinde özel karşılanmalar, merâsimler yoktu. Herkese karşı mütebbessim idi. Sert bir çehre, onun

[109] *"Evliyâullah'ın müridlerine gözükmesi ve bağlılarının kendisinden feyz alması ölümlerinden sonra bile mümkündür."* Şerhu'l-Mevâkıf

[110] Hacı Emine Annemiz 2004 yılı Nisan ayında hakkın rAhmedine kavuşmuştur

[111] Hasan-i Basrî mahallesi, yediler kooperatifi, 5/10 numaralı ev.

yüzüne hiç misâfir olmadı. Tevâzûunun zirvesinde idi.

Çok uzun sakal bırakmayı, görkemli cübbe giyinmeyi, post üzerinde oturup el öptürmeyi hiç benimsemedi. Uzun sakallı sôfilere "sôfî, sakalını sıvazlayıncaya kadar; ârif Allâh'a vâsıl olur" derdi.

Tüm meselelerini, Kur'ân ve sünnet ile çözer, çok az yer, çok az uyur, çok az konuşurdu. Elinden geldiği imkânları ölçüsünde insanlara yardım ederdi. Fakîrlere, dul ve yetîmlere iyilik ve yardımdan büyük zevk alırdı. Her tabakadan ve her yaştan küçük büyük demeden insanları dinlerdi. Çocukları çok sever, âdetâ onlarla arkadaşlık ederdi. İkâmet ettiği her adreste ilerleyen yaşına rağmen tüm vakitlerini câmide kılmakla beraber, bazı sabah namazlarına hocadan önce gider, câminin kapısının açılmasını beklerdi. Engin bir tefekkür ve derin bir hoş görü sahibi idi. Onu seven ve yakından tanıyanlar, iyi bir hayat imtihânı verdiğini tasdîk ederler.

Allâh Emânetini Teslim Alsın:

1994 yazı idi. Hacı Anne hastalanmış, Numune hastanesine götürülmüş ve orada yatırılmıştı. Hacı Baba'ya nereye gitmek istediği sorulmuş, o da benim evimi tercih etmişti. Kapımızın zili çalındı. Açtım karşımda Hacı Baba'yı gördüm. Ağzımdan çıkan ilk söz, "Hacı Baba bu ne büyük şeref! Buyurun" olmuştu. Ben Hacı Baba'nın yoncalıktaki evinde öğrenci olarak kaldığım yıllarda amcamın oğlu Turan ağabey Hacı Baba'yı zaman zaman evine götürür misâfir ederdi. Dönüşte Hacı Baba Turan ağabeyin çocuklarını kastederek:

—"Çocuklar banyoyu yaktılar. Küveti sıcak su ile doldurdular. İçerisine köpük sıktılar ve beni banyo yaptırdılar, banyoda bayılmışım. Uyandığımda torunlarım beni hem öpüyor hem de sakalımı tarıyorlardı" diyerek çok memnun ve mutlu olduğunu ifâde ederdi.

Şimdi sıra bana gelmişti, fırsatı çok iyi değerlendirmem gerekirdi. Kamu kuruluş lojmanlarında oturuyordum. Haftanın bazı gün ve saatlerinde sıcak sular akıyordu. Hacı Baba'yı memnun ve mutlu etmek, duâsını alabilmek adına besin değeri yüksek, ancak mideyi fazlaca rahatsız etmeyen gıdalardan bal, muz ve dokunmasın diye tavuk eti ikrâm etmeye çalıştık. Ben kendimi bildim bileli, onun midesi, normal bir yemek hiç görmedi. O, hep azı tercîh ederdi. Çay kaşığı ile iki defa bal, yarım muz ve bir lokma da derisi alınmış yağsız tavuk eti ancak yedirebilmiştim.

Sabah 06–08 arası akan sıcak suyu küvete doldurmuş ve dirseğimle ısısını kontrol etmiştim. "Hacı Baba! buyur seni banyo yaptıralım" dedim. Ben küvete girip uzanacağını zannediyordum. O bana dedi ki:

—"Uzanırsam bir daha kalkamam". Unuttuğumuz birşey vardı o da ilerleyen yıllarla beraber Hacı Baba'nın iyice yaşlandığı idi. Durum anlaşılmıştı. Yer taburesi koyduk. Hacı Baba oturdu. Ben vücudunu lifle yıkıyordum. Hacı Baba, yaşlılıkla birlikte oksijenin az olduğu ortamlarda bayılıyordu. Banyonun sıcaklığından dolayı bayılmıştı. Eşimi bir korku aldı. Ancak ben, Hacı Baba'nın durumunu bildiğimden hiç panik yapmadan vücudunu kuruladım ve yatağa yatırdım. Hacı Baba, ferahladı ve gözlerini açtı. "Nasılsın" diye sordum. "İyiyim" dedi. Dâireye gittim. Öğlede geldiğimde çocuklar gibi mışıl mışıl yatıyordu. Öğle namazını kıldık. Lojmanların misâfirhanesinin karşısında, içerisinde fıskiyeli havuzu olan güzel bir bahçesi vardı. Hoşuna gider diye koluna girdim, gezdiriyordum. Hacı Baba, eskisi gibi mutlu olamıyordu. Hacı Baba'yı kamelya altında gölgeye oturtup, koştum misâfirhaneden -önceden çok sevdiği– bir bardak vişne suyu getirdim. Dedim ki: "Bak Hacı Baba! Çiçekler, havuz ve bahçe ne kadar güzel! Hoşuna gitti mi? Gözlerini Erzurum'un kıble istikâmetinde bulunan Ejder Tepesine çevirdi ve dedi ki:

- "Oğlum Bâkî! Senin niyetini anlıyorum. Ancak benimki aşmış birgün. Dünkü hâlim, bugünden daha iyi. Bugünkü hâlim ise yarından iyi; yerin altı da benim için yerin üstünden iyi sayılır. Duâ edin Allâh îmân ve Kur'ân ile emânetini teslîm alsın".

Heyhât!!! Hacı Baba, bakışları ile sanki Ejder Tepesine doğru bir kartal uçurmuş ve sözlerinin bitmesi ile kartalın kanatları tam tepede kırılmış ve yere düşmüştü. Sözlerin bittiği bu yerde artık hâli her şeyi anlatıyordu. Ben perîşân olmuştum. Aklım tüm güzelliklerin bittiği günün karardığı gece vakti gibiydi. Artık hiçbir tat Hacı Baba'nın diline lezzet vermiyordu. Dünyâya ait hiçbir güzellik, rûhuna haz vermiyordu. Bizim "aslan" diye tanıdığımız, "dededen öte" gözlerle baktığımız, "sultânımız" istiklâl şâirimiz Mehmet Akif Ersoy'un "Dili yok kalbimin ondan ne kadar bîzârım" dediği gibi, bize hâli ile vuslâtın yakın olduğunu anlatıyordu. Hürmet etme heyecanı ile çırpınırken, gözlerimin gördükleri, kulaklarımın duydukları, daha da ötesi hissettiklerimin ızdırabı içinde yanıyordum.

Aklıma şu resim geldi. Hazreti Rasûlullah Efendimiz'in(sav) oğlu Hazreti Kâsım vefât etmiş. Kadîm dostu Hz.Ebûbekir en yakınında durmakta ve Rasûlullah Efendimiz'in(sav) gözleri yaşlı. Müşrikler bu durumdan kendilerince pay çıkarırlar diye bir kuş gibi titriyor. Rasûlullah(sav), Hz.Ebûbekir'in(ra) gözlerinin içine bakıyor ve endişesini gidererek buyuruyor ki:

—Bu durum karşısında ciğerimiz yanar, gözlerimizden yaş gelir ve gönlümüz mahzûn olur. Dudaklarımızdan hakikatin hilâfına hiçbir söz çıkmaz. Vallâhî ölenlerin ardından biz de gideceğiz. Eğer kalanlardan olsa idik işte o zaman keder olurdu.

Evet, Yâ Rasûlullah! Vallâhî bizim de ciğerimiz yanık, gönlümüz mahzûndur. Keder etmeyişimiz, vuslâtın hakikatine inancımızdandır.

Rüyâda Görülen Mezar Yeri:

Hacı Emrullâh Yılmaz kardeşimiz anlatıyor:

Sultânım'ı hastaneye kaldırılmadan birgün önce mübârek hânelerinde ziyârete gittim. Elini öptüm, bana dedi ki:

- "Baba sultân! Bu gece bir rüyâ gördüm. Acep ne ola…"

- "Hayrola sultânım" deyip dinlemeye başladım.

- "Baba sultân! Seyyid Hacı Ahmed Baba câmisinin bahçesinde kıblenin sağ tarafında bir tabut gördüm, yanına yaklaştım. Rasûlullah(sav) Efendimiz ve dört çâr-i yâr Efendilerimiz mezar kazıyorlardı. Lahit'i peygamberimiz (s.a v) vuruyordu. 'Tabutun içerisindeki ceset kime ait?' diye baktım. Bir de ne göreyim, tabutun içinde yatan benim kalıbımdı" diye anlattı.

- "Allâh sizi başımızdan eksik etmesin" deyip elini öptüm, müsaade istedim ve iş yerime gittim. Henüz 24 saat geçmişti ki hastaneye kaldırıldığı haberini aldım. 28 Ekim 1994 gecesi sultânımızı âhîrete yolcu ettik. 29 Ekim 1994 sabahı, dervîş kardeşlerle kendi aramızda defin husûsunda iş bölümü yaptık. Bana kabir kazma görevi verildi. Sultânımın rüyâsında görüp de bana tarif ettiği yerde mezar kazmaya başladım. Şâmî mezar yapmak üzere kabrin içinde duvar ördüm, duvar iki kez yıkıldı. Yûsuf adında bir hoca efendi geldi. Bu mezarın görevlisi kim diye sordu. Âcizane benim dedim. Yûsuf Hoca bana dedi ki:

- "Ben Çat Babadereli Ahmed Baba'dan işitmişim ateşte pişen tuğla ile evliyâ mezârı yapılmaz[112]".

Sultânımın üç gün önce anlattığı rüyâ hemen aklıma geldi. Hey gidi gâfil kafam "Lahit'i Rasûlullah(sav) Efendimiz vurdu" demişti. Üçüncü kez yaptığım duvar da yıkılmıştı. Böylece Şâmî mezardan vazgeçip lahit yerini kazdım.

Son Sözü: "Yâ Allâh":

Vefâtından üç gün önce ikindi vaktinde ziyâretine gidenler olmuş. Hacı Baba, hasta olan bir çocuk üzerine Kur'ân-ı Kerîm okumuş. Kendisi kanepe üzerinde, çocuk ise yerde duruyormuş. Kendisi ânîden yere yıkılmış. Hemen yakın akrabalar aranmış. Hacı Baba'nın torunlarından Turan ağabeyimin damadı Dr. Rahmi Özkurt ve kardeşim Rufai Çınar gelmişler. Hastaneye kaldırmışlar. Numûne Hastanesinde Beyin Cerrahı olan Dr. Sebahattin Bey korkunç teşhisi koymuş. "Hacı Baba beyin kanaması geçirmiş".

[112] Doğru olup olmadığı tartışılabilir.

Evlâtları, sevenleri, dervîşleri, haberi alan tüm tanıyanlar hastaneye koşmuşlar. Kapıdan içeri girilmesine müsaade edilmemiş. Ancak birkaç kişi içeri girebilmiş. Kiminin elinde Kur'ân, Yâsin Sûresi okuyor kimisi ise ezberinden Kur'ân okuyormuş. Kur'ân tilâvetleri arasında mübârek alınları terliyor, gözleri yaşarıyor, burun kanatları genişleyip asırlık kalbi son kez atıyor. Cuma günü salâlar verilirken ağzından çıkan son sözü "Yâ Allâh" olmuş. Sonra derin bir komaya girmiş. Gece saat 24:20'de fenâ âleminden ebedî âleme intikâl etmiş.[113]

Cenâzesi ertesi gün, sağlığında ikâmet ettiği ve dergâh olarak kullandığımız Yoncalık mahallesindeki iki katlı ve küçük bahçesi olan dergâha getirilir. Molla Kaya câminin imâmı su döker, Emîr Şeyh câminin imâmı ise yıkar. Tekfîn ve teçhîz işlemleri yapılır. Sabahın saat sekizinden ikindi vaktine kadar tabuttan çıkarılan sağ eli orda bulunan tüm insanlar tarafından (bûs edilerek) öpülerek ziyâret tamamlanır. Tabut, eller üzerinde taşınarak Emîr Şeyh câmiine götürülür. Cenâze namazı, burada binlerce cemaatle birlikte, Abdulgafûr Has Hocaefendi tarafından kıldırılır. Türkiye'nin dörtbir yanından gelen dervîşlerin ve gönül dostlarının elleri üstünde Yenişehir'deki Hacı Ahmed Baba Câmii'ne götürülen Baba, tekbîrler, salât-u selâmlar, zikirler ve gözyaşları ile toprağa verilir. Tıpkı çocukluğundaki gibi ölümünde de Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın yanı başından ayrılmamış ve koltuğunun dibine girivermiştir. Akşam ezânı okunurken mahşerî bir kalabalık ve trafiğin kilitlenmesi ile ancak son görev bitirilebilmiştir.

Gönüller sultânı, "mânâ eri"nin peşinden ağlamamak, üzülmemek, yanıp yakılmamak elde mi idi? İnsanların, varlığını bereket bildiği, sevgi çağlayanı gibi ona doğru koştuğu insan, birden kaybolur da ardından ağlanılmaz mıydı? O, mânâ gerdanlığının ortasında bir inci idi. Artık gerdânlık kopmuş ve inci düşmüştü. O, sevenleri için bir güneş ve bir aydı. Güneş ve ay, ancak yeniden doğmak üzere batar. O, mezara konuldu. Mezar beden hapishanesinden cân'ın kurtulduğu yerdir. Yere hangi tohum atıldı da bitmedi. Hangi kova kuyuya salındı da dolmadı…

Mevlüd Baba'nın attığı tohumlar, Erzurum'da kendi evlâtları (Mustafa Baba, Kadir Baba, Hacı Talip Baba, Yakub Baba, Hacı İlhâmî Baba) ve torunları; arayanların rahatlıkla bulduğu; Ankara'da Hacı Ömer Efendi; Kayseri'de Hacı Abdulvahab Efendi; İzmit'te Hacı Cemâl Efendi; Kars'ta Hacı Maksûd Baba, olmuştu. Herbirisi, artık kavuşabildikleri insanlara tohumlar atıyorlar. Hepsi birer Rufai Mürşidi durumundalar.

[113] Hacı Mevlüd Baba'nın cenazesinin Hacı Ahmed Baba Camii'nin bahçesine defni için Bakanlar Kurulu kararı gerekmektedir. Bu kararı çıkarmak uzun zaman alacağından Hacı Mevlüd Baba'nın torunu Av.Turan Çınar, o günkü Erzurum Valisi (merhum) Oğuz Berberoğlu'nu ve o günkü İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'yi telefonla arayarak müsaade alır ve böylece defin gerçekleşir.

Evet, Seyyid Hacı Mevlüd Baba, dünyâya gelmeden adı konmuş, Seyyid Hacı Ahmed Baba'nın sevgisi ile onun dergâhının mânevî ikliminde bir çocukluk dönemi geçirmiş, Onun ölümünün ardından babasını da kaybetmiş, onbeş yaşlarında seferberlikten dolayı sıkıntılar içerisinde köy köy dolaşmış, bu yolculuklarda anası başta olmak üzere kardeşlerini tek tek kaybetmiş, hepsinin acısını yaşamış, hem yetîm hem de öksüz kalmıştır. O, Rufai Dergâhı'nı buhranlı dönemlere rağmen yaşatmaya çalışmış, bu uğurda kurşunlara hedef olmuş, mukadderâtında yaşamak olduğu için vurulmamış, dergâh uğrunda hapis yatmıştır. Dünyâ ona hiç gülmemiştir. Belki de bu yaşadıkları, onu manen yüceltmiş, dünyânın vefâsızlığı onun yönünün ukbâya çevrilmesine sebep olmuştu. Beden kafesinden sıyrılıp öldü sandığımız ölümsüzlerle hep beraber olmuştur.

İnsanlar onda sadâkat ve ihlâs bulurdu. Çünkü sadâkat, ancak sâdık ve ihlâslıların elinden alınırdı. İrtibât ve teslimiyetin bereketi, bir mumun diğer mumla tutuşturularak ışık alıp ışık vermesi gibidir. İnsanlar ondan ışıklar alıyor, huzurunda bulunmaktan mutluluk duyuyorlardı. Gönül dertlerine derman buluyorlardı.

Efendim, onu manevî hayatından sıyırıp kuru ifadelerle anlatmak müsemmâsız isim, hakikatsiz resim ve hayatsız ceset gibi olurdu. Onu bir kez tanıyanlar ondan asla ayrılamazlardı. Neydi insanları cezbeden şey? Nice parlak sözler söyleyen hatipler vardı. Ancak o farklı idi. Onun sîmâsında aşk ve muhabbet vardı. Gözlerinde Allâh sevgisinin şimşekleri çakardı. Onun sohbetleri, sadece kulakta kalmayıp gönlün en derin köşelerine bir cereyân akışı gibi işlerdi. O işleyiş ki dinleyeni mum gibi kendinde eritir, bitirir, sevgilide diriltirdi. O haller, beyinde ihtilâl ve inkılâp yapardı. Kişi, hayatını onu tanımadan önce ve onu tanıdıktan sonra diyerek ikiye ayırırdı. O, sohbet ehli idi. Dilinden hikmet pınarları akardı. Sözlerinden bereket ve nûr damlardı.

Peygamberler hâriç herkes hata yapabilir. Tasavvuf erbâbının büyükleri, ilim ve düşüncede noksandan, amel ve tatbikatta kusurdan tenzîh edilemezler. Hiçbir beşerî akıl, masûm ve kâmil değildir. Kişinin nefsî muhâsebe yaparak kusurlarının bilincine varmaya ve nefsiyle mücâdele hususunda dediğimiz kılavuzlara ihtiyacı vardır. Bu zamanda en büyük vazife, ihlâsını ve ahlâkını ihyâ etmek ve onları yenilemektir. Bu ikisine götüren yol ise, zikir ve sohbete ve Allâh'ın sâlih kulları ile oturup kalkmaya vesile olan yoldur. Zikirde istikâmet ise, "O derece olgunlaşmak ve kemâle ermektir ki Allâh'ı zikretmeyince rahat ve huzur bulamamaktır".

O, hayatı ve istikâmeti ile bir örnekti. Şeriat-ı Muhammediyye hudûtlarından hiç ayrılmadı. Manevi tasarrufu, dedesi gibi dâim oldu.

Ey benim BABA SULTÂN'ım rûhun şâd olsun:

Kasvetli bir sonbahar gecesiydi,
Seni kaybettiğimiz.
Yüzünü gizleyen güneşin sabahında
Ortalıkta sessizliğin feryâdı dolaşırken,
On binler uğurluyordu seni!
Kim bilir yerdekiler mi daha çoktu, göktekiler mi?
Yüklü bulutların nemi,
Çoktan ulaşmıştı gözlere
Çok uzun bir yolculuktu çıkacağın
Vuslât özlemiyle gecedendi hazırlığın
Vâsıtan, binlerce omuz, bir o kadar eldi, sana uzanan
Hediyen okunan Kur'ân'dı, rûhuna sunulan
Geçtiğin cadde ve sokaklar, dergâhındı o gün
Zâkir'i sen olan halka kurmuştun o gün
Rufai idin ama beyâz giymiştin o gün
Yeşil kanatlarınla uçuvermiştin o gün
Ayrıldıklarından çok, kavuştukların vardı
Ötelerde seni bekleyen, pâk-i Rasûlullahtı.

Ankara'dan Hacı Ömer Efendi Seyyid Hacı Mevlüd Baba'nın ardından "Enverî" mahlası ile şu dizeleri dile getirmiştir:

Göçtü Seyyit Mevlüd şâh-ı cihânım
Hayâli gönlümde mihmânım idi
Bülbül gibi artmaktadır efgânım
Açılmış bir gül-i handânım idi.

Şeriat şehrinde kavlinde sâdık
Tarikat ehline şeyh-i muvâfık
İlm-i tababette Lokman-ı hâzık
Her türlü derdime dermânım idi

Sülâle-i pâk-i Âl-i Muhammed
Alnında parlardı nûr-u müebbed
Melâlet-i mâsivâdan mücerred
Şeyh-i Kâmil, Kutb-u zamânım idi.

Çifte sancağı ile ol pâk-i zât
Tarikat yolunda eyledi sebât
Eyledi pendiyle hall-i müşkilât
"Dest-i gîr"im "dâru'l-emânım" idi.

Enverî'yim ağlamaya kanmıyam
Medh-i senâsından hiç usanmayam
Nasıl âh etmeyem; nasıl yanmıyam
Mürşidim, efendim sultânım idi.

Mevlüd Baba -Son Yolculuk

Mevlüd Baba'nın türbesi H.Ahmet baba Cami Bahçesindedir

Mevlüd Baba'nın türbesinin iç görünümü